

Abô Mavi atu ba

Jon

hato

Abô môn

Jon hatô kapyâ êntêk. Yani ma anyô Isael te. Yani ma anyô havôv alim vêm ma hasopa Yisu. Yani ma Yisu anêṅ ṅê ku laumiṅ ba lahavuju takatu te ba intu hatô hathak nôm takatu ba habitak ba hayê hathak madaluk. Jon ma ‘ṅê ku ali atu ba Yisu hathak lahaviṅ bêṅ anôṅ’ (Jon 13:23; 19:26; 20:2; 21:7, 20, 24).

Jon anêṅ abô môn hêk kapyâ êntêk ma hanaṅ hathak Yisu intu opalê. Ma hatô kapyâ êntêk ek avômalô nesam ba nêṅmimbiṅ nena Yisu ma Mesia atu lôk Wapômbêṅ anêṅ Nakaduṅ. Ma hatô ek nêṅmimbiṅ ek neja lôkmala esak anêṅ athêṅ (Jon 20:31).

Hato hadêṅ 87 AD la.

Abô habitak hatôm anyô

1 ¹“Sêbôk atu ba môn anôṅ ma Abô hamô. Ma Abô êṅ hamô haviṅ Wapômbêṅ ba Wapômbêṅ da intu abô êṅ ²ba hamô haviṅ Wapômbêṅ hadêṅ sêbôk ba môn anôṅ.

³Abô êṅ intu Wapômbêṅ hapesaṅ nômkama sapêṅ hathak. Nômplate atu ba miṅ habitak ami, êṅ ma miṅ yani hapesaṅ ami. ⁴Abô êṅ hadum ba nômkama sapêṅ habitak lôkmala. Ma lôkmala êṅ ma avômalô iniṅ deda. ⁵^dDeda êṅ habi hayô hêk momaṅiniṅ. Ma momaṅiniṅ êṅ hathônṅ paliṅ ba miṅ hatôm êṅjêk deda êṅ loṅ siṅ ami.

⁶“Ma Wapômbêṅ hêv anyô te halêm ba anêṅ athêṅ nena Jon. ⁷Yani halêm ek injik Abô deda êṅ thô ek avômalô sapêṅ nedaṅṅ ba

^a 1:1 Jon 17:5; 1Jon 1:1-2; ALK 19:13 ^b 1:3 1Ko 8:6; Kol 1:16-17; Hib 1:2 ^c 1:4 Jon 5:26
^d 1:5 Jon 3:19 ^e 1:6 Mat 3:1; Luk 1:13-17,76

nênêmbiņ. ⁸Yanida ma miņ deda êņ ami ma halêm ek injik thô iyom. ^{9f}Deda êņ halêm pik ba habi hayô hêk avômalô. Deda êņ ma deda anôņ.

¹⁰Wapômbêņ bôk hapesaņ avômalô hathak Abô êņ ba halêm pik. Ma doņtom êthôn paliņ denaņ. ¹¹Yani hi ek anêņ avômalô, ma miņ ewa yani thô ami. ¹²Ma avômalô takatu ba ewa yani thô lôk êvhaviņ ma hatak avômalô takêņ ek nimbitak Wapômbêņ anêņ nali. ^{13g}Avômena takêņ ma Wapômbêņ da hapesaņ loņôndê ba intu ibitak yanida anêņ nali. Ma miņ ibitak hatôm avômalô pik sapêņ atu ba ibitak ami. Lôk anyô te miņ habi thêlô vê ami. Ma taluvi lo lami miņ idum ba ibitak ami lôk miņ ibitak hathak lami iniņ leņiņhaviņ ami. Mi.

^{14h}Abô êņ intu habitak anyô ba halêm hamô haviņ yêlô ba bôk ayê nena anyô lôkmaņgiņ anôņ. Yani ma wapôm anêņ ôdôņ biņ ba hik nômkama avanôņ thô hadêņ avômalô. Yani ma Lambô anêņ Nakaduņ doņtom êņ iyom ba intu Lambô hêv lôkmaņgiņ êņ hadêņ yani.

¹⁵Jon hik anyô êņ thô ba halam, “Bôk yahanay yôv hathak anyô êntêk êņ nena, ‘Anyô te tem embeņ ya yam. Ma doņtom yani hamô hadêņ sêbôk ba miņ yahabitak ami. Ba intu yani ma bêņ ek ya.’ ”

¹⁶Yani ma lôkmaņgiņ anôņ ba anêņ wapôm hêv liņ siņ ba halêm ek alalô lôbôlôņ ¹⁷ⁱaêntêk nena sêbôk ma hêv abô balabuņ hadêņ Mose lôk alalô. Yôv ma Yisu Kilisi halêm ba hik Lambô lôk anêņ wapôm thô. ^{18j}Anyô te miņ bôk hayê Wapômbêņ ami. Ma doņtom Wapômbêņ anêņ Nakaduņ doņtom êņ iyom intu Wapômbêņ ba hamô haviņ Lambô ma hik Lambô thô hadêņ alalô.

Jon anyô hathik ŋaņ hanaņ anêņ ku bêņ

(Mat 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

¹⁹Israel iniņ ŋê bêņbêņ takatu ba êmô Jelusalem êv ŋê êbôk da lôk avômalô Livai doho ba i hadêņ Jon ma enaņ hik yani liņ nena, “O ma opalê?” ²⁰Ma yani miņ bônôņ ami ma hanaņ bêņ nena, “Ya ma miņ Mesia atu ba Wapômbêņ hêv ek nêv avômalô bulubiņ ami. Mi anôņ.” ^{21k}Êņ ma enaņ hik yani liņ, “Sêbôk ma enaņ nena Elia tem êmôn vêm ka Mesia embeņ yam. O êņ êntêk e?”

Ma hanaņ, “Mi.”

“Sêbôk ma Mose hanaņ nena plopet te tem êlêm. O êņ êntêk e?”

Lo 18:15-18

Ma hanaņ viyaņ, “Mi.”

²²“Aêņ ba o opalê? Onaņ aisê esak oda? Onaņ viyaņ ek yêlô ana nanaņ êndêņ ŋê bêņbêņ.”

²³Êņ ma Jon hawa plopet Aisaia anêņ abô ba hanaņ,

^f 1:9 Jon 8:12 ^g 1:13 Jon 3:3-6; 1Pi 1:23 ^h 1:14 Plp 2:7 ⁱ 1:17 Kis 34:28; Lom 6:14

^j 1:18 Kis 33:20; Jon 6:46; 1Ti 6:16 ^k 1:21 Mal 4:5; Mat 11:14

“Ya ma kaêk atu ba halam halêm anêṅ loṅ thiliv nena,
 ‘Nopesaṅ loṅôndê ek Anyô Bêṅ êlêm.’ ” *Aisaia 40:3*
 Hasam Aisaia anêṅ abô êṅ yôv ma hanaṅ, “Ya êṅ êntêk.”

²⁴Vêm ma Palisi takatu ba êlêm haviṅ ḡê bêṅbêṅ ²⁵enaṅ hik yani liṅ,
 “O ma miṅ Mesia lôk plopet ma Elia ami. Aisê ka huthik avômalô halôk
 ṇaṅ?”

²⁶Ma Jon hanaṅ viyaṅ, “Yahathik thêlô hathak ṇaṅ, ma doṅtom anyô
 te hamô môle malêvôn ba môle ôthôn ṅpêṅ paliṅ. ²⁷Yani ma ôpatu ba
 tem embeṅ ya yam. Yani ma anyô lôk athêṅ bêṅ ma ya ma yaônâlôk ba
 intu miṅ hatôm yapole anêṅ vakapô bokṅgôp anêṅ yak vê ami.”

²⁸Nôm êṅ habitak anêṅ Betani hêk Jolodaṅ vi, loṅ atu ba Jon hathak
 hathik avômalô halôk ṇaṅ.

Yisu ma Wapômbêṅ anêṅ Boksipsip Nakaduṅ

²⁹Haviyô hayaṅ ma Jon hayê Yisu halêm. Ma hanaṅ, “Ôṅgô, ṅpêṅ ma
 Wapômbêṅ anêṅ Boksipsip Nakaduṅ atu ba hêv ek nêm avômalô pik iniṅ
 kambom vê. ³⁰Yani ma ôpatu ba bôk yahananaṅ nena, ‘Anyô te tem embeṅ
 ya yam. Ma doṅtom yani hamô hadêṅ sêbôk atu ba miṅ yahabitak ami
 denaṅ. Ba intu yani ma bêṅ ek ya.’ ³¹Yada ma yahathôn ṅpêṅ anêṅ ku
 paliṅ. Ma doṅtom yahalêm yahathik avômalô halôk ṇaṅ ek yaṅgik ṅpêṅ
 thô êndêṅ avômalô Israel.”

³²⁻³³Êṅ ma Jon hanaṅ hathak nômlate atu ba bôk yani hayê yôv.
 Yani hanaṅ nena, “Sêbôk ma yahathôn ṅpêṅ anêṅ ku paliṅ. Ma doṅtom
 Wapômbêṅ hêv ya ba yahalêm ek yasik avômalô êndôk ṇaṅ. Ma yani
 hanaṅ hadêṅ ya nena, ‘Tem nōṅgô Lovak Matheṅ êlêm anêṅ leṅ ba
 êyô êmô anyô te. Ma ṅpêṅ intu tem isik avômalô esak Lovak Matheṅ.’
 Wapômbêṅ bôk hanaṅ abô êṅ hadêṅ ya. Êṅ ma yahayê Lovak Matheṅ
 hatak leṅ ma halôk ba halêm hatôm menak bôbô ba hayô hamô ṅpêṅ.
 Yada yahayê nôm êṅ. ³⁴Avanôn! Yada bôk yahayê nôm êṅ. Ma yahananaṅ
 nena anyô êntêk ma Wapômbêṅ anêṅ Nakaduṅ.”

Anyô doho ibitak Yisu anêṅ ḡê ku

³⁵Haviyô hayaṅ ma Jon lôk anêṅ ḡê ku ju êmô loṅ atu hathak loṅbô.
³⁶Ma hayê Yisu halêm ma hanaṅ, “Ôṅgô, Wapômbêṅ anêṅ Boksipsip
 Nakaduṅ atu intu.”

³⁷ḡê ku ju êṅ elanô abô êṅ ma i esopa Yisu. ³⁸Êṅ ma yani hik i liliṅ ma
 hayê thai esopa yani ma hanaṅ hik thai liṅ, “Mamu lemimhaviṅ malê?”

Ma thai enaṅ, “Labai, hôêk êsê?” (“Labai” anêṅ ôdôn nena
 “Kêdônwaga”).

¹ 1:27 Jon 1:15 ^m 1:29 Ais 53:6-7; 1Pi 1:18-19 ⁿ 1:30 Jon 1:15 ^o 1:32-33 Mat 3:16

^p 1:34 Mat 3:17 ^q 1:36 Jon 1:29

³⁹Ma Yisu hanaŋ, “Mamu nôleŋ nôleŋ.”

Êŋ ma thai i êyê loŋ atu ba yani hamô. Nôm êŋ habitak hadêŋ yaŋsiŋ hatôm 4 kilok. Ma thai êmô haviŋ yani aleba bôlôvôn.

⁴⁰Andulu ma Saimon Pita anêŋ yaŋ, yani ma Jon anêŋ anyô ku te atu ba halaŋô Jon anêŋ abô ba hi hasopa Yisu. ⁴¹Yani hayê Yisu vêm ma hi ketheŋ ba hapôm yaŋ Saimon ma hanaŋ, “Yêlô lêk ayê Mesia.” (Mesia anêŋ ôdôn nena “Kilisi, ôpatu ba Wapômbêŋ hêv ek nêŋ avômalô bulubiŋ”).^s ⁴²Ma Andulu hawa Saimon ba hi hadêŋ Yisu. Yisu hayê ma hanaŋ, “O Saimon, Jon nakaduŋ. O ma tem nendam nena Sipas.” (Athêŋ “Sipas” êŋ ma hatôm “Pita”. Ma athêŋ ju êŋ anêŋ ôdôn nena “valu”).

Yisu dalam Pilip lo Nataniel

⁴³Haviyô hayaŋ ma Yisu hadum ek ni Galili ba hapôm Pilip ma hanaŋ, “Ôlêm osopa ya.”

⁴⁴Pilip ma anyô Betsaida. Betsaida êŋ ma Andulu lo Pita iniŋ malak ôdôn. ⁴⁵“Yani hapôm Nataniel ma hanaŋ nena, “Sêbôk ma Mose hato abô te hêk kapyâ balabuŋ hathak anyô te. Ma plopet doho bôk eto abô hathak ôpêŋ haviŋ. Ma yêlô lêk ayê yani yôv. Ôpêŋ ma Yisu anêŋ Nasalet, Josep nakaduŋ.”

⁴⁶Ma Nataniel hanaŋ nena, “Malê mavi te tem imbitak Nasalet?”

Ma Pilip hanaŋ, “Ôlêm nôleŋ.” Êŋ ma thai i.

⁴⁷Ma Yisu hayê Nataniel halêm ma hanaŋ, “Avanôn! Ôpêntêk ma anyô Israel mavi te. Yani ma abôyaŋ mi.”

⁴⁸Ma Nataniel hanaŋ, “Hoyala ya aisê?”

Ma Yisu hanaŋ, “Pilip miŋ dalam o ami denaŋ. Ma yahayê hôôm alokwaŋ avi te ôdôn ba yahayala o.”

⁴⁹“Nataniel halaŋô abô êŋ ma hanaŋ, “Kêdônwaga, o ma Wapômbêŋ anêŋ Nakaduŋ ma avômalô Israel iniŋ Kiŋ.”

⁵⁰Ma Yisu hanaŋ, “Thatu yahayê hôôm alokwaŋ ôdôn ba intu hôêvhaviŋ e? Ondaŋô! Nôm êŋ ma yaôna ek yaŋ atu ba tem embeŋ yam.” ⁵¹“Ma hanaŋ abô doho haviŋ nena, “Yanaŋ avanôn biŋ êndêŋ môle. Tem môle ôŋgô leŋ ekyav ma aŋela nesak ba nêndôk ek ya Anyô Anêŋ Nakaduŋ.”

Yisu hadum ba ŋaŋ habitak waiŋ

2 ¹Wak ju hale ba hi ma anyô te hawa avi te anêŋ Kena. Malak Kena êŋ hêk Galili kapô. Ma Yisu anêŋ talêbô hi haviŋ. ²Ma elam Yisu lôk anêŋ ŋê ku ba i haviŋ. ³Avômalô inum waiŋ aleba thô. Ma Yisu anêŋ talêbô hanaŋ hadêŋ Yisu nena, “Nôleŋ! Thêlônŋŋ waiŋ lêk thô.”

^r 1:40 Mat 4:18-20 ^s 1:41 “Mesia” ma abô Hiblu. “Kilisi” ma abô Glik. ^t 1:42 Mat 16:18

^u 1:45 Lo 18:18; Ais 7:14; 9:6; Jer 23:5; Ese 34:23 ^v 1:49 Mat 14:33; 16:16; Mak 3:11

^w 1:51 Stt 28:12

⁴*Ma Yisu hanaŋ, “Avi bêŋ, honaŋ abô êŋ hadêŋ ya eka? Yenaŋ waklavôŋ mi denaŋ.”

⁵Ma Yisu talêbô hanaŋ hadêŋ nê takatu ba eyabiŋ nôŋ nena, “Nodaŋô anêŋ abô ba nundum êtôm atu ba hanaŋ.”

⁶Ma uŋ valu baheŋvi ba lahavute hamô habobo thêlô. Uŋ te hatôm embaloŋ ŋaŋ êtôm 100 lita la. Avômalô Isael ethak ithik halôk ek nêŋem leŋiŋmavi êndêŋ Wapômbêŋ.

⁷Êŋ ma Yisu hanaŋ hadêŋ nê eyabiŋ nôŋ nena, “Nonŋasô ŋaŋ êndôk uŋ sapêŋ.” Ma eŋgasô halôk aleba hayô abôlêk siŋ.

⁸Yôv ma hanaŋ hadêŋ thêlô, “Noja doho ba nôŋem êndêŋ anyô bêŋ atu hayabiŋ nôŋ.” Ma nê ku ewa ba i êv hadêŋ yani. ⁹Anyô bêŋ êŋ hanum ŋaŋ atu ba Yisu hik liliŋ ba habitak waiŋ. Ma doŋtom miŋ hayala ami. Ijê takatu ba ethakôv iyom intu eyala.

Yani hanum ba hasoŋ kambom ma halam anyô hawa avi ba thai i daim dokte ¹⁰ma hanaŋ, “Ethak êv waiŋ vasiŋ mavi hamôŋ ek avômalô inum aleba maleŋiŋ hataba êŋ ma miŋ êv waiŋ maniŋ haveŋ yam. Ma doŋtom waiŋ êntêk anêŋ vasiŋ ma vasiŋ anôŋ ek waiŋ yaŋ atu ba hamôŋ.”

¹¹Yisu hadum nôŋ êŋ hamô Kena anêŋ Galili. Nôm êŋ ma lavôŋiŋ môŋ anôŋ atu ba hadum ek hik anêŋ lôkmangiŋ thô. Ma anêŋ nê ku êvhaviŋ yani. ¹²†Vêm ma Yisu lôk iviyaŋ ma talêbô etak Kena ma êlôk ba i Kapaneam. Ma nê ku iviŋ thêlô ba i êmô loŋ êŋ hatôm wak doho.

Yisu halupuniŋ avômalô doho hêk unyak mathenŋ kapô

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³†Avômalô Isael iniŋ waklavôŋ te habobo anêŋ athêŋ nena Hale ba Hi. Ma Yisu hi daku Jelusalem ek ênjê waklavôŋ êŋ. ¹⁴Yani hi unyak mathenŋ anêŋ piklêvôŋ ma hayê avômalô etak bokmaŋkao lôk sipsip ma menak bôbô ek nêŋem vuli ek nêmbôk êtôm da lôk nê takatu ba êwê nê loŋ buyaŋ iniŋ valuseleŋ hathak Hiblu iniŋ valuseleŋ êmô. ¹⁵Êŋ ma havuvi yak balawa te ba halupuniŋ i lôk iniŋ boksipsip lo bokmaŋkao ma hêv i vê hêk unyak mathenŋ ba i. Ma hakayaŋ nê êŋ iniŋ balê ba valuseleŋ hagililiŋ mayaliv. ¹⁶Ma hanaŋ hadêŋ nê takatu ba etak menak bôbô ek nêŋem vuli nena, “Noja unim menak ba unu! Wakamik anêŋ unyak ma loŋ netak nômkama êmô ek nêŋem vuli e?”

¹⁷Ma Yisu anêŋ nê ku êyê nôŋ êŋ ma leŋiŋhabi hathak abô te hêk Wapômbêŋ anêŋ kapyia nena,

“Yahêv lêlê ek anêŋ unyak ma yaleŋhaviŋ unyak êŋ bêŋ anôŋ.”

Kapya Yeŋ 69:9

¹⁸Isael iniŋ nê bêŋbêŋ êyê ma enaŋ, “Undum lavôŋiŋ te ek injik o thô nena Wapômbêŋ halam o ba hudum nôŋ êŋ!”

* 2:4 Jon 7:30; 8:20 † 2:12 Mat 4:13 ‡ 2:13 Kis 12:1-27

¹⁹“Ma Yisu hanaŋ viyaŋ, “Nundiniŋ unyak mathenŋ êntêk, ma êtôm wak lô iyom ma tem yandav esak loŋbô.”

²⁰Ma ŋê bēŋbēŋ enaŋ, “Avômalô idum ku hatôm sondabēŋ 46 ek elav unyak êntêk ma doŋtom mi denaŋ! Ma hatôm ondav wak lô iyom e?”

²¹^bUnyak mathenŋ atu ba Yisu hanaŋ hathak êŋ ma yanida liŋkupik. ²²^cBa Yisu haviyô hathak loŋbô hêk ŋama ma anēŋ ŋê ku leŋiŋhabi abô atu ba bôk hanaŋ. Êŋ ma êvhaviŋ abô atu ba hêk Wapômbēŋ anēŋ kapya lôk Yisu da hanaŋ.

²³^dYani hamô Jelusalem ma hayê waklavôŋ atu ba anēŋ athēŋ nena Hale ba Hi. Ma avômalô bēŋ anôŋ êyê lavôŋiŋ takatu ba hadum ba êvhaviŋ. ²⁴Ma doŋtom Yisu miŋ hêvhaviŋ i ami. Hayala anyô sapēŋ iniŋ auk. ²⁵Anyô te miŋ hêv auk hadēŋ yani hathak avômalô iniŋ kobom ami. Mi, bôk hayala avômalô sapēŋ iniŋ kapôlôŋiŋ.

Yisu hêv auk hadēŋ Nikodimus

3 ¹“Israel iniŋ anyô bēŋ te anēŋ athēŋ nena Nikodimus. Yani ma Palisi te. ²Bôlôvôŋ ma hi hadēŋ Yisu ma hanaŋ, “Kêdôŋwaga, hothak hudum lavôŋiŋ lomaloma ba intu yêlô ayala nena Wapômbēŋ hêv o ba hôleŋ hatôm kêdôŋwaga. Ma Wapômbēŋ miŋ hamô haviŋ anyô te ami, êŋ ma miŋ hatôm indum lavôŋiŋ êtôm atu ba hudum ami.”

³“Ma Yisu hanaŋ viyaŋ, “Yanaŋ avanôŋ biŋ êndēŋ môle. Ôpatu ba evathu hathak loŋbô iyom intu tem êyô Wapômbēŋ anēŋ loŋ lôkliŋyak kapô.”^e

⁴Ma ôpēŋ hanaŋ, “Aisê ka nembathu ôpatu ba bôk hayalôv yôv? Yani tem êndôk talêbô kapô ba nembathu esak loŋbô e? Ma mi!”

⁵“Ma Yisu hanaŋ viyaŋ nena, “Yanaŋ avanôŋ biŋ êndēŋ môle. Ôpatu ba Wapômbēŋ hathik hathak ŋaŋ lôk Lovak Mathenŋ hatôm evathu hathak loŋbô, ôpēŋ iyom intu tem imbitak êyô Wapômbēŋ anēŋ loŋ lôkliŋyak kapô. ⁶“Avômalô pik ibitak hathak lami ibi i vê. Ma Wapômbēŋ anēŋ avômalô ibitak hathak Lovak Mathenŋ habi i vê. ⁷Ma aisê ka hosonŋ hathak abô êntêk ba yahananŋ hadēŋ o nena ‘nimbi o vê esak loŋbô.’ ⁸Lovak da hathak hayuv hatôm anēŋ lahaviŋ ma holaŋô anēŋ diŋdiŋ iyom. Ma doŋtom hôthôn nena halêm anēŋ êsê ba hi êsê. Ma ŋê takatu ba Lovak Mathenŋ havathu i ma aēŋ iyom.”

⁹Ma ôpēŋ hanaŋ hik liŋ hathak loŋbô, “Nôm takēŋ tem imbitak aisê?”

¹⁰Ma Yisu hanaŋ, “Ai! O Israel iniŋ kêdôŋwaga bēŋ ma hôthôn nôm êntêk paliŋ, e? ¹¹⁻¹³Ya Anyô Anēŋ Nakaduŋ iyom intu yahatak malak leŋ

^a 2:19 Mat 26:61; 27:40 ^b 2:21 1Ko 6:19 ^c 2:22 Luk 24:6-8; Jon 12:16 ^d 2:23 Jon 7:31
^e 3:1 Jon 7:50; 19:39 ^f 3:3 Mat 18:3; 1Pi 1:23 ^g 3:3 Abô Glik “hathak loŋbô” lôk “halêm anēŋ vuliŋ” thai luv i ma abô doŋtom iyom. Yisu anēŋ auk nena “halêm anēŋ vuliŋ” ma doŋtom Nikodimus hasonŋ nena “hathak loŋbô”. ^h 3:5 Ese 36:25-27 ⁱ 3:6 Jon 1:13

ba yahalêm. Ma anyôla miŋ bôk hi loŋ êŋ ba hale halêm hathak loŋbô ami. Yanaŋ avanônŋ biŋ êndênŋ môlô. Yêlô anaŋ hathak nôŋ takatu ba bôk ayê. Ma môlô miŋ olaŋô yêlôaniŋ abô ami. Lêk yahananaŋ abô doho hathak nôŋkama pik ek oyala Wapômbênŋ anênŋ auk. Ma môlô miŋ ôêvhaviŋ ami. Ba intu nôŋkama malak leŋ tem miŋ nôŋêmimbiŋ aênŋ ami. ¹⁴/Sêbôk ma avômalô Isael êmô loŋ thiliv ma umya bênŋ anônŋ ethaŋ i. Êŋ ma Mose hathôkwênŋ umya dahô te hathak kôm ba hêv liŋ hamiŋ leŋ ek avômalô nêgê ba nimbitak mavi. Wapômbênŋ anênŋ lahaviŋ ba tem nêsoŋkwênŋ ya Anyô Anênŋ Nakaduŋ ba nêŋem liŋ aênŋ iyom ¹⁵k ek avômalô takatu ba êvhaviŋ tem neja lôkmala anônŋ atu ba nêŋmô êtôm wak nômbênŋ intu sapênŋ.

¹⁶l “Wapômbênŋ lahaviŋ avômalô pik bênŋ anônŋ ba intu hêv Nakaduŋ doŋtom êŋ halêm ek ôpatu ba hêvhaviŋ tem enja lôkmala anônŋ atu ba êmô êtôm wak nômbênŋ intu sapênŋ. Ma tem miŋ ema ami. ¹⁷m Wapômbênŋ hêv Nakaduŋ halêm pik ek nêŋ avômalô bulubiŋ. Ma miŋ hêv ek indum abô ek injik avômalô vônô ami. ¹⁸n Ôpatu ba hêvhaviŋ Nakaduŋ êŋ ma Wapômbênŋ miŋ hathak hadum abô ek injik yani vônô ami. Ma ôpatu ba miŋ hêvhaviŋ Nakaduŋ doŋtom êŋ ami ma ôpênŋ lêk hama yôv ek malê nena Wapômbênŋ bôk hadum abô hathak yani yôv. ¹⁹o Wapômbênŋ hadum abô hathak avômalô pik aêntêk. Deda bôk halêm pik yôv. Ma avômalô idum kambom lomaloma ba intu leŋiŋhaviŋ momaŋiniŋ ma êdô deda êŋ. ²⁰ Deda tem injik avômalô iniŋ kambom thô ma tem thêlô mama ba intu ŋê kambom ethak êpôlik ba miŋ ibitak êyô deda kapô ami. ²¹ Ma doŋtom ôpatu ba halaŋô Wapômbênŋ anênŋ abô nena avanônŋ, yani êŋ ma hatôm hamiŋ deda ba avômalô sapênŋ êyê anênŋ ku takatu ba hadum ma Wapômbênŋ da hêv yani sa.”

Jon anyô hathik ŋaŋ hik Yisu anênŋ ku thô

²²p Yôv ma Yisu lôk anênŋ ŋê ku i Judia anênŋ loŋ kamuŋ ma hamô haviŋ anênŋ ŋê ku wak doho. Ma thêlô ithik avômalô halôk ŋaŋ. ²³⁻²⁴ Aionon hêk habobo Salim. Loŋ êŋ ma ŋaŋ bênŋ anônŋ hêk ba avômalô ibi thêthô i loŋ êŋ. Jon miŋ hamô koladônŋ ami denaŋ, ba intu hamô loŋ êŋ ek isik thêlô. ²⁵ Ma anênŋ ŋê ku lôk anyô Isael te êkôki hathak auk nimbitak mabuŋ ênjêk Wapômbênŋ ma. ²⁶ Êŋ ma ŋê ku i hadênŋ Jon ma enaŋ, “Kêdônŋwaga! Ôpatu sêbôk ba hamô haviŋ o hamô Jolodaŋ vi ba honaŋ abô bênŋ anônŋ hathak yani. Ondaŋô! Ôpênŋ lêk hathik avômalô halôk ŋaŋ ba avômalô sapênŋ i hadênŋ yani!”

²⁷ Ma Jon hanaŋ, “Wapômbênŋ da anênŋ lahaviŋ ba nômlate habitak aênŋ hadênŋ anyô te ma yôv. ²⁸ q Môlôda bôk olaŋô abô atu ba yahananaŋ. ‘Ya ma

^j 3:14 Nam 21:9; Jon 8:28; 12:32 ^k 3:15 Jon 20:31 ^l 3:16 Jon 3:36; 10:28; Lom 5:8; 8:32; 1Jon 4:9-10 ^m 3:17 Luk 19:10 ⁿ 3:18 Jon 5:24 ^o 3:19 Jon 1:5,9; 8:12 ^p 3:22 Jon 4:1-2
^q 3:28 Mat 11:10; Jon 1:20

ôpatu ba Wapômbên hêv hamôn ek yanañ êndên avômalô nena Mesia tem êlêm. Ya miñ Mesia ami.’ ²⁹Anyô te hawa avi te, êñ ma tem enja êtôm yanida anên. Ma donjom yapmalô ma tem êtôm ôpên anên anyô môlô atu ba imiñ ek embatho yani loñ. Ba halañô ôpên anên abô ma tem lamavi iyom. Ma yada intu hatôm yapmalô êñ. Ba intu lêk yaleñmavi bên anôn hamô yakapôlôn siñ. ³⁰Wapômbên anên lahaviñ ba yani habitak anyô bên, ma yada yahabitak anyô oyañ.”

³¹ ^r “Ôpên bôk hamô leñ ba halêm, yani ma bên anôn ek avômalô pik sapên. Ôpatu ba hamô pik êntêk, ôpên ma anyô pik ba intu hanañ abô hathak nômkama pik iyom. Avanôn! Ôpatu ba halêm anên malak leñ, ôpên ma bên anôn ek avômalô pik sapên. ³² ^sYani hanañ hathak nômkama takatu ba yanida bôk hayê lo halañô bên. Ma avômalô miñ êvhaviñ abô êñ ami. ³³⁻³⁴Wapômbên bôk hêv Lovak Matherñ ba hamô ôpên kapô siñ ba halêm hanañ Wapômbên anên abô. Ba intu ôpatu ba hêvhaviñ yani ma hik thô nena Wapômbên ma hanañ abô avanôn iyom. ³⁵ ^tLambô lahaviñ Nakaduñ ba hêv nômkama sapên ek eyabiñ. ³⁶ “Ôpatu ba hêvhaviñ Nakaduñ lêk hawa lôkmala atu ba tem nêmo êtôm wak nômbên intu sapên. Ma ôpatu ba havôliñ dôm hadên Nakaduñ ma Wapômbên bôk hadum abô yôv ba ôpên lêk hawa vovañ. Ba intu tem miñ enja lôkmala ami.”

Yisu hanañ abô haviñ avi Samalia te

4 ¹⁻² ^vYisu da miñ hathak hathik avômalô ami. Avômalô takatu ba leñihaviñ nesopa Yisu i hadên anên nê ku ek nisik i êndôk ñañ. Ma Palisi elañô nena avômalô bên anôn i hadên Yisu ek isik i. Ma Jon anên lêk auviñna. ³Yisu halañô abô êñ ma hayê nena Palisi lêk ititiñ anên ku ba intu hatak Judia ma havôhi Galili.

⁴Ma loñôndê atu ba hi Galili ma hi Samalia haviñ. ⁵ ^wÊñ ma yani haveñ ba hi hayô Samalia iniñ malak lôn te ba elam nena Sika. Loñ êñ ma habobo pik sêbôk ba Jekop hêv hadên nakaduñ Josep. ⁶Ma Jekop bôk halav ñañ lôv te hamô loñ êñ. Yisu haveñ aleba waklêvôn biñ ma hayô ñañ lôv êñ ma yani lêk vau ba halôk hamô biñ. ⁷⁻⁸ ^ñÊ ku lêk i malak ek nênem vuli nômkama. Ma avi Samalia te halêm ek enja ñañ. Ma Yisu hanañ hadên avi êñ, “^ñÑañ ek yanum.”

⁹ ^xAvômalô Israel ethak êpôlik ek avômalô Samalia ba intu avi êñ hanañ, “O ma Israel ma ya ma avi Samalia. Ma aisê ka honañ nena ñañ êlêm ek unum?”

^r 3:31 Jon 8:23 ^s 3:32 Jon 3:11 ^t 3:35 Mat 11:27; Jon 5:20 ^u 3:36 Jon 3:16-18;
1Jon 5:12 ^v 4:1-2 Jon 3:22 ^w 4:5 Stt 33:19; Jos 24:32 ^x 4:9 Esr 4:1-5

10^yMa Yisu hanaŋ hadêŋ avi êŋ, “Hoyala nôŋ mavi atu ba Wapômbêŋ hêv lôk hoyala ôpatu ba hanaŋ, ‘Ŋaŋ ek yanum’, êŋ ma tem onaŋ injik yani liŋ ek nêŋ ŋaŋ lôkmala êndêŋ o.”

11Ma avi êŋ hanaŋ hadêŋ yani, “Anyô Bêŋ, lôv êntêk ma daim ba anêŋ uŋ onja ŋaŋ êsê? Ma ŋaŋ lôkmala êŋ tem onja anêŋ êsê? 12^zYêlôaniŋ bumalô Jekop hêv ŋaŋ lôv êntêk hadêŋ yêlô. Ma yanida lôk nali lôk anêŋ bokmaŋkao sapêŋ inum halôk ŋaŋ lôv êntêk. Ma anêŋ ŋaŋ ma mavi anôŋ ek ŋaŋ êntêk lôk o ma bêŋ ek Jekop e?”

13Ma Yisu hanaŋ, “Ŋaŋ êntêk ba inum ma tem nesakmunîŋ esak loŋbô. 14^aMa doŋtom ôpatu ba hanum ŋaŋ atu ba yahêv ma miŋ hatôm esakmunîŋ esak loŋbô ami. Lôk ŋaŋ êŋ ma tem imbitak êtôm ŋaŋ onaŋ te ênjêk o kapôlôm ba nêŋ lôkmala anôŋ atu ba tem êmô êtôm wak nômbêŋ intu sapêŋ.”

15Ma avi êŋ hanaŋ hadêŋ Yisu, “Anyô bêŋ, nêŋ ŋaŋ êŋ êndêŋ ya ek miŋ yasakmunîŋ esak loŋbô ami. Lôk miŋ yalêŋ loŋ êntêk ek yanja ŋaŋ esak loŋbô ami.”

16Ma Yisu hanaŋ hadêŋ yani, “Nu ondam vônîŋ êlêŋ.”

17Ma avi êŋ hanaŋ, “Ya anyô mi.”

Ma Yisu hanaŋ hadêŋ yani, “Lêk honaŋ avanôŋ nena o anyô mi.

18Sêbôk ma vônîŋ baheŋvi. Ba anyô atu ba lêk hômô haviŋ yani ma miŋ vônîŋ ami. Lêk honaŋ abô avanôŋ!”

19Ma avi êŋ hanaŋ hadêŋ yani, “Anyô bêŋ, lêk yahayala nena o ma plopet te. 20^bYêlôaniŋ bumalô ethak êv yeŋ halôk dumlolê êntêk. Ma doŋtom môlô avômalô Israel onaŋ nena Wapômbêŋ lahaŋiŋ alalô nanêŋ yeŋ êndôk Jelusalem.”

21Ma Yisu hanaŋ, “Livôŋ! Ondaŋô! Wak te ma tem miŋ môlô nônêŋ yeŋ ek Wakamik êndôk dumlolê êntêk lo Jelusalem ami. 22^cMôlô avômalô Samalia ma ôthôŋ ôpatu ba ôêv yeŋ hadêŋ. Ma Wapômbêŋ hêv anyô Israel te ek nêŋ avômalô bulubiŋ ba intu yêlô avômalô Israel ayala ôpatu ba yêlô êv yeŋ hadêŋ yani.

23-24^d “Wapômbêŋ ma lôkmala anêŋ ôdôŋ. Ba intu Wapômbêŋ habôlêŋ avômalô takatu ba êv yeŋ ek injiki thô nena thêlô bôk ewa Wapômbêŋ anêŋ lôkmala anôŋ yôv. Aêŋ ba avômalô takatu ba êvhaŋiŋ Wapômbêŋ intu nêŋ yeŋ aêŋ. Ma waklavôŋ atu ba nôŋ êŋ imbitak intu tem imbitak. Ma lêk hayô yôv.”

25Ma avi êŋ hanaŋ hadêŋ Yisu, “Yahayala nena Mesia tem êlêŋ ma tem injik nômkama sapêŋ thô êndêŋ alalô.” (Ma “Mesia” êŋ intu elam nena “Kilisi”).

^y 4:10 Jon 7:37-38; ALK 21:6 ^z 4:12 Jon 8:53 ^a 4:14 Jon 6:35 ^b 4:20 Lo 12:5-14; Sng 122:1-5 ^c 4:22 2Kin 17:29-41; Ais 2:3; Lom 9:4-5 ^d 4:23-24 Lom 12:1; 2Ko 3:17; Plp 3:3

²⁶ eMa Yisu hanaŋ hadêŋ yani, “Ôpatu ba hanaŋ abô hadêŋ o ma yani êŋ.”

²⁷ Enaŋ abô denaŋ ma Yisu anêŋ ŋê ku êvô êlêm hathak loŋbô ma êyê Yisu hanaŋ abô haviŋ avi êŋ ba esaŋ kambom. Ma doŋtom thêlô bônôn ma miŋ enaŋ hik yani liŋ nena, “Lemhaviŋ malê?” mena “Honaŋ abô haviŋ avi êntêk eka?”

²⁸ Êŋ ma avi êŋ hatak anêŋ uŋ hawa ŋaŋ hamô ma havôhi malak ôdôn hathak loŋbô. Ma hanaŋ hadêŋ avômalô nena, ²⁹ “Môlô nôlêm ôŋgô anyô te! Nôm takatu ba bôk yahadum yôv ma yani hayala ba hanaŋ bêŋ hadêŋ ya. Betha yani ma Mesia atu la.” ³⁰ Avômalô elarŋô abô êŋ ma etak malak ba i hadêŋ Yisu.

³¹ Avi Samalia hamô malak denaŋ ma ŋê ku enaŋ hadêŋ Yisu nena, “Kêdônŋwaga, nonŋwan nôm.”

³² Ma hanaŋ, “Yenaŋ nôm hamô ek yaŋgaŋ ma môlô ôthôn nôm êŋ paliŋ.”

³³ Êŋ ma ŋê ku enaŋ hadêŋ thêlôda nena, “Betha anyôla lêk hêv nôm hadêŋ yani la?”

³⁴ fMa Yisu hanaŋ hadêŋ thêlô, “Yenaŋ nôm êntêk. Tem yasopa Wapômbêŋ anêŋ lahaviŋ ba yandum anêŋ ku lôkthô atu ba hêv ya ba yahalêm. ³⁵ gMôlô othak onaŋ, ‘Ayôn ayova iyom hêk, êŋ ma tem nôm injik anôn ba alalô naja.’ Yanaŋ êndêŋ môlô! Malemim ekyav ba ôŋgô ku katô! Nôm lêk hik anôn yôv! ³⁶ Ôpatu ba halav nôm ma hawa anêŋ vuli. Yani halav nôm anôn ek nôm sapêŋ êŋ neja lôkmala anôn atu ba tem nêmo êtôm wak nômbêŋ intu sapêŋ ek anyô havatho nôm lôk anyô halav nôm thai luvi leŋŋmavi. ³⁷ Aêŋ ba abô êntêk ma abô avanôn. ‘Anyô yaŋ habaŋ ku ba havatho ma anyô yaŋ halav anêŋ anôn.’ ³⁸ Yahêv môlô ba u ek noja nôm êmô ku atu ba miŋ bôk môlô udum ku êŋ ami. Anyô vi idum ku êŋ. Ma môlô u olav anôn iyom.”

³⁹ Avômalô Samalia bêŋ anôn êmô malak êŋ ba elarŋô avi êŋ hanaŋ, “Nôm takatu ba bôk yahadum yôv ma yani hayala ba hanaŋ bêŋ hadêŋ ya!” Ba intu thêlô êvhaviŋ Yisu. ⁴⁰ Êŋ ma ŋê Samalia takêŋ êlêm enaŋ hik yani liŋ, “Ômô imbiŋ yêlô wak doho!” Ma yani hamô haviŋ thêlô hatôm wak ju. ⁴¹ Ma hanaŋ abô haviŋ i ba intu bêŋ anôn êvhaviŋ yani.

⁴² hMa thêlô enaŋ hadêŋ avi êŋ nena, “Sêbôk yêlô alarŋô anêm abô ba êvhaviŋ. Ma lêk yêlôda alarŋô anêŋ abô ma ayala nena avanôn. Ôpêŋ ma ôpatu ba tem nêmo avômalô pik bulubiŋ.”

Yisu hadum anyô bêŋ te nakaduŋ mavi

⁴³⁻⁴⁵ iWak ju hale ba hi ma hatak loŋ êŋ ma hi Galili. Ma avômalô Galili doho bôk êmô Jerusalem hadêŋ waklavôn Hale ba Hi ba intu êyê

e 4:26 Mak 14:61-62 f 4:34 Jon 6:38 g 4:35 Luk 10:2 h 4:42 1Jon 4:14

i 4:43-45 Mat 13:57; Jon 2:23

nôm takatu ba hadum. Aên ba hayô Galili ma ewa yani thô. Ma doŋtom ewa yani thô oyaŋ hathak nêgê nômbithi iyom ba intu hatôm abô atu ba Yisu hanaŋ nena plopet ma athên mi hêk iniŋ malak ôdôn. ⁴⁶Hamô Galili vêm ma havôhi Kena loŋ atu ba bôk hadum ŋaŋ ba habitak waiŋ. Kena ma hamô Galili kapô. Ma anyô bêŋ te hamô Kapaneam ba namalô hapôm lijiŋ ba hadum ek ema. ⁴⁷Ôpên halaŋô nena Yisu bôk hatak Judia ma lêk hamô Galili. Êŋ ma hi hadên Yisu ba halaŋ hadên yani nena ni indum namalô mavi.

⁴⁸Aên ba Yisu hathaŋ yani aêntêk, “Môlô lemhaŋ yandum lavôŋiŋ lôk nômbithi lomalama ek môlô nônmimbiŋ ya e?”

⁴⁹Êŋ ma anyô bêŋ êŋ hanaŋ hadên Yisu, “Anyô bêŋ, ôlêm kethen! Yenay okna tem ema!”

⁵⁰Ma Yisu hanaŋ hadên yani, “Ondenu! Nalummalo tem êmô lôkmala.”

Yôv ma ôpên hêvhaviŋ Yisu anên abô ba hi ⁵¹ma anên ŋe ku êpôm yani ba enaŋ nena, “Nalummalo hamô lôkmala.” ⁵²Êŋ ma yani hanaŋ hik thêlô liŋ nena wakma alê intu okna êŋ mavi. Ma enaŋ, “Wakbôk yaŋsiŋ hatôm 1 kilok ma lijiŋ êŋ hatak yani.”

⁵³Ma lambô lahabi nena wakbôk atu ba hatôm wakma êŋ ma Yisu hanaŋ hadên yani nena, “Nalummalo tem êmô lôkmala.” Ba intu yani lôk anên avômalô sapên êvhaviŋ.

⁵⁴Yisu bôk hatak Judia ba hi Galili ma hadum lavôŋiŋ yaŋ êŋ ek hik thô nena Wapômbên hêv yani ba halêm.

Anyô lijiŋ Betesda te

5 ¹Vêm ma Yisu hi daku Jelusalem ek ênjê avômalô Israel iniŋ waklavôn te. ²Kasuk te hêk Jelusalem ba avômalô Israel elam nena Betesda. Kasuk êŋ hêk habobo Jelusalem anên badên abôlêk atu ba elam nena Sipsip iniŋ Unyak Abôlêk. Ba kapo daŋ êyô êmô baheŋvi hêk loŋ êŋ. ³⁻⁴Ma ŋe lôk lijiŋ hatôm ŋe maleŋiŋ pusip lôk ŋe veŋiŋ kambom ma ŋe ivuviŋ ethak êk kapo daŋ takên. ⁵Ma anyô te hawa lijiŋ havuviŋ ba hêk kapo daŋ êŋ te hatôm sondabên 38. ⁶Yisu hayê ôpên ma hayala nena lijiŋ bôk hamô bô ba hanaŋ hik yani liŋ, “Lemhaŋ umbitak mavi e?”

⁷Ma ôpên hanaŋ viyaŋ, “Anyô bêŋ, kasuk hathak liŋaliŋ ma anyôla miŋ hamô ek nêv ya sa ami. Yahadum ek yandôk êmôn ma doŋtom anyô vi êlôk êmôn ek ya.”

^j 4:46 Jon 2:1-11 ^k 4:47 Mat 8:5-6 ^l 4:48 Jon 2:18; 1Ko 1:22 ^m 4:50 Mat 8:13

ⁿ 4:54 Jon 2:11 ^o 5:4 Îê lôkauk vi enaŋ nena abô doho atu ba Jon hatô ma hêk denaŋ. Abô êŋ ma aêntêk: Îê lijiŋ takatu ba êk balê ek eyabiŋ Anyô Bêŋ anên aŋela te halôk ba hadum kasuk êŋ liŋaliŋ. Ma ôpatu ba halôk kasuk kapô hamôn tem imbitak mavi.

⁸Êŋ ma Yisu hanaŋ hadêŋ yani, “Umbiyô umiŋ! Ma onja anêm yêm ba nu!” ⁹Ketheŋ oyaŋ ma yani habitak mavi ba hawa anêŋ yêm ba hi.

Wak êŋ ma Sabat. ¹⁰“Ba intu Israel iniŋ nê bêngbêŋ enaŋ hadêŋ anyô havuviŋ atu ba lêk habitak mavi nena, “Lêk ma Sabat! Abô balabuŋ hatip ek miŋ onja yêm ba omben ami.”

¹¹Ma ôpêŋ hanaŋ viyaŋ, “Ôpatu ba hadum ya mavi hanaŋ nena, ‘Onja anêm yêm ba nu.’ ”

¹²Ma thêlô enaŋ hik yani liŋ, “Opalê intu hanaŋ nena onja anêm yêm ba nu?”

¹³Avômalô bêŋ anôŋ êmô loŋ êŋ ba Yisu hêv i vê menaŋna ba hi. Ba intu ôpêŋ hathôn nena opalê.

¹⁴Yôv ma Yisu habitak hayô unyak matheŋ anêŋ piklêvôn ma hayê ôpêŋ hamô ma hanaŋ, “Ondaŋô. O lêk mavi hathak loŋbô ba otak anêm kambom. Yakô malaiŋ bêŋ yaŋ tem êpôm o.” ¹⁵Êŋ ma ôpêŋ hi hanaŋ hadêŋ Israel iniŋ nê bêngbêŋ, “Yisu ma ôpatu ba hadum ya mavi.”

¹⁶Yisu hadum nôm takêŋ hadêŋ Sabat. Ba intu Israel iniŋ nê bêngbêŋ ethaŋ yani. ¹⁷Ma Yisu hanaŋ, “Wakamik hathak hadum ku wak nômbên intu sapêŋ ba hadum ku takêŋ denaŋ. Ba intu ya tem yandum ku aêŋ iyom.” ¹⁸“Israel iniŋ nê bêngbêŋ elanô abô êŋ ma êyê nena Yisu lêk habuliŋ abô balabuŋ hathak Sabat ba hadum ku. Ma halam Wapômbên nena Lambô ma yanida hadum i hatôm Wapômbên. Ba intu leŋiŋmaniŋ kambom ba êbôlêm auk ek nijik yani vônô.

Yisu ma Wapômbên Nakaduŋ

¹⁹“Ma Yisu hanaŋ hadêŋ nê bêngbêŋ, “Yanaŋ avanôn biŋ êndêŋ môle. Ya ma Nakaduŋ. Ma malê atu ba Lambô hadum ma tem Nakaduŋ indum aêŋ iyom. Ya miŋ hatôm yandum nômlate êtôm yenaŋ auk ami. Aêŋ ba nômkama sapêŋ atu ba yahayê Wakamik hadum ma tem yasopa. ²⁰Wakamik lahaŋiŋ ya anêŋ Nakaduŋ ba hik nômkama takatu ba yani hadum thô hadêŋ ya. Aêŋ ba Nakaduŋ hatôm indum nôm takatu ba Lambô hadum. Ma tem injik ku mavi bêŋ anôŋ thô êndêŋ Nakaduŋ ba indum môle nosoŋ kambom ek ku yaŋ sêbôk. ²¹Wakamik hathak hik nê ŋama liŋ ba hêv lôkmala hadêŋ i. Ma aêŋ iyom ma ya Nakaduŋ tem yanêm lôkmala êndêŋ avômalô êtôm yada yalenhaviŋ. ²²“Ma wakamik hatak ku nedaŋô avômalô iniŋ abô halôk yabaheŋ. Ma yanida miŋ hadum ku êŋ ami. Aêŋ ba lôkmala atu ba Wakamik hêv ma tem yanêm aêŋ iyom ²³“ek avômalô takatu ba elovak Nakaduŋ vibiŋ intu elovak Lambô aêŋ iyom. Ma nê takatu ba êpôlik ek ya intu êpôlik ek Wakamik atu ba hêv ya ba yahalêm.

^p 5:8 Mat 9:6 ^q 5:10 Neh 13:19; Jer 17:21 ^r 5:18 Mat 26:4; Jon 7:1; 10:30

^s 5:19 Jon 5:30 ^t 5:22 Jon 5:27; Ap 10:42 ^u 5:23 Plp 2:10-11; 1Jon 2:23

24^v “Yanaŋ avanôŋ biŋ êndêŋ môlô. Ôpatu ba halaŋô yenaŋ abô ba hêvhaviŋ Wakamik atu ba hêv ya ba yahalêm ma lêk hawa lôkmala atu ba tem êmô êtôm wak nômbêŋ intu sapêŋ yôv. Ma Wapômbêŋ tem miŋ indum abô ek yani ba ema ami. Yani bôk hatak ŋama yôv ba lêk hamô lôkmala anôŋ. 25 Yanaŋ avanôŋ biŋ êndêŋ môlô. Avômalô ŋama tem nedaŋô ya Wapômbêŋ anêŋ Nakaduŋ anêŋ abô. Ma avômalô takatu ba esopa ma tem nêmo lôkmala. Wak te ma nôm takêŋ tem imbitak. Ma wak êŋ lêk hayô yôv.

26 “Wakamik ida hamô lôkmala ba hadum ba ya Nakaduŋ yahamô lôkmala aêŋ iyom. Ba intu hatôm yanêm lôkmala êŋ êndêŋ avômalô. 27 Ma ya ma Anyô Anêŋ Nakaduŋ atu. Aêŋ ba hatak ya ek yandum ku yandaŋô avômalô iniŋ abô.

28 “Môlô miŋ nosoŋ esak yenaŋ abô êntêk ami. Wak te am ka tem ŋê ŋama nedaŋô ya Nakaduŋ yalenŋelo 29^wba nimbijô esak loŋbô. Ma thêlô takatu ba bôk idum mavi ma tem nêmo lôkmala. Ma vi atu ba bôk idum kambom ma tem nêpôm abô ba nema. 30^xYada miŋ hatôm yandum nômlate êtôm yada yenaŋ auk ami. Yahasopa Wakamik anêŋ auk atu ek yandaŋô avômalô iniŋ abô ek yanêm lôkmala mena ŋama êndêŋ i la. Yahasopa Wakamik anêŋ lahaviŋ, ôpatu ba hêv ya ba yahalêm. Ma yada miŋ yahasopa yenaŋ yalenŋhaviŋ ami. Ba intu yenaŋ abô yahadum ma thêthôn.

Anyô vi evatho Yisu anêŋ abô loŋ

31 “Yahavatho yenaŋ abô loŋ êŋ ma tem miŋ avômalô nênemimbiŋ ya ami. 32 Ma doŋtom anyô yaŋ bôk havatho yenaŋ abô loŋ yôv. Ma yahayala nena anêŋ abô atu ba hanaŋ hathak ya ma avanôŋ.

33 “Sêbôk ma môlô onaŋ hik Jon liŋ hathak ya ba yani bôk hanaŋ abô avanôŋ. 34 Ma anyô pik te hatôm embatho yenaŋ abô loŋ e? Yahanaŋ hathak Jon anêŋ abô êŋ ek môlô noja bulubiŋ. 35 Jon ma hatôm atum lam atu ba êtôm ba hêv deda. Ma môlô othak ôlêlêk am hathak anêŋ deda êŋ sawa bidoŋ iyom.

36^y “Ma doŋtom yahadum ku takatu ba Wakamik hêv hadêŋ ya ba intu hik thô nena Wakamik hêv ya ba yahalêm. Ba ku êŋ ma hamôn ek Jon anêŋ abô. 37-38^zWakamik atu ba hêv ya ba yahalêm intu hik ya thô. Ma môlô miŋ ôêvhaviŋ ya ami. Aêŋ ba môlô miŋ bôk olaŋô Wakamik laselo lôk ôyê yani thohavloma ami ma anêŋ abô miŋ hêk haviŋ môlô ami aêŋ iyom. 39^aMôlô othak utitiŋ Wapômbêŋ anêŋ kapya ba osoŋ nena tem nêmo lôkmala atu ba nêmo êtôm wak nômbêŋ intu sapêŋ êndêŋ môlô. Abô êŋ ma hik ya thô, 40 ma doŋtom môlô ôdô nosopa ya ek noja lôkmala anôŋ êŋ.

^v 5:24 Jon 3:15-18 ^w 5:29 Dan 12:2; Mat 16:27; Ap 24:15 ^x 5:30 Jon 5:19; 6:38

^y 5:36 Jon 3:2; 14:11 ^z 5:37-38 Mat 3:17; Jon 5:32; 8:18 ^a 5:39 Luk 24:27

41 “Ya miŋ yahanaj abô êŋ ek avômalô nebam ya ami. 42 Ma doŋtom yahayala môlô! Môlô miŋ lemimhaviŋ Wapômbêŋ ami. 43 Wakamik hêv ya ba yahalêm ek yanaŋ anêŋ abô bêŋ. Ma môlô ôpôlik hathak ya. Ma doŋtom anyô te halêm ba hanaŋ yanida anêŋ abô, êŋ ma môlô othak owa yani thô! 44 Môlô othak ôêv athêŋ lôkmaŋgiŋ hadêŋ ôpatu ba lahaviŋ môlô. Ma doŋtom miŋ môlô malemkilik hathak Wapômbêŋ doŋtom atu anêŋ lamavi ami. Êŋ ma tem nônênimbiŋ aisê?”

45 “Môlô othak ôêv malem hadêŋ Mose. Ma doŋtom tem enaŋ môlô bêŋ. Ba intu miŋ môlô lemimimbi nena tem yanaŋ môlô bêŋ imiŋ Wakamik ma ami. Mi anôŋ! 46 ^bMose bôk hatô abô hathak ya yôv. Aêŋ ba môlô ôêvhaviŋ Mose anêŋ abô, êŋ ma tem nônênimbiŋ ya imbiŋ. 47 Ma doŋtom môlô miŋ ôêvhaviŋ abô atu ba yani hatô ami. Ba intu môlô miŋ ôêvhaviŋ yenaŋ abô haviŋ ami.”

Yisu havakôŋ anyô hatôm 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

6 ¹Yôv ma Yisu hi kasukthôm Galili anêŋ daŋ vi. Kasuk êŋ anêŋ athêŋ yaŋ nena Taibelias. ²Ma avômalô bêŋ anôŋ bôk êyê lavôŋiŋ takatu ba hadum hathak avômalô liŋiŋ ba intu esopa yani. ³Yisu hathak dum ba hi ma halôk hamô biŋ haviŋ anêŋ ŋê ku. ⁴Avômalô Israel iniŋ waklavôŋ elam nena Hale ba Hi habobo.

⁵Ma Yisu hayê avômalô bêŋ anôŋ êlêm ma hanaŋ hadêŋ Pilip, “Alalô nanêm vuli polom embeŋ êsê ek nabakôŋ avômalô takêntêk?” ⁶Yani hayala nôm atu ba tem yani indum ba intu hanaŋ ek eyala Pilip anêŋ auk iyom.

⁷Ma Pilip hanaŋ viyaŋ, “Alalô nandum ku êtôm ayôŋ baheŋvi ba lahavulô la anêŋ vuli ma miŋ hatôm nanêm polom vuli ek avômalô tomtom nejaŋ dokte dokte ami!”

⁸Êŋ ma ŋê ku te anêŋ athêŋ nena Andulu, Saimon Pita anêŋ yaŋ molok, hanaŋ nena, ⁹“Nôŋgô okna êntêk anêŋ polom bali yaônena baheŋvi lôk alim yaôna lokwaŋju. Ba nôm êŋ hatôm avômalô nômbêŋ êntêk e?”

¹⁰Ma Yisu hanaŋ, “Nonaj êndêŋ avômalô ek nêndôk nêmo biŋ.” Kamuŋ bêŋ anôŋ hamô loŋ êŋ ba anyô sapêŋ êlôk êmô. Thêlô hatôm 5,000. ¹¹Êŋ ma Yisu hawa polom ma hateŋ mek ba havani hatôm thêlôniŋ leŋiŋhaviŋ vêm ma hadum aêŋ hathak alim ju atu haviŋ.

¹²Thêlô eyaŋ ba leŋiŋviyak ma Yisu hanaŋ hadêŋ anêŋ ŋê ku nena, “Môlô nusup nôm wata sapêŋ esak doŋtom ma miŋ nômbi ni ami.” ¹³Êŋ ma isup polom wata ba etak halôk vak sam hatôm laumiŋ ba lahavuju.

^b 5:46 Ap 3:22

¹⁴“Ma avômalô êyê lavôñij êñ ba enañ, “Avanôn! Sêbôk ma enañ nena plopet te tem êlêm. Ma êntêk lêk halêm yôv.” ¹⁵“Êñ ma idum ek nebalon yani ek imbitak êtôm iniñ kiñ. Ma hayala iniñ auk êñ, ba intu hatak loñ êñ ma havôhi dum atu hathak loñbô.

Yisu haveñ kasukthôm anêñ dômlê

(Mat 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶Yañsiñ ma anêñ nê ku i tamu kasukthôm anêñ dañ. ¹⁷Bôlôvôn ma miñ Yisu hayô ek thêlô ami. Ma thêlô iyom ethak yeñ ba i tuvulu Kapaneam. ¹⁸Ma lovak bêñ te hayuv ba kasuk hik bêñ. ¹⁹Thêlô ivusiñ yeñ ba i hatôm 6 kilomita la. Ma êyê Yisu haveñ kasukthôm anêñ dômlê ba halêm habobo yeñ ba hadum thêlô êkô kambom. ²⁰Ma Yisu hanañ hadêñ thêlô nena, “Yada êntêk! Miñ nôkô ami.” ²¹Êñ ma thêlô leñijmavi ba êlôk ek yani ni yeñ kapô. Ma kasana ma yeñ hi hathak liñdañ.

²²Haviyô hayañ ma avômalô takatu ba êmô kasukthôm anêñ dañ vi tuvulu eyala nena wakbôk ma yeñ doñtom iyom hamô ba nê ku iyom ethak yeñ êñ ba i. Ma Yisu miñ hathak yeñ êñ haviñ anêñ nê ku ba hi ami ma mi. ²³Êñ ma avômalô Taibelias iniñ yeñ doho êlêm ebobo loñ atu ba Anyô Bêñ hava polom liñ halôk ba thêlô eya. ²⁴Ma avômalô êyê nena Yisu lôk anêñ nê ku miñ êmô ami. Êñ ma thêlô ethak yeñ ba i Kapaneam ek nêmbôlêm Yisu.

Yisu ma polom lôkmala

²⁵Avômalô i êpôm Yisu hêk loñ atu ma enañ, “Kêdônwaga, angê te intu hólêm loñ êntêk?”

²⁶Ma Yisu hanañ nena, “Yanañ avanôn biñ êndên mólô. Mólô bôk oañ polom aleba lemimviyak. Ba intu mólô ôbôlêm ya. Ma lavôñij ma mólô bôk ôyê ma doñtom ôthôn paliñ dena. ²⁷“Nundum ku ek noja nôm atu ba tem nê lôkmala ba nê mô êtôm wak nômbên intu sapên. Wakamik Wapômbên bôk havak sêk hayô hêk ya Anyô Anêñ Nakaduñ ba tem nê lôkmala êñ êndên mólô. Ma miñ malemkilik esak nôm atu ba tem epalê ami!”

²⁸Êñ ma thêlô enañ, “Wapômbên lahaviñ yêlô nandum ku malê?”

²⁹“Ma Yisu hanañ, “Wapômbên anêñ ku nena nônêmbiñ ôpatu ba yani hêv ba halêm.”

³⁰⁻³¹“Êñ ma thêlô enañ hik yani liñ, “Undum lavôñij te ek yêlô nagê ma tem nanêmbiñ anêñ abô. Mose bôk hêv mana hadên yêlôaniñ bumalô ba eya hamô loñ thiliv ba eto aêntêk,

‘Yani hêv polom anêñ malak leñ hadên avômalô ba eya.’

Etak Ijip 16:4

° 6:14 Lo 18:15,18 ° 6:15 Jon 18:36 ° 6:27 Jon 6:48-58 ° 6:29 1Jon 3:23

* 6:30-31 Kis 16:14-15; Nam 11:7-9; Sng 78:24; Mat 16:1; Jon 2:18

Ma o, tem undum lavôñiñ alê yañ?”

³²⁻³³Ma Yisu hanañ, “Yanañ avanôñ biñ êndên mólô nena Anyô Bêñ hêv anyô te ba halêm anêñ malak leñ ba hêv lôkmala hadên avômalô hatôm polom anôñ. Ba intu Wakamik iyom hêv nôm anôñ anêñ malak leñ hadên mólô. Ma miñ Mose hêv ami.”

³⁴Êñ ma thêlô enañ, “Anyô Bêñ, wak nômbên intu sapên ma nêñ polom êñ êndên yêlô.”

³⁵^hÊñ ma Yisu hanañ, “Ya ma polom lôkmala. Ôpatu ba halêm hadên ya ma tem miñ ema kisi ami. Ma ôpatu ba hêvhaviñ ya ma tem miñ esakmuniñ ek inum ñañ ami. ³⁶Ma donjom bôk yahanañ hadên mólô yôv. Mólô lêk ôyê ya ma miñ mólô ôêvhaviñ ami. ³⁷⁻⁴⁰ⁱLêk yahalêm anêñ malak leñ ek yasopa ôpatu ba hêv ya ba yahalêm anêñ lahaviñ. Ma miñ yahalêm ek yasopa yada yenañ yalenhaviñ ami. Avômalô takatu ba êyê ya Nakaduñ ba êvhaviñ ma tem neja lôkmala anôñ atu ba nêñmô êtôm wak nômbên intu sapên. Ma pik lo leñ anêñ dañ ma tem yangik thêlô liñ. Êntêk ma Wakamik anêñ lahaviñ. Ba intu miñ hatôm yatak avômalô takatu ba Wakamik hêv hadên ya te ami. Milôk. Pik lo leñ anêñ dañ ma tem yangik thêlô liñ. Êntêk ma yani atu ba hêv ya ba yahalêm anêñ lahaviñ. Ba intu avômalô takatu ba Wakamik hêv hadên ya ma tem nêlêm êndên ya. Ma opalê atu ba halêm hadên ya ma tem miñ yandupuniñ yani ami.”

⁴¹Avômalô Israel elañô Yisu anêñ abô êñ “Ya ma nôm atu ba halôk anêñ malak leñ ba halêm.” Êñ ma enañ abô munuñmunuñ ⁴²^jnena, “Anyô êntêk ma Yisu, Josep anêñ nakaduñ! Ma alalô ayala talêbô lo lambô! Ma aisê ka hanañ nena halôk anêñ malak leñ ba halêm?”

⁴³Ma Yisu hanañ, “Mólô bônôn! ⁴⁴^kWakamik hêv ya ba yahalêm ba ôpatu ba halom hadên ya iyom intu tem enja lôklokwañ ek êlêm êndên ya. Ma pik lo leñ anêñ dañ ma tem yangik avômalô takên liñ nimbiyô esak loñbô. ⁴⁵Plopet te bôk hato abô halôk kapy aêntêk,

“ ‘Wapômbên tem nêñ auk êndên avômalô sapên.’ *Aisaia 54:13*

Avômalô takatu ba elañô Wakamik anêñ abô ba ewa auk, thêlô tem nêlêm ek ya. ⁴⁶^lAnyô te miñ bôk hayê Wakamik ami. Ôpatu ba hamô haviñ Anyô Bêñ ba halêm iyom intu hayê. ⁴⁷^mYanañ avanôñ biñ êndên mólô. Anyô hêvhaviñ ya ma lêk hawa lôkmala anôñ atu ba êñmô êtôm wak nômbên intu sapên yôv. ⁴⁸ⁿYa ma polom lôkmala. ⁴⁹Môlônim bumalô takatu ba eyañ mana hamô loñ thiliv bôk ema yôv. ⁵⁰Ma polom atu ba halêm anêñ malak leñ ba avômalô eyañ tem miñ nema ami. ⁵¹Yada intu polom lôkmala ba yahalêm anêñ malak leñ. Anyô te hayañ, êñ ma tem êñmô lôkmala êtôm wak nômbên intu sapên. Polom êñ ma yenañ vathiap ek yanêñ ek avômalô pik neja lôkmala.”

^h 6:35 Jon 4:14 ⁱ 6:37-40 Jon 10:28-29; 17:12 ^j 6:42 Mat 13:55 ^k 6:44 Jon 6:65

^l 6:46 Jon 1:18 ^m 6:47 Jon 3:15-16 ⁿ 6:48 Jon 6:32,58

⁵²Ma avômalô Isael elañô abô êñ ma kapôlônññ ñôñô ba enañ nena, “Anyô êntêk hatôm nêñ anêñ vathiap êndên alalô ba anğan aisé?”

⁵³Ma Yisu hanañ, “Yanañ avanôn biñ êndên mólô. Mólô miñ oañ ya Anyô Anêñ Nakaduñ atu anêñ vathiap lôk unum anêñ thalalen ami, ma tem miñ noja lôkmala ami. ⁵⁴⁻⁵⁵Yenañ vathiap ma nôñ anôn biñ ek nejan, ma yenañ thalalen ma nôñ anôn biñ ek ninum. Ba intu anyô hayañ yenañ vathiap lôk hanum yenañ thalalen ma yani hawa lôkmala atu ba nêñô êtôm wak nômbên intu sapên. Ma pik lo leñ anêñ dañ ma tem yangik yani liñ. ⁵⁶Ôpatu ba hayañ yenañ vathiap lôk hanum yenañ thalalen intu hamô haviñ ya ma yahamô haviñ yani. ⁵⁷Wakamik ida hamô lôkmala ba hêv ya ba yahalêm ba intu yada yahamô lôkmala aên iyom. Aên ba ôpatu ba hayañ ya ma tem êñô lôkmala aên iyom. ⁵⁸Êntêk ma polom atu ba lêk halêm anêñ malak leñ. Sêbôk ma bumalô eyañ mana ba bôk ema ba mi. Ma ôpatu ba hayañ polom êñ, ma tem enja lôkmala anôn atu ba êñô êtôm wak nômbên intu sapên.” ⁵⁹Yisu hamô unyak yer anêñ Kapaneam ma hadôn avômalô hathak auk takên.

Yisu anêñ ñê ku doho êdô yani

⁶⁰Avômalô takatu ba esopa Yisu elañô abô takên ma bên anôn êpôlik ba enañ, “Abô êntêk ma abôma ba opalê hatôm endañô?”

⁶¹Yisu hayala nena thêlô enañ abô munuñmunuñ hathak abô atu. Êñ ma hanañ, “Abô êntêk habuliñ mólô e? ⁶²Ma mólô ôyê ya Anyô Anêñ Nakaduñ atu havôhi daku loñ sêbôk atu ba yani hamô, êñ ma tem mólô lemimimbi aisé? ⁶³Lovak Matheñ da hêv lôkmala hadên avômalô. Ma avômalô pik miñ êtôm ami. Abô takatu ba yahanañ hadên mólô ma ida hamô lôkmala ba halêm anêñ Lovak Matheñ ba hêv lôkmala êñ hadên mólô. ⁶⁴⁻⁶⁵^PMa donjom mólô doho miñ ôêvhaviñ ami. Ba intu bôk yahanañ hadên mólô nena ôpatu ba Wakamik halom hadên ya iyom intu tem enja lôklokwañ ek êlêm êndên ya.”

Aên ba môn anôn ma Yisu hadôn avômalô ba hayala ñê takatu ba miñ êvhaviñ ami. Ma hayala ôpatu ba tem enañ yani bên aên iyom.

⁶⁶Êñ ma avômalô bên anôn elañô abô êñ ma êpôlik hathak yani ba miñ esopa yani hathak loñbô ami.

⁶⁷Yisu hanañ hik ñê ku laumiñ ba lahavuju takatu liñ, “Ma mólô lemimhaviñ unu imbiñ e?”

⁶⁸^QMa Saimon Pita hanañ viyañ, “Anyô Bên, yêlô ana êndên opalê am? Anêm abô iyom intu hêv lôkmala atu ba tem nêñô êtôm wak nômbên intu sapên. ⁶⁹Ma yêlô êvhaviñ ba ayala katô nena o ma Wapômbên anêñ Anyô Matheñ.”

⁷⁰Ma Yisu hanañ, “Bôk yahatak mólô laumiñ ba lahavuju ek numbitak yenañ ñê ku. Ma donjom mólônim anyô te ma ñgôk.” ⁷¹Yani hanañ

° 6:57 1Jon 3:24 P 6:64-65 Jon 6:44; 13:11 ° 6:68-69 Mat 16:16

hathak Judas, Saimon Iskaliot anêṅ nakaduṅ. Yani ma ṅê ku laumiṅ ba lahavuju takatu te ma doṅtom wak te am ka tem yani enaṅ Yisu bêṅ.

Yisu hayê waklavônṅ bêṅ halôk Jerusalem

7 ¹Vêṁ ma Israel iniṅ ṅê bêṅbêṅ idum ek nijik Yisu vônô. Ba intu hadô ek ni Judia ma hi haveṅ Galili lôbôlôbô iyom. ²Ma avômalô Israel iniṅ waklavônṅ te habobo ba elam nena Elav Unyak Alôkṅauṅ. ³Êṅ ma Yisu anêṅ iviyaṅ ibi yani liliṅ ba enaṅ, “Waklavônṅ Elav Unyak Alôkṅauṅ lêk hayô ba otak loṅ êntêk ma nu Judia ek anêṁ avômalô takatu ba esopa o tem nêḡê lavônṅ takatu ba hothak hudum. ⁴Lemhaviṅ avômalô sapêṅ neyala o, êṅ ma miṅ umbuṅ o ami. Bôk huik o thô yôv ba intu nu yaiṅ ek avômalô sapêṅ neyala o!” ⁵Yisu anêṅ iviyaṅ miṅ êvhaviṅ yani ami ba intu enaṅ aêṅ.

⁶Ma Yisu hanaṅ viyaṅ, “Yenaṅ waklavônṅ yana Jerusalem ma mi denaṅ. Ma môlô ma wak sapêṅ ma mavi. ⁷Avômalô pik miṅ hatôm nêpôlik ek môlô ami. Ma yahik avômalô pik iniṅ kambom thô ba intu êpôlik hathak ya. ⁸Môlô nu ôṅgô waklavônṅ atu. Ma yenaṅ waklavônṅ yana Jerusalem miṅ lêk hayô ami denaṅ ba intu tem miṅ yana daku ami.” ⁹Êṅ ma hamô Galili.

¹⁰Aêṅ ba anêṅ iviyaṅ êmônṅ ba i ek nêḡê waklavônṅ êṅ. Ma yani haveṅ i yam ma doṅtom miṅ hik i thô ami. ¹¹Ma Israel iniṅ ṅê bêṅbêṅ takatu ba êyê waklavônṅ êmô Jerusalem êbôlêṁ Yisu ba enaṅ, “Anyô êntêk hamô êsê?”

¹²Ma avômalô nômbêṅ êṅ enaṅ abô thikuthik bêṅ anônṅ hadêṅ i hathak yani. Vi enaṅ, “Yani anyô mavi anônṅ.” Ma vi enaṅ, “Mi. Yani hasau avômalô.” ¹³Ma avômalô êkô ek iniṅ ṅê bêṅbêṅ ba intu miṅ imiṅ piklêvônṅ ek nenaṅ iniṅ auk bêṅ ami.

¹⁴Waklavônṅ Elav Unyak Alôkṅauṅ anêṅ wak te malêvônṅ hayô. Ma Yisu hi unyak mathêṅ anêṅ piklêvônṅ ba hêv auk hadêṅ avômalô. ¹⁵“Israel iniṅ ṅê bêṅbêṅ elanô Yisu anêṅ abô êṅ ma eson kambom ba enaṅ, “Aisê ka ôpêntêk hawa auk hathak alalôaniṅ abô balabuṅ? Kêdônṅwaga te miṅ hadônṅ yani ami.”

¹⁶Ma Yisu hanaṅ viyaṅ, “Auk atu ba yahêv hadêṅ môlô halêṁ anêṅ ôpatu ba hêv ya ba yahalêṁ ma miṅ yada yenaṅ auk ami. ¹⁷Ôpatu ba hadum ek esopa Wapômbêṅ anêṅ lahaviṅ, yani tem eyala nena yenaṅ auk êṅ halêṁ anêṅ Wapômbêṅ mena halêṁ anêṅ yada yenaṅ auk iyom. ¹⁸“Ôpatu ba habam yanida hadum aêṅ ek enja athêṅ lôkmangiṅ. Ma doṅtom ôpatu ba hadum ku ek avômalô nebam anyô atu ba hêv yani ba halêṁ, ôpêṅ ma hanaṅ abô avanônṅ. Ma miṅ hasau avômalô ami. ¹⁹xMose

^r 7:1 Jon 5:18 ^s 7:2 Wkp 23:34 ^t 7:5 Ap 1:14 ^u 7:15 Mat 13:54; Luk 2:47

^v 7:16 Jon 12:49; 14:10 ^w 7:18 Jon 8:50 ^x 7:19 Ap 7:53; Lom 2:21-24

bôk hêv abô balabuŋ hadêŋ môle yôv. Ma doŋtom môle nim anyô te miŋ hasopa abô balabuŋ takêŋ ami! Ma môle udum ek unŋgwik ya vônô eka?”

²⁰Ma avômalô enaŋ viyaŋ, “Iŋgôk hamô haviŋ o. Opalê te hadum ek injik o vônô?”

²¹Ma Yisu hanaŋ, “Bôk yahadum ku te hadêŋ Sabat nena yahadum anyô havuviŋ atu mavi. Êŋ ma hadum ba môle osoŋ kambom! ²²Odaŋô! Môle osoŋ nena Mose hêv abô balabuŋ neŋgothe anyô kupik hadêŋ môle. Ma doŋtom mi. Bumalô da êv. Ba intu ku êŋ habitak hadêŋ Sabat ma môle othak osopa aêŋ iyom. ²³Abô balabuŋ neŋgothe kupik ma bêŋ ek abô balabuŋ Sabat. Ba intu môle oŋgothe okna kupik hadêŋ Sabat ek môle miŋ numbuliŋ Mose anêŋ abô balabuŋ atu ami. Ma nindum anyô mavi ma bêŋ ek neŋgothe kupik! Aêŋ ba yahatôm yandum anyô te liŋkupik lôkthô mavi êndêŋ Sabat. Ma môle lemimmaniŋ eka? ²⁴Noja auk thêthôn esak ku lo loŋ vêmam. Ma miŋ ôŋgô iyom ma nundum abô esak ami.”

Avômalô idum ek neyala nena Yisu ma opalê

²⁵Êŋ ma avômalô Jelusalem doho enaŋ, “Ôpêntêk intu ba nê bêŋbêŋ idum ek nijik vônô, e? ²⁶Ôŋgô, yani hanaŋ abô hamiŋ piklêvôn ma nê bêŋbêŋ êyê iyom. Yakô ek thêlô neyala nena ôpêŋ ma Mesia la. ²⁷Ma doŋtom ôpêntêk ma ayala anêŋ malak ôdôn. Ma Mesia atu halêm ma tem miŋ nayala anêŋ malak ôdôn ami.”

²⁸Yisu hamiŋ unyak mathen anêŋ piklêvôn ma halaŋô thêlônin abô. Êŋ ma halam, “Môle oyala ya lôk yenaŋ malak ôdôn e? Ôpatu ba hêv ya ba yahalêm ma Wapômbêŋ anôn atu ba môle ôthôn yani paliŋ ba miŋ yahalêm hatôm yadanaŋ auk ami. ²⁹Yahalêm anêŋ yani atu ba hêv ya ba yahalêm. Ba intu yada yahayala yani.”

³⁰Thêlô elanô abô êŋ ba idum ek nebalon yani ma doŋtom anêŋ waklavôn miŋ hayô ami denaŋ. Ba intu miŋ hatôm anyôla embalon yani ami. ³¹Avômalô nômbêŋ atu ba êmô ma êyê. Bêŋ anôn ma êvhaviŋ yani ba enaŋ thikuthik, “Anyôla tem miŋ emben yam ba indum lavônin bêŋ anôn êmôn ek ôpêntêk ami. Yakô yani ma Mesia atu la.” ³²Îê Palisi elanô thêlônin abô. Êŋ ma thêlô lôk nê bêŋbêŋ êbôk da êv thêlônin sôp bidon ba i ek nebalon Yisu.

³³Ma Yisu hanaŋ, “Sawa bidon ma tem yamô imbiŋ môle vêm ma tem yambôna êndêŋ ôpatu ba hêv ya ba yahalêm. ³⁴Ma môle tem nômbôlêm ya, ma doŋtom tem miŋ hatôm nôpôm ya ami lôk miŋ hatôm unu loŋ atu ba yahamô ami.”

³⁵Ma Israel iniŋ nê bêŋbêŋ enaŋ hadêŋ thêlôda, “Tem ni êsê ba miŋ hatôm alalô napôm ami? Yani ni loŋ atu ba alalôniŋ avômalô sêbôk ba

^y 7:20 Jon 8:48; 10:20 ^z 7:22 Stt 17:9-13; Wkp 12:3 ^a 7:23 Jon 5:8-10,16

^b 7:27 Jon 7:41; 9:29 ^c 7:28 Mat 11:27; Jon 8:55 ^d 7:30 Jon 7:44 ^e 7:34 Jon 8:21; 13:36

ilupunij i ba lêk êmô haviņ ģê daluk ek êndônġ thêlô e? ³⁶Yani anêġ auk aisê ba intu hanaġ aênġ, ‘Tem mólô nômbôlêm ya, ma doġtom tem miņ hatôm nôpôm ya ami lôk miņ hatôm unu loġ atu ba yahamô ami.’ ”

Yisu ma ģaġ lôkmala

^{37f}Waklavônġ bênġ êġ anêġ daġ ma bênġ ek wak vi. Ma Yisu haviyô hamiņ unyak mathenġ kapô ma halam, “Anyô te hathakmunij ek inum ģaġ ma êlêm êndênġ ya. ^{38g}Abô te hêk Wapômbênġ anêġ kapyba ba hanaġ, ‘Ĵaġ atu ba hêv lôkmala tem endanġviņ êndôk avômalô takatu ba êvhaviņ ya iniņ kapôlônġiņ ba endanġ endeba ni.’ ” ^{39h}Yisu hanaġ abô êġ hathak Lovak Mathenġ atu ba tem nêm êndênġ avômalô takatu ba êvhaviņ. Yani miņ hama ba haviyô ami denaġ ba intu Lovak Mathenġ miņ halêm ami.

Avômalô evak i vose hi ôdônġ ju

⁴⁰ⁱAvômalô doho elanġô Yisu anêġ abô êġ ma enaġ, “Avanônġ biņ! Alalô ayabiņ plopet te! Ôpênġ êntêk êġ!”

^{41-42j}Ma vi enaġ, “Yani ma Mesia!”

Ma vi enaġ, “Mi. Wapômbênġ anêġ kapyba hanaġ, ‘Mesia ma tem imbitak anêġ Devit anêġ thalalenġ anêġ malak Betlehem.’ Ma doġtom yani ma anyô Galili te.” ⁴³Aênġ ba avômalô evak i vose hi ôdônġ ju.

⁴⁴Anyô doho leņġi haviņ nebalonġ yani, ma doġtom miņ evalonġ ami.

Israel iniņ ģê bênġbênġ miņ êvhaviņ Yisu ami

⁴⁵Êġ ma ģê bênġbênġ iniņ sôp bidonġ êvôi ek ģê bênġbênġ êbôk da lôk ģê Palisi. Ma thêlô enaġ, “Aisê ba mólô miņ ovalonġ yani ba owa ba ôlêm ami?”

^{46k}Ma sôp bidonġ takênġ enaġ, “Anyô êġ hanaġ abô atu ba miņ anyô la bôk hanaġ ami.”

⁴⁷Ma Palisi ethaġ thêlô ba enaġ, “Ôpênġ bôk hasau avômalô bênġ anônġ. Ma lêk hasau mólô haviņ e? ^{48l}Ma alalôaniņ ģê bênġbênġ lôk Palisi takêntêk iniņ anyô te hêvhaviņ yani e? ⁴⁹Ma mi! Avômalô alonaġ takênġ êthônġ Mose anêġ abô balabuņ paliġ. Ba intu Wapômbênġ tem injiki vônô!”

^{50m}Nikodimus, anyô Palisi atu sêbôk ba hi hadênġ Yisu halaġô abô takênġ ma hanaġ hadênġ thêlô, ⁵¹“Alalôaniņ abô balabuņ hanaġ nena nijik anyô te vônô oyaġ e? Mi. Nadaġô anêġ abô ba nayala nôm takatu ba hadum vêmam.”

^f 7:37 Wkp 23:36; Ais 55:1; Jon 4:14 ^g 7:38 Ais 58:11 ^h 7:39 Jon 16:7; 20:22; Ap 2:4

ⁱ 7:40 Lo 18:15; Jon 6:14 ^j 7:41-42 Jon 1:46; Sng 89:3-4; Mai 5:2 ^k 7:46 Mak 1:22

^l 7:48 Jon 12:42 ^m 7:50 Jon 3:1-2

⁵² "Ma thêlô enaŋ viyaŋ, "O Galili hatôm ôpêŋ e? Osam abô atu ba hêk Wapômbêŋ anêŋ kapya katô ma tem oyala nena plopet te tem miŋ êlêm anêŋ Galili ami."

[Avi sek^o

⁵³ Yôv ma avômalô i iniŋ unyak.

8 ¹Ma Yisu hi Dum Oliv. ²Haviyô hayaŋ wak hapup ma Yisu havôhi unyak matheŋ anêŋ piklêvôn. Ma avômalô êlêm êdêŋ yani, ma yani halôk hamô ma hêv auk hadêŋ thêlô. ³Îê Palisi lôk nê lôkauk hathak abô balabuŋ êpôm avi sek te ma ewa yani ba êlêm êdô hamiŋ nê bêŋbêŋ maleŋiŋ. ⁴Ma enaŋ hik Yisu liŋ, "Kêdônwaga, lêk yêlô ayê avi êntêk hêk haviŋ anyô lôk avi te. ⁵^pMa Mose anêŋ abô balabuŋ hanaŋ nena avi anêŋ aêŋ ma nijik vônô esak valu. Ba lemhabi aisê?" ⁶Iniŋ auk êŋ ma hatôm gwasilim ek neja yani êmô ek nenaŋ yani bêŋ.

Ma doŋtom Yisu hakôm ba hato abô hêk pik hathak bangwasiŋ. ⁷^aMa enaŋ hik liŋ mathalaleŋ aleba yani haviyô hamiŋ ma hanaŋ hadêŋ thêlô, "Môlô te hayala nena miŋ hadum kambom te ami êŋ ma enja valu ba injik avi êntêk esak êmôn." ⁸Êŋ ma hakôm ba hato abô hêk pik hathak loŋbô.

⁹Thêlô elanô abô êŋ ma thêlô tomtom etak loŋ êŋ ba i. Îê iniŋ sondabêŋ bêŋ anôn êmôn ba i. Ma anyô vi even yam aleba Yisu lo avi êŋ iyom êmô. ¹⁰Ma Yisu haviyô hamiŋ ma hanaŋ hadêŋ yani, "Livôn, nê takatu ma lêk i êsê ba mi? Ma opalê lêk hadum abô ek nijik o vônô?"

¹¹^rMa avi êŋ hanaŋ, "Anyô Bêŋ, anyô mi."

Êŋ ma Yisu hanaŋ, "Ya miŋ yahadum abô ek nijik o vônô ami. Nu! Ma otak anêm kambom êŋ!"

Yisu ma pik anêŋ deda

¹²^sYisu hanaŋ abô hadêŋ avômalô hathak loŋbô nena, "Ya ma hatôm avômalô pik iniŋ deda. Ôpatu ba hasopa ya tem enja deda atu ba nêm lôkmala anôn ma tem miŋ embeŋ loŋ momaŋiniŋ ami. Milôk."

¹³Ma Palisi enaŋ, "Oda hovatho anêm abô loŋ ba abô êŋ ma miŋ abô avanôn ami."

¹⁴^tMa hanaŋ viyaŋ, "Avanôn, lêk yahavatho yenaŋ abô loŋ. Ma yahayala loŋ atu ba yahamô ba yahalêm lôk loŋ atu ba tem yana. Ba intu yenaŋ abô ma avanôn. Ma doŋtom môlô ôthôn loŋ atu ba yahamô ba yahalêm lôk loŋ atu ba tem yana paliŋ. ¹⁵^u"Môlô othak osopa avômalô

^a 7:52 Jon 7:41-42 ^o 7:53 Îê lôkauk vi leŋiŋhabi nena abô 7:53-8:11 ma Jon da miŋ hato ami, ma anyôla hato haveŋ yam. ^p 8:5 Wkp 20:10; Lo 22:22-24 ^a 8:7 Lo 17:7

^r 8:11 Jon 5:14 ^s 8:12 Ais 49:6; Jon 1:4-9; 9:5; 12:46 ^t 8:14 Jon 5:31-32; 7:28

^u 8:15 Jon 12:47

pik iniŋ auk ba udum abô aëntêk, ‘anyô êntêk ma mavi’ mena ‘avi êntêk ma kambom’. Ma doŋtom yada miŋ aêŋ ami. ¹⁶Yai lôk Wakamik atu ba hêv ya ba yahalêm, yai adum ku êŋ haviŋ i. Ma miŋ yahadum abô hathak yada yenaŋ auk ami ma mi. Ba intu yahadum ek yandum abô, ma yenaŋ abô ma avanôŋ iyom. ¹⁷Môlôda unim abô balabuŋ hanaŋ aëntêk, ‘Anyô lokwanju idum abô ba enaŋ abô te iyom êŋ ma abô avanôŋ.’ ¹⁸Ma yada yahavatho yenaŋ abô loŋ. Ma Wakamik atu ba hêv ya ba yahalêm intu havatho yenaŋ abô loŋ haviŋ.”

¹⁹Êŋ ma ŋê Palisi enaŋ hik yani liŋ, “Lemambô hamô êsê?”

Ma Yisu hanaŋ viyaŋ, “Môlô oyala ya, êŋ ma tem noyala Wakamik imbiŋ. Ma doŋtom môlô ôthôŋ ya ba intu ôthôŋ Wakamik haviŋ.” ²⁰Yisu hanaŋ abô takêŋ lôk hadôŋ avômalô hamô unyak mathen anêŋ piklêvôŋ hamô habobo loŋ êv da halôk. Ma anêŋ waklavôŋ miŋ lêk hayô ami denaŋ ba intu miŋ evaloŋ yani ami.

Yisu anêŋ malak ôdôŋ

²¹Yisu hanaŋ hathak loŋbô. “Tem yana. Ma môlô tem nômbôlêm ya ba unim kambom atu ôthôŋ ya paliŋ tem injik môlô vônô ba miŋ hatôm unu loŋ atu ba yaha ami.”

²²Islaël iniŋ ŋê bêŋbêŋ elanô abô êŋ ma thêlôda enaŋ hadêŋ i nena, “Aisê ka yani hanaŋ, ‘Môlô miŋ hatôm unu loŋ atu ba yaha ami’? Yakô yanida injik i vônô la?”

²³“Ma doŋtom Yisu hanaŋ hadêŋ thêlô, “Môlônim loŋ ma pik êntêk. Ma yenaŋ loŋ ma malak leŋ. Môlô ma avômalô pik ma doŋtom ya ma miŋ anyô pik êntêk ami. ²⁴Ma miŋ môlô ôêvhaviŋ abô êntêk ‘Yada Yahamô’ ami, êŋ ma tem noma. Ba intu bôk yahanan hadêŋ môlô yôv nena môlô othak udum kambom lomaloma ba tem noma.”

²⁵Thêlô enaŋ hik yani liŋ, “O ma opalê?”

Ma Yisu hanaŋ, “Sêbôk ba môŋ anôŋ ma yahanan hadêŋ môlô.

²⁶Yahatôm yanaŋ môlônim kambom lomaloma bêŋ. Ma doŋtom Wakamik atu ba hêv ya ba yahalêm, yani ma avanôŋ. Ba yahalanô anêŋ abô ba yahanan hadêŋ avômalô pik.”

²⁷Thêlô êthôŋ Yisu anêŋ abô atu ba hanaŋ hathak Lambô. ²⁸Aêŋ ba yani hanaŋ hadêŋ thêlô, “Wak te am ka tem môlô nôsôkwêŋ ya Anyô Anêŋ Nakaduŋ atu. Êŋ ma tem noyala nena Yada Yahamô ba yahanan abô takatu ba Wakamik hik thô hadêŋ ya ma miŋ yahadum nômlate hatôm yada yenaŋ auk ami. ²⁹Ma ôpatu ba hêv ya ba yahalêm intu hamô haviŋ ya. Yahadum nômkama hatôm anêŋ lahaviŋ. Aêŋ ba miŋ hatak ya ba yahamô daluk ami.” ³⁰Avômalô bêŋ anôŋ elanô Yisu anêŋ abô êŋ ba êvhaviŋ.

^v 8:16 Jon 5:30; 8:29 ^w 8:17 Lo 19:15 ^x 8:18 1Jon 5:9 ^y 8:20 Jon 7:30

^z 8:21 Jon 7:34; 13:33 ^a 8:23 Jon 3:31 ^b 8:28 Jon 3:14

Avômena ethak idum hatôm lami

³¹ Yisu hanaŋ hadêŋ avômalô Israeŋ takatu ba êvhaviŋ yani nena, “Môlô ovaloŋ yenaŋ abô loŋ lôklokwaŋ, êŋ ma môlô ma yenaŋ nê ku anôŋ.

³² Ma tem noyala nôŋ avanôŋ. Ma nôŋ avanôŋ êŋ tem epole yak atu ba havuvi môlô loŋ vê.”

³³ “Ma thêlô enaŋ viyaŋ, “Aisê! Yêlô ma Ablaham anêŋ limi ba anyôla ma miŋ yêlôaniŋ alaŋ ami. Ma honaŋ aêŋ eka?”

³⁴ “Ma Yisu hanaŋ viyaŋ, “Yanaŋ avanôŋ biŋ êndêŋ môlô nena nê takatu ba ethak idum kambom, êŋ ma hatôm yak havalon i loŋ ba intu kambom habitak thêlôniŋ alaŋ. ³⁵ Ma nê takatu ba ewa hêk loŋ buyaŋ ma iniŋ alaŋ hamô. Ba intu nê êŋ ma miŋ unyak alaŋ anêŋ thalaleŋ te ami. Nakaduŋ iyom intu unyak alaŋ anêŋ avômalô wak nômbêŋ intu sapêŋ. ³⁶ Aêŋ ba ya Nakaduŋ yahapole môlônim yak vê, ma yak êŋ tem miŋ embaloŋ môlô loŋ esak loŋbô ami. ³⁷ Yahayala nena môlô ma Ablaham anêŋ limi, ma doŋtom yenaŋ abô ma miŋ hamô môlônim kapôlômim ami. Ba intu udum ek uŋgwik ya vônô. ³⁸ Yahathak yahanaŋ abô hathak nômkama takatu ba Wakamik hathak hik thô hadêŋ ya. Ma môlô othak udum hatôm atu ba olaŋ hêk lemimambô.”

³⁹ “Thêlô enaŋ viyaŋ, “Ablaham ma yêlôaniŋ wakamik.”

Ma Yisu hanaŋ hadêŋ thêlô, “Môlô ma Ablaham anêŋ limi, êŋ ma tem nosopa anêŋ bôk lo loŋ. ⁴⁰ Odaŋô! Wapômbêŋ hanaŋ abô avanôŋ hadêŋ ya ba yahanaŋ abô êŋ hadêŋ môlô. Ma lêk môlô udum ek uŋgwik ya vônô! Ablaham miŋ hadum aêŋ ami. Ma môlô aisê? ⁴¹ Môlô osopa lemambô iyom.”

Ma thêlô enaŋ, “Yêlô miŋ avômena loŋ sawa ami. Wapômbêŋ da intu yêlôaniŋ wakamik. Ma o?”

⁴² Ma Yisu hanaŋ, “Yahalêm anêŋ Wapômbêŋ ba êntêk yahamô. Yani hêv ya ba yahalêm ma miŋ yada yahalêm hathak yenaŋ auk ami. Ba intu Wapômbêŋ môlônim Lemambô, êŋ ma tem môlô lemimimbiŋ ya aêŋ iyom. ⁴³ Môlô ôdô yenaŋ abô. Ba intu môlô ôthôn yenaŋ abô denaŋ. ⁴⁴ Sêbôk ba môŋ anôŋ ma Sadaŋ anyô hik avômalô vônô mayaliv ba êntêk hadum aêŋ haveŋ denaŋ. Nôm avanôŋ te miŋ hamô haviŋ yani ami. Ba intu hadô nôŋ avanôŋ sapêŋ. Yani ma anyô abôyaŋ lôk abôyaŋ anêŋ alaŋ. Aêŋ ba abôyaŋ ma anêŋ abô anôŋ ba intu hanaŋ abôyaŋ iyom. Ma môlônim lemambô ma Sadaŋ êŋ ba anêŋ nali ma môlô ba intu osopa anêŋ lahaviŋ. ⁴⁵ Ma ya anyô loŋ buyaŋ ba yahanaŋ abô avanôŋ. Ba intu môlô miŋ ôêvhaviŋ ya ami. ⁴⁶ Môlô te hatôm injik yenaŋ kambom thô e? Yakô yenaŋ abô ma avanôŋ ma aisê ba miŋ môlô ôêvhaviŋ ya

° 8:33 Mat 3:9 ° 8:34 Lom 6:16,20 ° 8:39 Mat 3:9 ° 8:41 Ais 63:16 ° 8:44 1Jon 3:8

h 8:46 2Ko 5:21; 1Pi 2:22

ami? ⁴⁷iWapômbên anên nali ma ethak elanô anên abô. Môlô ma miñ Wapômbên anên nali ami. Ba intu miñ olanô anên abô ami.”

Yisu hanañ abô hathak yanida

⁴⁸jAvômalô Isael enañ Yisu anên abô viyañ, “Avanôn! O anyô Samalia te ba ngôk hamô haviñ o!”

⁴⁹Ma Yisu hanañ, “Ŋgôk miñ hamô haviñ ya ami. Yahalovak Wakamik vibin. Ma môlô miñ olovak ya vibin ami. ⁵⁰Min yada yahadum ek avômalô nebam ya ami. Mi. Anyô te intu hamô. Ba intu hadum ek avômalô nebam ya ma tem endanô avômalô iniñ abô. ⁵¹kYanañ avanôn bin êndên môlô. Ôpatu ba hasopa yenañ abô ma tem miñ ema ami. Mi anôn.”

⁵²Avômalô Isael enañ, “Yêlô lêk ayala nena ngôk hamô haviñ o. Ablaham lôk plopet sapên bôk ema yôv. Ma donjom oda honañ, ‘Ôpatu ba hasopa yenañ abô ma tem miñ ema ami.’ ⁵³O bên ek yêlôaniñ bumalô Ablaham, e? Yani bôk hama yôv! Ma plopet sapên bôk ema haviñ. Ma hoson nena o anyô bên e?”

⁵⁴Êñ ma Yisu hanañ, “Yahabam yada, êñ ma nôm oyañ. Wakamik atu ba môlô olam nena unim Wapômbên, yani êñ intu habam ya. ⁵⁵Ma donjom môlô miñ oyala yani ami ma mi. Ya ma yahayala yani katô ba yahanan nena yahathôn yani paliñ, êñ ma tem yambitak anyô abôyañ êtôm môlô. Aên ba yahayala yani ba intu yahasopa anên abô. ⁵⁶Môlônim bumalô Ablaham bôk hayala nena tem yalêm ba lamavi anôn. Ma hayê yenañ wklavôn êñ ma hadum yani lamavi anên dôên.”

⁵⁷Avômalô Isael enañ hadên Yisu, “Anêm sondabên miñ hatôm 50 ami denañ ma honañ nena bôk hâyê Ablaham. Hosau!”

⁵⁸Ma Yisu hanañ, “Yanañ avanôn bin êndên môlô. Ablaham miñ habitak ami denañ, ma yada bôk yahamô yôv.” ⁵⁹Thêlô elanô abô êñ ma ewa valu ek nijik yani esak. Ma donjom Yisu hêv i vê menaņa hêk unyak matheñ anên piklêvôn ba hi.

Anyô madaluk pusip

9 ¹Yisu haveñ ba hi ma hayê anyô mapusip te. Sêbôk ba talêbô havathu ma mapusip. ²mMa anên nê ku enañ hik yani liñ, “Kêdônwaga, opalê intu hadum kambom ba talêbô hawa ôpêntêk ba mapusip? Ôpên da anên kambom mena lambô lo talêbô iniñ e?”

³Ma Yisu hanañ, “Wapômbên hadum ku êñ hathak ôpên ek avômalô pik nêgê. Ma miñ ôpên mena lambô lo talêbô iniñ kambom ami. Mi. ⁴Deda hêk denañ ba alalô nandum ôpatu ba hêv ya ba yahalêm anên ku.

ⁱ 8:47 1Jon 4:6 ^j 8:48 Mak 3:21-22 ^k 8:51 Jon 5:24 ^l 8:58 Jon 1:1 ^m 9:2 Ese 18:20;
Luk 13:2,4 ⁿ 9:3 Jon 11:4

Bôlôvôn tem êyô ba min hatôm anyô nindum ku ami. ⁵°Yahamô pik ma ya ma avômalô pik iniñ deda.”

⁶°Êñ ma yani hasôwapôk hathak pik ma hayelañ aleba habitak malim. Ma hawa ba hatak hathak anyô mapusip êñ madaluk. ⁷Ma hanañ hadên yani, “Nu usik o êndôk kasuk Siloam.” (Athên Siloam êñ anên ôdôn nena, “Êv yani ba hi.”) Ma ôpên hi hathik i. Ma hale halêm hathak loñbô ma lêk hayê tak mavi.

⁸Yanida anên avômalô lôk avômalô takatu ba bôk eyala yani êyê ôpên ma ena, “Êntêk ma anyô petenak sêbôk e?” ⁹Ma doho ena, “Ôpên intu.”

Ma vi ena, “Mi, anyô yañ ba hatôm ôpên.”

Ma doñtom ôpên da hana, “Ya êñ êntêk.”

¹⁰Ma thêlô ena hik yani liñ, “Aisê ba malem daluk hakyav?”

¹¹Ma hana, “Ôpatu ba elam nena Yisu, hayelañ pik haviñ wapôk aleba hatôm pik malim ma hatak hathak yamaleñ. Yôv ma hanañ nena, ‘Nu kasuk Siloam ma usik o.’ Êñ ma yaha yahathik ma yamaleñ hakyav.”

¹²Ma thêlô ena hik yani liñ, “Ôpên hamô êsê?”

Ma yani hana, “Yahathôn paliñ.”

Palisi enañ abô hadên anyô madaluk hakyav

¹³Êñ ma thêlô ewa anyô madaluk pusip atu ba lêk mavi hi ek Palisi.

¹⁴Lêk Sabat ma Yisu hadum ku êñ. ¹⁵Aên ba Palisi ena hik yani liñ hatôm atu ba avômalô ena hik yani liñ, “Malem hakyav aisê?” Ma yani hana, “Ôpên hatak pik malim hathak yamaleñ ma yahathik ma lêk yahayê tak.”

¹⁶Ma Palisi doho ena, “Anyô êñ min halêm anên Wapômbên ami ek malê nena habuliñ Sabat.”

Ma doñtom vi ena, “Anyô kambom hatôm indum lavôñiñ anên aên e?” Ma thêlô evak i vose hi ôdôn ju.

¹⁷°Yôv ma thêlô ena hik anyô madaluk pusip êñ liñ hathak loñbô, “Yani hadum anêm malem ba hakyav. Ma honañ aisê hathak yani?”

Ma ôpên hana, “Yani ma plopet te.”

¹⁸Ma Israel iniñ gê bêngbên min êvhaviñ nena sêbôk ma yani mapusip ma doñtom lêk habitak mavi ami. Ba intu elam lambô lo talêbô ba êlêm. ¹⁹Ma ena hik thai liñ, “Mamunim nalum êntêk e? Talêbô bôk havathu ba mapusip e? Aisê ka lêk hayê tak?”

²⁰Ma talêbô lo lambô ena, “Avanôn! Ôpêntêk ma yaianin okna. Talêbô hawa ma bôk mapusip yôv. ²¹Ma doñtom madaluk hakyav lôk opalê hadum yani madaluk mavi, êñ ma yai athôn paliñ. Yani bôk anyô muk yôv ba nonañ injik yanida liñ.” ²²Israel iniñ gê bêngbên bôk ena

nena anyôla hanaŋ nena Yisu ma Mesia, êŋ ma tem nênem ôpêŋ vê. Aêŋ ba intu thai êkô ²³ba enaŋ, “Yani bôk anyô muk yôv ba nonaŋ injik yanida liŋ.”

²⁴Yôv ma elam ôpatu ba madaluk mavi hathak loŋbô ma enaŋ, “Ondam Wapômbêŋ anêŋ athêŋ ma onaŋ abô avanôn! Ôpêŋ ma anyô kambom! Aêŋ e?”

²⁵Ma yani hanaŋ, “Injo! Ôpêŋ anyô mavi mena anyô kambom la! Nôm atu ba yahayala katô, sêbôk ma yamaleŋ pusip ma lêk yamaleŋ hakyav!”

²⁶Ma enaŋ hik yani liŋ, “Yani hadum malê hadêŋ o ba malem hakyav?”

²⁷Ma yani hanaŋ, “Lêk yahanaŋ yôv hadêŋ môlô, ma môlô lemimôndôn kôtôn. Môlô udum ek nodaŋô esak loŋbô ek numbitak anêŋ nê ku e?”

²⁸Êŋ ma Palisi enaŋ abôma lôk ethaŋ yani nena, “Oda intu hosopa ôpêŋ! Ma yêlô ma asopa Mose iyom! ²⁹Alalô ayala nena Wapômbêŋ bôk hanaŋ abô hadêŋ Mose. Ma doŋtom ôpêŋ anêŋ loŋ ma yêlô athôn paliŋ.”

³⁰Ma ôpêŋ hanaŋ, “Aêŋ e? Môlô ôthôn ôpêŋ anêŋ loŋ, e? Odaŋô! Yani hadum yamaleŋ mavi. ³¹‘Wapômbêŋ hathak halaŋô nê idum kambom iniŋ abô e? Mi. Halaŋô nê thêthôn atu ba esopa anêŋ abô iyom. ³²Sêbôk aleba lêk ma miŋ ayê anyô te hadum ba anyô mapusip te habitak mavi ami. ³³Wapômbêŋ miŋ hêv ôpêŋ ba halêm ami, êŋ ma miŋ hatôm indum nômlate ami.”

³⁴‘Palisi elanô aêŋ ba enaŋ, “Waklavôn lemtambô havathu o, ma hubup lôk kambom ma aisê ka hudum ek ôndôn yêlô? Dô!” Êŋ ma ilupuniŋ ôpêŋ.

Palisi ma hatôm nê maleŋiŋ pusip

³⁵Yisu halaŋô nena ilupuniŋ ôpêŋ ba intu hi ek êmbôlêm yani. Hapôm ma hanaŋ, “Hôêvhaviŋ Anyô Anêŋ Nakaduŋ atu e?”

³⁶Ma yani hanaŋ, “Anyô bêŋ, anyô êŋ ma opalê? Onaŋ êndêŋ ya ek yanêmimbiŋ yani.”

³⁷Ma Yisu hanaŋ hadêŋ yani, “Bôk hôyê yani yôv. Ondaŋô! Yani êŋ êntêk ba hanaŋ abô haviŋ o.”

³⁸Ma ôpêŋ hanaŋ, “Anyô Bêŋ, yahêvhaviŋ.” Êŋ ma yani halek vadôn lêlô hadêŋ Yisu.

³⁹Ma Yisu hanaŋ, “Yahalêm pik ek yanaŋ avômalô iniŋ kambom bêŋ ek nê maleŋiŋ pusip tem nêgê tak ma nê êyê tak tem maleŋiŋ pusip.”

⁴⁰‘Ma Palisi doho êmô ba elanô abô êŋ. Ma enaŋ hik yani liŋ, “Aisê! Yêlô ma nê maleŋiŋ pusip haviŋ e?”

⁴¹Ma Yisu hanaŋ, “Maleŋiŋ pusip, êŋ ma kambom mi. Ma doŋtom môlô othak onaŋ, ‘Yêlô athak ayê tak.’ Ba intu môlônim kambom havalon môlô loŋ denaŋ.”

Yisu ma boksipsip iniŋ alaŋ

10 ¹Yisu hanaŋ, “Yanaŋ avanôŋ biŋ êndêŋ môle. Ôpatu ba hasôv lôk kisi ma miŋ habitak hayô kola abôlek ek enja boksipsip ami, yani ma anyô vani lôk anyô kambom. ²Ma anyô hathak habitak hayô kola abôlek ba hi, intu boksipsip iniŋ alaŋ. ³Anyô hayabiŋ kola halate abôlek vê ek boksipsip alaŋ enja anêŋ bok. Halam tomtom iniŋ athêŋ ma elanô ba halom i hi yaiŋ. ⁴Yani hawa anêŋ boksipsip sapêŋ ele yaiŋ yôv ma hamôŋ ma boksipsip even yam. Boksipsip eyala alaŋsi leŋselo ba intu esopa i. ⁵Ma anyô yaŋ ma êthôn ôpêŋ laselo paliŋ ba intu êsôv ma miŋ ethak esopa ami.” ⁶Yisu havuŋ abô ba miŋ eyala anêŋ ôdôn ami.

⁷Aêŋ ba Yisu hanaŋ hathak loŋbô nena, “Avanôŋ! Yanaŋ êndêŋ môle nena yada ma hatôm kola abôlek ek boksipsip nêyô kola kapô. ⁸“Avômalô sapêŋ atu ba êmôn ek ya ma ŋê vani lôk ŋê kambom. Ma doŋtom boksipsip miŋ elanô thêlô leŋselo ami. ⁹Yada ma kola abôlek. Anyô te halêm hadêŋ ya ba hayô kola kapô ma Wapômbêŋ tem nêŋ yani bulubiŋ. Ôpêŋ tem ni ba êlêm êmô kola kapô ma tem êpôm nôŋ mavi ek enjaŋ. ¹⁰Anyô vani halêm ek enja boksipsip vani lôk injik i vônô lôk imbuliŋ i. Ma doŋtom yahalêm ek neja lôkmala atu ba êmô thêlô kapôlônŋiŋ siŋ.

¹¹“Ya ma boksipsip iniŋ alaŋ mavi ba yahatak yenaŋ lôkmala ek nêŋ boksipsip sa. ¹²“Alaŋ anêŋ ŋê ku ma miŋ boksipsip iniŋ alaŋ ami. Ba êyê avuŋ yatap te halêm ma tem netak boksipsip nêŋ ma nêsoŋ ba ini. Ma avuŋ yatap tem indupuniŋ i ba nêsoŋ mayaliv. ¹³Alaŋ anêŋ ŋê ku ma leŋŋhaviŋ vuli iyom ma miŋ leŋŋhiki hathak boksipsip ami. Ba intu thêlô êsôv ba i.

¹⁴“Yada iyom intu boksipsip iniŋ alaŋ mavi. Yahayala yenaŋ boksipsip ma thêlô eyala ya ¹⁵“hatôm atu ba Wakamik hayala ya ma yahayala Wakamik. Ma yahatak yenaŋ lôkmala ek nêŋ boksipsip sa. ¹⁶“Yenaŋ boksipsip doho miŋ êmô kola êntêk kapô ami. Ma yahalam i ma tem nedanô yaleŋselo ma tem yandom i ba ni nêyô kola kapô ek nimbitak ôdôn doŋtom lôk alaŋ doŋtom iyom. ¹⁷“Wakamik lahaviŋ ya ba intu yaleŋhaviŋ yani ek yatak yenaŋ lôkmala ma tem yanja esak loŋbô. ¹⁸Anyôla miŋ hatôm nêŋ yenaŋ lôkmala vê ami. Mi. Yada yenaŋ yaleŋhaviŋ ek yatak yenaŋ lôkmala. Yahatôm yatak ma yahatôm yanja esak loŋbô. Wakamik hanaŋ ek yandum aêŋ.”

¹⁹Avômalô Israêl elanô abô êŋ ma evak i vose hi ôdôn ju hathak loŋbô. ²⁰Ma bêŋ anôn enaŋ nena, “Ŋgôk kambom hamô haviŋ yani ba anêŋ auk molo. Aisê ka môle olaŋô anêŋ abô?”

²¹Ma doŋtom vi enaŋ, “Mi! Anyô lôk ŋgôk te miŋ hatôm enaŋ abô takêŋ ami. Ma ŋgôk kambom miŋ hatôm indum maleŋ pusip mavi ami. Mi.”

¹ 10:8 Jer 23:1-2; Ese 34:2-3 ^v 10:11 Sng 23:1; ALK 7:17 ^w 10:12 Ap 20:29

^x 10:15 Mat 11:27; 1Jon 3:16 ^y 10:16 Ais 56:8; Ese 34:23 ^z 10:17 Plp 2:8-9

Ŋê Israel miŋ êvhaviŋ ami

²²Waklavôn Êv Mek Ek Unyak Mathen hayô ba avômalô Israel i Jelusalem ek nêgê.^a

Lêk ma beleŋ simbak ²³ba Yisu havenŋ unyak mathen anên kapo dan te ba elam nena Solomon Anên Kapo Dan. ²⁴Ma avômalô Israel ekalabu yani siŋ ma enaŋ, “Huvuŋ abô ba aŋgê ka tem onaŋ nena o ma opalê? O ma Mesia atu e? Êŋ ma onaŋ bêt.”

²⁵Ma Yisu hanaŋ viyaŋ nena, “Bôk yahananŋ yôv hadênŋ môlô lôk lavônŋŋ takatu ba yahadum hathak Wakamik anên athên hik ya thô hadênŋ môlô. Ma miŋ ôêvhaviŋ ya ami. ²⁶Ek malê nena môlô ma miŋ yenaŋ boksipsip ami ba intu miŋ ôêvhaviŋ ya ami. ²⁷Yenaŋ boksipsip ma ethak elanô yalênselo. Yahayala thêlô ma thêlô ethak esopa ya. ²⁸^bYahêv lôkmala atu ba tem nêôm êtôm wak nômbênŋ intu sapênŋ hadênŋ yenaŋ avômalô ek miŋ nema ami lôk miŋ hatôm anyôla enja i vê ênjêk yabaheŋ ami. ²⁹Wakamik hêv i hadênŋ ya, ma yani ma bêt ek nômkama sapênŋ ba miŋ hatôm anyôla nêôm thêlô vê ênjêk Wakamik baŋ ami. ³⁰Yai lôk Wakamik ma doŋtom ijom.”

³¹Avômalô Israel ewa valu hathak loŋbô ba idum ek nijik Yisu vônô. ³²Ma Yisu hanaŋ hadênŋ thêlô, “Môlô bôk ôyê lavônŋŋ mavi bêt anônŋ atu ba yahadum yôv. Ku êŋ ma Wakamik hêv hadênŋ ya. Ma lavônŋŋ alisê intu yenaŋ kambom ba udum ek uŋgwik ya esak valu?”

³³^cMa thêlô enaŋ viyaŋ, “Yêlô adum ek naŋgik o esak valu ek malê nena honaŋ abôma hathak Wapômbênŋ nena oda ma Wapômbênŋ. Ma doŋtom o ma anyô pik ijom. Ma miŋ yêlô leŋŋhabi lavônŋŋ la ami. Mi.”

³⁴Ma Yisu hanaŋ, “Môlô da unim abô balabuŋ te hanaŋ nena, ‘Wapômbênŋ da halam môlô nena wapômbênŋ.’ *Kapya Yen 82:6*

³⁵“Odanô! Abô atu ba hêk Wapômbênŋ anên kapy ma avanônŋ ba bôk hêv hadênŋ avômalô takatu ba halam i nena, ‘wapômbênŋ’. ³⁶Ma hatak ya hatôm anên anyô ek yalêm pik êntêk ba intu ya ma wapômbênŋ hatôm môlô. Ma doŋtom ya ma nakaduŋ ba intu ya ma bêt ek môlô. Aênŋ ba yahananŋ nena, ‘Ya ma Wapômbênŋ Nakaduŋ’ ma yahananŋ abôma hathak Wapômbênŋ aisê ba intu onaŋ ya bêt? ³⁷Yahadum ku takatu ba Wakamik hadum ba intu nônênimbiŋ ya. ³⁸^dMa ôdô nônênimbiŋ ya, êŋ ma nônênimbiŋ lavônŋŋ ijom. Nônênimbiŋ yenaŋ ku takatu ek êndônŋ môlô ek noyala katô nena Wakamik hamô ya kapô ma yahamô Wakamik kapô.” ³⁹Êŋ ma idum ek nebalonŋ yani esak loŋbô. Ma doŋtom hêv i vê hêk thêlô ba hi.

^a **10:22** Sébôk ba avômalô loŋ buyan ibuliŋ unyak mathen ma avômalô Israel ik vovak. Vêm ma êv mek ek unyak mathen hathak loŋbô. Ba intu avômalô Israel leŋhabi waklavônŋ êŋ. ^b **10:28** Jon 3:16; 6:39 ^c **10:33** Wkp 24:16 ^d **10:38** Jon 14:10-11

40^eMa habup hayô ñaŋ Jolodaŋ ba hi ma hamô loŋ sêbôk ba Jon hathik avômalô halôk 41^ama avômalô bêŋ anôŋ i hadêŋ yani ma enaŋ, “Avanôŋ! Jon miŋ hadum lavôŋiŋ te ami. Ma doŋtom abô takatu ba yani hanaŋ hathak ôpêntêk ma avanôŋ.” 42^aMa avômalô loŋ êŋ bêŋ anôŋ êvhaviŋ yani.

Lasalus hama

11 1^fAnyô te hapôm lijiŋ ba anêŋ athêŋ nena Lasalus. Yani ma anyô Betani. Betani êŋ ma avi loyaŋ Malia lo Mata iniŋ malak ôdôn. 2^gMalia êŋ atu ba yani haŋgasô nôŋ ôv mavi hayô hamô Anyô Bêŋ va ma haya lopali vê hathak wakadôk ñaŋ. Anyô lijiŋ êŋ ma Lasalus, Malia atu limalô. 3^aMa avi lo yaŋ êv abô hadêŋ Yisu nena, “Anyô bêŋ, anêŋ anyô môlô hapôm lijiŋ.”

4^hYani halaŋô abô êŋ ma hanaŋ nena, “Lijiŋ êŋ anêŋ anôŋ ma miŋ ñama ami. Lijiŋ êŋ habitak ek injik Wapômbêŋ anêŋ lôkmangiŋ thô. Ma lôkmangiŋ êŋ tem injik ya Nakaduŋ anêŋ lôkmangiŋ thô aêŋ iyom.” 5^aYani lahaviŋ Mata lo yaŋ Malia ma Lasalus bêŋ anôŋ. 6^aMa doŋtom yani halaŋô nena Lasalus hapôm lijiŋ ma miŋ hi ketheŋ ami ma hamô loŋ êŋ hatôm wak ju.

7^aÊŋ ma hanaŋ hadêŋ ñê ku, “Alalô nabôana Judia.”

8^aMa thêlô enaŋ, “Kêdônŋwaga, loŋ êŋ ma waksêŋyôk ma avômalô Islael idum ek nijik o vônô esak valu! Ma hudum ek ômbônu eka?”

9^aMa hanaŋ, “Wakma laumiŋ ba lahavuju hadêŋ wak te, aêŋ e? Ma pik êntêk êŋ anêŋ deda habi ba anyô êyê tak. Ma tem miŋ nêndôk ami. 10^aMa bôlôvônŋ ma deda mi ba anyô evenŋ ma tem nêndôk.”

11^aVêŋ ma hanaŋ, “Alalôaniŋ anyô môlô Lasalus hêk sôm ba tem yana ek yaŋgik liŋ.”

12^aMa ñê ku enaŋ, “Anyô Bêŋ, dô! Hêk sôm ek lijiŋ etak yani ba imbitak mavi.” 13^aThêlô esoŋ nena hanaŋ hathak Lasalus hêk sôm la. Ma doŋtom mi. Hanaŋ hathak Lasalus anêŋ ñama.

14^aBa intu hanaŋ bêŋ nena, “Lasalus lêk hama 15^aba miŋ yahamô haviŋ ami ba intu yaleŋmavi. Ma tem yanêŋ môlô sa ek nônêŋmimiŋ. Alôana i!”

16ⁱÊŋ ma Tomas anêŋ athêŋ yaŋ nena Didimus^j hanaŋ hadêŋ ñê ku vi nena, “Alôana imbiŋ yani ek nijik alalô vônô imbiŋ.”

Yisu ma lôkmala anêŋ ôdôn

17^aYisu thêlô êyô Betani ma yani halaŋô nena Lasalus bôk hêk siô hatôm wak ayova. 18^aLoŋ êŋ hamô habobo Jelusalem ba hatôm kilomita lô

^e 10:40 Jon 1:28 ^f 11:1 Luk 10:38-39 ^g 11:2 Jon 12:3 ^h 11:4 Jon 9:3

ⁱ 11:16 Mak 14:31 ^j 11:16 Abô Glik “Didimus” anêŋ ôdôn ‘anyô lopopek’.

iyom. ¹⁹Ma avômalô Israel bêṇ anôṇ êlêm ek nêṇêm Malia lo Mata thêvô. ²⁰Mata halaṇô nena Yisu lêk halêm êṇ ma hi ek êṇjê. Malia ma hamô unyak.

²¹Ma Mata hanaṇ, “Anyô Bêṇ, hôṁô loṇ êntêk ma yenaṇ livôṇ tem miṇ ema ami. ²²Ma doṇtom yahayala nena malêla takatu ba honaṇ hik Wapômbêṇ liṇ, êṇ ma tem yani indum.”

²³Ma Yisu hanaṇ, “Livôm tem imbiyô esak loṇbô.”

²⁴^kMa Mata hanaṇ, “Avanôṇ! Pik lo leṇ anêṇ daṇ ba avômalô iviyô ma tem yani imbiyô imbiṇ.”

²⁵Ma hanaṇ, “Yada ma anyô yahik avômalô liṇ lôk yahêv lôkmala hadêṇ i. Ma ôpatu ba hama ma doṇtom hêvhaviṇ ya, ôpêṇ tem êṁô lôkmala. ²⁶Avômalô takatu ba êvhaviṇ intu ewa lôkmala anôṇ ma tem miṇ nema ami. Hôêvhaviṇ abô êntêk mena mi e?”

²⁷^lMa Mata hanaṇ, “Anyô Bêṇ! Avanôṇ! Yahêvhaviṇ nena o ma Mesia lôk Wapômbêṇ Nakaduṇ atu ba bôk hanaṇ nena tem êlêm pik êntêk.”

²⁸Êṇ ma Mata hi hanaṇ yaôna hadêṇ Malia, “Kêdôṇwaga hayô ba halam o.” ²⁹Malia halaṇô abô êṇ ma haviyô ketheṇ ba hi ek êṇjê. ³⁰Yisu hamô loṇ atu ba Mata hapôm yani halôk ma miṇ hayô malaklêvôṇ ami. ³¹Avômalô Israel takatu ba êṁô unyak haviṇ Malia ek nêṇêm yani thêvô êyê haviyô ketheṇ ba hi yaiṇ ma esopa ba i. Thêlô esoṇ nena hi ek endan embeṇ siô la. ³²Malia hi hayô loṇ atu ba Yisu hamô ma hayê yani. Ma halek vadôṇ lêlô habobo Yisu valuvi ma hanaṇ, “Anyô Bêṇ, hôṁô loṇ êntêk ma tem miṇ livôṇ ema ami.”

³³Yani halaṇô Malia lôk avômalô iniṇ asêṇ malêṇ ba lamalaiṇ lôk lahiki bêṇ anôṇ. ³⁴Ma hanaṇ, “Môlô ôdô yani hêk êsê?”

Ma thêlô enaṇ, “Anyô Bêṇ, ôlêm nôṇgô.”

³⁵Enaṇ aêṇ ma halaṇ.

³⁶Ma avômalô Israel takêṇ enaṇ, “Alikak! Yani lahaviṇ ôpêntêk bêṇ anôṇ.”

³⁷^mMa doṇtom doho enaṇ, “Anyô êṇ hadum ba ṇê maleṇiṇ pusip êyê tak. Ma tem indum aêṇ iyom êndêṇ ôpêntêk ba miṇ hatôm ema ami.”

Yisu hik Lasalus liṇ hathak loṇbô

³⁸Yisu lamalaiṇ ba lahiki bêṇ anôṇ hathak loṇbô aleba hi hayô siô. Siô êṇ ma valu abyāṇ te ba epesaṇ hêk dumlolê. Ma valu te hamô lôv abôlêk siṇ. ³⁹Ma hanaṇ, “Nônêm valu vê!”

Mata, anyô ṇama êṇ anêṇ livavi, hanaṇ, “Anyô Bêṇ, bôk hêk siô hatôm wak ayova ba kupik bôk ôvpālê.”

⁴⁰Ma hanaṇ, “Lêk yahanaṇ hadêṇ o yôv! Hôêvhaviṇ, ma tem nôṇgô Wapômbêṇ anêṇ lôkmaṇgiṇ.”

^k 11:24 Jon 6:40 ^l 11:27 Jon 6:69 ^m 11:37 Jon 9:6-7

⁴¹Êṅ ma thêlô êv valu vê. Ma hayê leṅ ma hanaṅ, “Wakamik! Hothak holaṅô yenaṅ abô ba yalenṁmavi. ⁴²Yada yahayala yôv nena wak nômbêṅ intu ma holaṅô yenaṅ abô. Ma doṅtom yahananaṅ abô êntêk ek nêṁ avômalô takêntêk sa ek nêṁemimbiṅ nena hôêv ya ba yahalêṁ.”

⁴³Êṅ ma halam lôklala nena, “Lasalus, ôlêṁ yaiṅ!” ⁴⁴Ma hatak siô ba hale yaiṅ. Ivuvi va lo baṅ hathak sôp selenṅ ma thohavloma ma ivuliv hathak sôp. Ma Yisu hanaṅ hadêṅ thêlô, “Nopole sôp vê ek ni.”

⁴⁵“Ma avômalô Israel takatu ba elañ haviṅ Malia êyê nôṁ atu ba Yisu hadum ba bêṅ anôṅ êvhaviṅ. ⁴⁶“Ma doṅtom vi i hadêṅ ṅê Palisi ma enañ hathak nôṁ takatu ba yani hadum. ⁴⁷Êṅ ma ṅê bēṅbēṅ êbôk da lôk ṅê Palisi takatu ba elam nena Sanhedlin^p elam sa te ba enañ nena, “Ôṅgô! Anyô êntêk hadum lavôṅṅṅ bēṅ anôṅ. Ma alalô ayê loṅ eka? ⁴⁸Atak yani ba hadum ku êṅ, ma tem avômalô sapêṅ nêṁemimbiṅ. Êṅ ma Lom tem nêlêṁ nimbuliṅ alalôaniṅ unyak matheṅ lôk avômalô sapêṅ.”

⁴⁹Ma thêlôniṅ anyô te anêṅ athêṅ nena Kaiapas. Ma sondabêṅ êṅ ma yani hatôm anyô bēṅ habôk da ba hanaṅ hadêṅ thêlô nena, “Môlô molo e? ⁵⁰Odaṅô! Môlô ôthôṅ auk êntêk paliṅ e? Anyô te hama êṅ ma nôṁ yaôna. Ma avômalô Israel sapêṅ ema êṅ ma malaiṅ bēṅ. Aêṅ ba mavi ek anyô te iyom ema ek nêṁ avômalô bēṅ anôṅ sa.”

⁵¹⁻⁵²“Sondabêṅ êṅ ma Kaiapas hatôm anyô bēṅ habôk da. Ba intu hanaṅ abô loṅ kapô atu ba tem injik anôṅ nena Yisu tem ema ek nêṁ avômalô Israel sa lôk isup Wapômbêṅ anêṅ nali takatu ba êṁô mayaliv esak doṅtom ek malê nena miṅ hama ek nêṁ avômalô Israel iyom sa ami. Ma Kaiapas miṅ hanaṅ abô êṅ hatôm yanida anêṅ auk ami. ⁵³“Ṽê bēṅbēṅ elañô Kaiapas anêṅ abô ma êbôlêṁ loṅôndê ek nijik Yisu vônô.

⁵⁴Êṅ ma Yisu hatak avômalô Israel ma hi Eplaim atu hamô habobo loṅ thiliv ek êṁô imbiṅ anêṅ ṅê ku doho ba intu miṅ haveṅ Israel malêvôṅ ami.

⁵⁵Avômalô Israel iniṅ waklavôṅ Hale ba Hi habobo. Ma avômalô lomalak bēṅ anôṅ i daku Jelusalem ek nêpôpêk i ek nêgê waklavôṅ êṅ. ⁵⁶Ma thêlô imiṅ unyak matheṅ anêṅ piklêvôṅ ek nêmbôlêṁ Yisu. Ma thêlôda enañ hadêṅ i, “Môlô lemhabi aisê? Yani tem êlêṁ êṅjê waklavôṅ êntêk imbiṅ mena mi e?” ⁵⁷Ma doṅtom ṅê bēṅbēṅ êbôk da lôk ṅê Palisi enañ lôklokwaṅ hadêṅ avômalô, “Anyô te hayê nena Yisu hamô êsê êṅ ma enañ bēṅ ek nebalonṅ yani.”

ⁿ 11:45 Jon 7:31 ^o 11:46 Luk 16:31 ^p 11:47 Elam iniṅ kaunsil nena “Sanhedlin”.

^q 11:51-52 Jon 10:16 ^r 11:53 Jon 5:18

Malia hathik Yisu va
(*Mat 26:6-13; Mak 14:3-9*)

12 ¹Wak bahenji ba lahavute hêk denaŋ ek êyô waklavônġ Hale ba Hi. Ma Yisu hi Betani, Lasalus anêġ loŋ, ôpatu ba yani hik liŋ hathak loŋbô hêk ŋama. ²Êġ ma thêlô engabôm nôġ leŋġmavi ek yani. Mata hathô nôġ ma Lasalus hamô haviŋ ġê takatu ba eyaŋ nôġ haviŋ Yisu. ³Ma Malia hawa kolopak nôġ ôv mavi hamô kapô ba anêġ vuli ma bêġ anônġ ba hangasô hayô hamô Yisu va kapô luvi. Ma hathav lôthôk vê hathak yanida wakadôk ŋauŋ. Ma nôġ ôv mavi atu anêġ ôv haveŋ unyak kapô êġ sapêġ.

⁴Ma Yisu da anêġ ġê ku te elam nena Judas Iskaliot ôpatu ba tem enaŋ yani bêġ hayê ba hanaŋ, ⁵“Nôġ ôv mavi êġ ma anyô hadum ku sondabêġ daluk te ek nêġ vuli! Ma lêk engasô oyaŋ iyom! Nanêġ nôġ êġ ek anyô vi nêġ vuli ba naja valuseleŋ ek nanêġ êndêġ avômalô siv.” ⁶Judas anêġ ku hayabiŋ avômalô êvhaviŋ iniŋ valuseleŋ ma doŋtom anyô vani te ba hathak hawa vi vani hatôm yanida anêġ lahaviŋ. Ba intu hanaŋ aêġ. Ma miŋ lahiki hathak avômalô siv ba hanaŋ ami.

⁷Ma Yisu hanaŋ, “Notak yani. Avi êġ hapôpêk yenaŋ ŋama. ⁸Avômalô siv tem nêġ imbiŋ môlô êtôm wak nômbêġ intu sapêġ. Ma doŋtom tem miŋ yamô imbiŋ môlô sawa daim ami.”

⁹Avômalô Israel bêġ anônġ elanô nena Yisu hamô Betani. Êġ ma i ek nêġ yani. Thêlô miŋ i ek nêġ yani iyom ami. Mi. Leŋġhaviŋ nêġ Lasalus imbiŋ, ôpatu ba Yisu hik liŋ hathak loŋbô hêk ŋama. ¹⁰⁻¹¹“Ba intu avômalô Israel bêġ anônġ êvhaviŋ ba esopa Yisu. Ma ġê bêġbêġ êbôk da evak abô ek nijik Lasalus vônô imbiŋ Yisu.

Yisu habitak hayô Jelusalem hatôm kiŋ
(*Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:29-40*)

¹²Haviyô hayaŋ ma avômalô nômbêġ atu ba bôk i Jelusalem ek nêġ waklavônġ Hale ba Hi elanô nena Yisu haveŋ ba hi Jelusalem. ¹³“Ma ewa nôkyałô thaŋaŋ ba i êpôm Yisu ma elam kaêk nena,

“Osana!”

“Wapômbêġ nêġ lamavi êndêġ ôpatu ba halêġ hathak Anyô Bêġ anêġ athêġ!”

Kapya Yerġ 118:25-26

“Wapômbêġ nêġ lamavi êndêġ avômalô Israel iniŋ Kiŋ!”

¹⁴Yisu hawa bok doŋki map te ba hayô hamô hatôm atu ba bôk eto halôk Wapômbêġ anêġ kapy a nena,

¹⁵“Môlô avômalô Saion miŋ nôkô ami.

^s 12:1 Jon 11:1,43 ^t 12:2 Luk 10:40 ^u 12:3 Luk 7:37-38 ^v 12:8 Lo 15:11

^w 12:10-11 Jon 11:45 ^x 12:13 Jon 1:49

Ōngô! Unim kin halêm!

Yani hayô hamô bok donjki nakadunj te ba halêm!" *Sekalaia 9:9*

¹⁶Ŋê ku êyê nô m takênj ma donjom êthôn anênj ôdôn palinj. Ma Yisu hama ba haviyô hathak lonbô ma minj lenjinhabi abô takatu ba bôk eto halôk Wapômbênj anênj kapya. Ênj ma eyala nena abô ênj eto hathak Yisu da lôk lenjinhabi nô m takatu ba idum hadênj yani.

¹⁷Avômalô takatu ba bôk êyê Yisu halam Lasalus hêk siô ba hik linj hathak lonbô enanj havenj denanj ba abô ênj hi mayaliv. ¹⁸Aênj ba avômalô bênj anônj elanjô nena Yisu bôk hadum lavônjinj ênj. Ba intu etak Jelusalem ba i ek nêpôm yani. ¹⁹Ŋê Palisi êyê ma thêlôda enanj hadênj i, "Ōngô! Avômalô sapênj lêk esopa yani ba alalôanij ku anônj mi."

Yisu anênj ku hayô

²⁰Avômalô lonj buyanj doho i daku Jelusalem ek nêgê waklavôn Hale ba Hi ba nênem yenj imbinj avômalô Israel. ²¹Ma i hadênj Pilip, anyô Betsaida anênj Galili. Ma enanj hik yani linj, "Anyô bênj, yêlô adum ek nagê Yisu." ²²Ênj ma Pilip hi hananj hadênj Andulu ba thai i enanj hadênj Yisu.

²³^zMa Yisu hananj, "Wakma lêk hayô yôv ek injik Anyô Anênj Nakadunj anênj lôkmangjinj thô. ²⁴"Yananj avanônj binj êndênj môlô. Yanvêk te minj evatho halôk pik ami, ênj ma tem minj injik anônj ami. Tem ida êmô aênj. Ma donjom yanvêk atu ba evatho halôk pik, ênj ma hama ba tem injik anênj anônj bênj anônj. ²⁵^bAnyô te lahavinj anênj lôkmala bênj anônj ênj ma anênj lôkmala ênj tem nê m yak ba mi. Ma anyô te hapôlik hathak anênj lôkmala pik êntêk ênj ma tem embalonj anênj lôkmala ênj lonj wak nômbênj intu sapênj. ²⁶Ôpatu ba hadum ek indum yenanj ku ma esopa ya ba lonj atu ba yahamô ma tem êmô imbinj. Ma Wakamik tem enanj abô mavi esak ôpênj.

²⁷^c "Lêk yalenjmalainj bênj ba hatôm yananj nena, 'Wakamik, nê m ya bulubinj.' Dô! Yahalêm ek yandum ku ênj. ²⁸Wakamik, nunjgwik anê m lôkmangjinj thô!"

Ênj ma kaêk te halam anênj malak lenj nena, "Bôk yahik yenanj lôkmangjinj thô yôv. Ma tem yandum esak lonbô." ²⁹Avômalô nômbênj atu iminj lonj ênj elanjô abô ênj ba enanj, "Kakalu!" Ma doho enanj, "Anjela te hananj abô hadênj yani!"

³⁰Ma Yisu hananj nena, "Kaêk ênj halêm ek nê m môlô sa. Yani minj halam ek nê m ya sa ami ma mi. ³¹Ku nenanj avômalô pik bênj lêk hayô yôv. Ba tem nimbi pik êntêk anênj anyô bênj kambom atu ni. ³²^dMa tem nênem ya linj êtôm sêbôk ba Mose hathôkwênj umya dahô hathak a ek

^y 12:16 Jon 2:22 ^z 12:23 Jon 13:31-32; 17:1 ^a 12:24 1Ko 15:36 ^b 12:25 Mat 16:25

^c 12:27 Sng 6:3; 42:5; Mat 26:38 ^d 12:32 Jon 3:14

endom avômalô sapêṇ nêlêm êndêṇ ya.” ³³ ^eYisu hanaṇ abô êṇ ek injik loṇôndê atu ba tem nijik yani vônô esak alovalaṇaṇsiṇ thô.

³⁴ ^fMa avômalô nômbêṇ atu enaṇ, “Abô balabuṇ hanaṇ nena Mesia atu tem êmô êtôm wak nômbêṇ intu sapêṇ ba yêlô ayala abô êṇ. Ma honaṇ nena nêsoṅkwêṇ o Anyô Anêṇ Nakaduṇ esak a. Anyô Anêṇ Nakaduṇ êṇ ma opalê?” ³⁵ ^gMa Yisu hanaṇ, “Sawa bidon iyom ma deda tem êmô imbiṇ môle. Ba ôpatu haveṇ momaṇiniṇ ma hathôn nena tem ni êsê. Aêṇ ba intu môle nombeṇ yapiṇ êṇa tem momaṇiniṇ êyô môle vôn!” ³⁶ ^hDeda hamô haviṇ môle denaṇ. Aêṇ ba nônêmimbiṇ yani ek môle tem numbitak deda anêṇ avômalô.” Yisu hanaṇ abô êṇ yôn ma hatak thêlô ba hi hakopak.

Avômalô bêṇ anôn miṇ êvhaviṇ Yisu ami

³⁷Yisu bôk hadum lavônṇiṇ lomaloma hêk avômalô maleṇiṇ. Ma doṇtom miṇ êvhaviṇ yani ami ³⁸ek plopet Aisaia anêṇ abô injik anôn nena,

“Anyô Bêṇ, opalê lêk hêvhaviṇ alalôaniṇ abô?

Ma opalê lêk hayê anêm lôklokwaṇ atu ba bôk huik thô? Mi anôn.” *Aisaia 53:1*

³⁹Avômalô iniṇ lôklokwaṇ mi ek nênimbiṇ ba intu plopet Aisaia bôk hanaṇ hêk Wapômbêṇ anêṇ kapy aêntêk,

⁴⁰“Yani habi thêlô maleṇiṇ siṇ

ma hik thêlônṇiṇ auk siṇ

ek miṇ nêgê esak maleṇiṇ

lôk neyala ênjêk iniṇ auk

ba nêmbô nêlêm êndêṇ ya ek yandum thêlô mavi ami.” *Aisaia 6:10*

⁴¹ ⁱAisaia bôk hayê Yisu anêṇ lôkmaṇiṇ. Aêṇ ba yani hanaṇ abô êṇ hathak Yisu.

⁴² ^jMa avômalô Israêl iniṇ ṇê bêṇbêṇ doho êvhaviṇ Yisu ma doṇtom miṇ enaṇ iniṇ êvhaviṇ bêṇ ami. Thêlô êkô ek Palisi nênem i vê ⁴³ ^kba intu leṇiṇhaviṇ avômalô pik iniṇ leṇiṇmavi bêṇ anôn hamôn ek Wapômbêṇ anêṇ lamavi.

⁴⁴Ma Yisu halam kaêk nena, “Ôpatu ba hêvhaviṇ ya ma hêvhaviṇ ôpatu ba hêv ya ba yahalêm haviṇ. Miṇ hêvhaviṇ ya iyom ami.

⁴⁵ ^lÔpatu ba hayê ya, êṇ ma hatôm hayê ôpatu ba hêv ya ba yahalêm.

⁴⁶Yahalêm hatôm deda hamô pik ek opalêla takatu ba êvhaviṇ ya ma tem miṇ nêmo momaṇiniṇ esak loṇbô ami.

⁴⁷ ^m“Yahalêm ek yanêm avômalô pik bulubiṇ. Ma miṇ yahalêm ek yandum abô ek avômalô pik ami. Aêṇ ba opalêla takatu ba elanô yenaṇ abô ba miṇ esopa ami ma tem miṇ yandum abô ek i ami. ⁴⁸Abô takêntêk ba yahanan êṇ iyom intu tem êtôm abô nindum abô esak êndêṇ pik lo

^e 12:33 Jon 18:32 ^f 12:34 Sng 110:4; Ais 9:7; Dan 7:14 ^g 12:35 Jon 8:12 ^h 12:36 Ep 5:8

ⁱ 12:41 Ais 6:1 ^j 12:42 Jon 9:22 ^k 12:43 Jon 5:44 ^l 12:45 Jon 14:9 ^m 12:47 Jon 3:17

lenj anêj danj ba opalê atu ba hadô ya ba miñ halanô yenan abô ami, êj ma tem yani indum abô. ⁴⁹Ma Wakamik atu ba hêv ya ba yahalêm intu hêv abô êj ba yahanan. Miñ yada yahanan yenan abô ami. Ba intu tem nindum abô esak abô êj iyom. ⁵⁰Ma yahayala nena Wakamik anêj abô tem nê m lôkmala atu ba nê môt êtôm wak nôm bêt intu sapêj. Aênj ba yahanan abô takatu ba Wakamik hêv hadêj ya iyom.”

Yisu hathik jê ku veyiŋkapô

13 ¹Avômalô Isael iniñ waklavôn Hale ba Hi habobo. Ma Yisu hayala nena anêj waklavôn etak pik ba ni ek Lambô lêk hayô. Yani hathak lahaviñ anêj avômalô takatu ba ê môt pik aleba hayô wakma hatak i. Ma dokte ma tem injik anêj lahaviñ anêj anôn thô êndên thêlô.

²Yanşin ma thêlô eyan nôm ê môt. Ma Sadañ bôk halôk Judas la yôv ek enañ Yisu bêt. Judas êj ma Saimon Iskaliot nakaduñ. ³Ma Yisu hayala nena Wapômbêt hatak nôm kama sapêj halôk yanida ban. Lôk hayala nena yanida halêm anêj Wapômbêt ba tem êmbôni êndên Wapômbêt esak loŋbô. ⁴Êj ma hatak nôm hamô. Ma habi anêj kwêv thô hatôm anyô athên mi ma hawa sôp te ba havuvi hayô haveñ lamalim. ⁵Ma hanğasô ған halôk belev te ba hathik anêj jê ku veyiñ kapô. Ma haya vê hathak sôp atu ba havak hawê haveñ lamalim.

⁶Yani hathik anyô vi iniñ yôv ma hadum ek isik Saimon Pita anêj. Ma Pita hanañ, “Anyô Bêt, hudum ek usik yaveñkapô e?”

⁷Ma hanañ, “Hôthôn nôm atu ba lêk yahadum. Wak te am ka tem oyala.”

⁸Ma Pita hanañ, “Dô! Miñ usik yaveñkapô ami. Mi anôn.”

Ma hanañ viyan, “Miñ yahathik o ami ma tem miñ umbitak yenan avômalô te ami.”

⁹Ma Saimon Pita hanañ, “Anyô Bêt, êj ma usik yabahen lôk yalenkadôk imbiñ ma miñ usik yaveñkapô iyom ami.”

¹⁰Ma yani hanañ hadên ôpên nena, “Anyô bôk hathik i yôv, ma miñ isik i esak loŋbô ami. Isik va iyom ek malê nena liŋkupik ma mabuñ. Ma môtô ma mabuñ. Ma donjom miñ sapêj mabuñ ami.” ¹¹Yisu lêk hayala ôpatu ba tem enañ yani bêt. Ba intu hanañ, “Miñ sapêj mabuñ ami.”

¹²Yani havôkwîñ thêlô veyiñ yôv ma hik anêj kwêv hathak loŋbô ma halôk hamô. Ma hanañ hik thêlô liñ, “Môtô oyala nôm atu ba lêk yahadum anêj ôdôn e? ¹³Ya môtônim Kêdônwaga lôk môtônim Anyô Bêt ba intu môtô udum mavi ba olam ya nena ‘Kêdônwaga’ lôk ‘Anyô Bêt’. ¹⁴Ôŋgô! Ya ma môtônim Anyô Bêt lôk Kêdônwaga ma donjom lêk yahathik môtô vemim hatôm anyô athên mi. Aênj ba môtô sapêj nusik môtônim avômalô vi veyiñ aên iyom. ¹⁵Yahik ku êj thô

° 13:2 Luk 22:3; Jon 13:27 ° 13:3 Jon 3:35; 16:28 P 13:10 Jon 6:64,70-71; 15:3

¶ 13:14 Mat 20:28; Luk 22:27

hadênj môlô ek nosopa yavengwam ba nundum êtôm atu ba lêk yahadum hadênj môlô. ¹⁶“Yanaŋ avanôŋ biŋ êndênj môlô. Anyô ku ma miŋ bêŋ ek anênj anyô bêŋ ami. Ma anyô atu ba hi ma miŋ bêŋ ek ôpatu ba hêv yani ba hi ami. ¹⁷Lêk môlô oyala auk takênj. Ba udum aênj ma tem Wapômbênj lamavi esak môlô.

Yisu hayala Judas anênj kambom

(*Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23*)

¹⁸“Ma miŋ yahanaj abô êŋ hathak môlô sapênj ami. Yahayala môlô nê takatu ba yahalam yôv unim auk. Ma doŋtom abô atu ba hêk Wapômbênj anênj kapy a tem injik anônj aêntêk,

‘Ôpatu ba hayaŋ nô m haviŋ ya ma tem nê m vavŋwam liŋ ek embak ya esak.’ *Kapy Yey 41:9*

¹⁹“Nôm êŋ habitak ami denaj ma lêk yahanaj hadênj môlô yôv ek waklavônj atu ba nô m êŋ habitak ma môlô tem nônêmimbiŋ ya nena Yada Yahamô. ²⁰“Yanaŋ avanôŋ biŋ êndênj môlô nena ôpatu ba hawa anyô te atu ba yahêv hathôk thô, yani hawa ya thô haviŋ. Ma ôpatu ba hawa ya thô, hawa Ôpatu ba hêv ya ba yahalê m thô haviŋ.”

²¹Yisu hanaŋ yôv ma lamalaiŋ kambom. Ma hanaŋ bêŋ nena, “Yanaŋ avanôŋ biŋ êndênj môlô. Môlô te tem enaj ya bêŋ!”

²²Ma nê ku êthônj nena thêlô alisê intu tem indum nô m êŋ ba ititiŋ i mayaliv. ²³Îê ku ali atu ba Yisu hathak lahaviŋ bêŋ anônj hamô habobo yani. ²⁴Ma Saimon Pita hik thô hathak wakadôk nena, “Onaj injik yani liŋ nena yani hanaŋ hathak opalê.”

²⁵Êŋ ma ôpênj hanaŋ thikuthik nena, “Anyô Bêŋ, honaj hathak opalê?”

²⁶Ma Yisu hanaŋ, “Tem yatak polom te êndôk thôk ba yahêv hadênj môlô te. Êŋ ma ôpênj.” Ma hatak polom seleŋ êŋ halôk thôk ma hêv hadênj Judas, Saimon Iskaliot nakaduŋ. ²⁷“Judas hawa polom êŋ ma Sadaŋ halôk yani kapô.

Ma Yisu hanaŋ hadênj yani, “Nu undum anê m ku ketheŋ.” ²⁸Îê takatu ba eyaŋ nô m haviŋ Yisu elanô ma doŋtom êthônj anênj abô atu ba hanaŋ hathak Judas anênj ôdônj paliŋ. ²⁹Judas ma anyô hayabiŋ valuselenj. Aênj ba doho esonj nena Yisu hanaŋ ek ni nê m nô mkama vuli ek nêgê waklavônj Hale ba Hi mena ni nê m nô mkama êndênj nê siv la. ³⁰Judas hawa polom êŋ yôv ma hatak thêlô ba hi. Ma lêk bôlôvônj.

Yisu hêv abô balabuŋ lukmuk

³¹“Judas hi yôv ma Yisu hanaŋ, “Dokte ma avômalô tem nêgê ya Anyô Anênj Nakaduŋ atu anênj lôkmanginj thô. Ma lôkmanginj êŋ tem injik

^s 13:16 Mat 10:24

^t 13:19 Jon 14:29; 16:4

^u 13:20 Mat 10:40

^v 13:27 Jon 13:2

^w 13:31 Jon 12:23

Wapômbên anên lôkmangin anên thô. ³²*Ma kasana Wapômbên tem injik ya Anyô Anên Nakaduŋ atu anên lôkmangin thô aên iyom.

³³† “Yenaŋ avômena, tem yamô vauna imbiŋ môlô. Ma môlô tem nômbôlêm ya. Ma doŋtom môlô miŋ ôtôm unu loŋ atu ba tem yana ami. Bôk yahananŋ abô êŋ hadên avômalô Israeŋ ma lêk yahananŋ abô bô êŋ hathak loŋbô.

³⁴‡ “Ma yahêv balabuŋ lukmuk te hadên môlô nena lemimimbiŋ am ôtôm atu ba lêk yalenhaviŋ môlô. ³⁵‡ Môlô lemimhaviŋ am aên ma tem avômalô sapên nêgê môlô nena yenaŋ avômalô takatu ba esopa ya.”

Yisu hanaŋ nena Pita tem enaŋ nena hathônŋ yani paliŋ

(*Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34*)

³⁶ Saimon Pita hanaŋ hik Yisu liŋ, “Anyô Bêŋ, nu êsê?”

Ma Yisu hanaŋ, “Loŋ atu ba tem yana ma miŋ hatôm osopa ya ami. Ma doŋtom wak te am ka tem osopa ya.”

³⁷ Ma Pita hanaŋ, “Anyô Bêŋ, aisê ba miŋ hatôm yasopa o êndênŋ yaô ami? Tem yatak yenaŋ lôkmala ek yanêm o sa!”

³⁸ Ma Yisu hanaŋ, “Avanônŋ e? Lemhaviŋ otak anêm lôkmala ek nêm ya sa e? Yanaŋ avanônŋ biŋ êndênŋ o nena tale miŋ halaŋ ami denaŋ ma tem onaŋ ôtôm bôlônŋ lô nena hôthônŋ ya paliŋ.”

Yisu da ma loŋôndê

14 ¹ “Môlô miŋ kapôlômim malaiŋ ami. Nônêmimbiŋ Wapômbên lôk nônêmimbiŋ ya. ² Unyak lokapô lokapô hêk Wakamik anên unyak ba yaha ek yapôpêk môlônim loŋ. Abô êŋ ma abôyaŋ, ma tem miŋ yanaŋ aên ami. ³ † Yaha ek yapôpêk môlônim loŋ. Êŋ ma tem yandealêm ek yanja môlô ek nômô loŋ êŋ imbiŋ ya. ⁴ Ma bôk oyala loŋôndê atu ba hi loŋ atu ba tem yana.”

⁵ Tomas hanaŋ, “Anyô Bêŋ, yêlô athônŋ loŋ atu ba tem nu paliŋ ma tem nayala loŋôndê êŋ aisê?”

⁶ † Ma Yisu hanaŋ, “Yada intu loŋôndê lôk abô avanônŋ ma lôkmala. Ma anyô te miŋ hatôm esak loŋôndê yaŋ ba ni ek Wakamik ami. Mi. Ya iyom. ⁷ † Môlô oyala ya katô, êŋ ma tem noyala Wakamik aên iyom. Avanônŋ! Bôk ôyê lôk oyala yani yôv!”

⁸ Ma Pilip hanaŋ hadên Yisu, “Anyô Bêŋ, nuŋgwik Lemambô thô êndênŋ yêlô. Êŋ ma hatôm.”

⁹ † Ma hanaŋ viyaŋ, “Pilip, bôk yahamô haviŋ môlô sawa daim ma miŋ hoyala ya ami denaŋ e? Anyô hayê ya ma hayê Wakamik. Ma honaŋ nena

* 13:32 Jon 17:5 † 13:33 Jon 7:33-34 ‡ 13:34 Jon 15:12,17; 1Jon 3:23; 2Jon 5

† 14:3 Jon 12:26 ‡ 14:6 Jon 11:25; Lom 5:1-2 † 14:7 Jon 8:19 † 14:9 Jon 12:45;

Kol 1:15; Hib 1:3

yangik Wakamik thô eka? ¹⁰Ma miŋ hôêvhaviŋ nena yahamô Wakamik kapô ma Wakamik hamô yakapô ami e? Abô atu ba yahanan hadên môle ma Wakamik hamô ya kapô ba hathak hadum anên ku. Miŋ yada yahanan hathak yenan auk ami. ¹¹Nônêminbiŋ abô êntêk! Wakamik hamô ya kapô ma yahamô yani kapô. Ma môle ôdô nônêminbiŋ abô êntêk, êŋ ma lemimimbi ku takatu ba yahadum ek nê môle sa ek nônêminbiŋ! ¹²Yanan avanôn biŋ êndên môle. Anyô hêvhaviŋ ya ma tem indum ku lomaloma êtôm yahadum. Ma yaha ek Wakamik. Aên ba ôpatu ba hêvhaviŋ tem indum ku mavi lomaloma êmôn ek ku takatu ba yahadum. ¹³Nôm takatu ba môle onan hathak yenan athên ek yandum ma tem yandum ek Nakaduŋ injik Lambôn anên lôkmanŋiŋ thô. ¹⁴Ma nôm takatu ba môle onan hik liŋ hathak yenan athên ma tem yandum.”

Lovak Matheŋ tem êlêm

¹⁵“Môle lemimhaviŋ ya, êŋ ma tem nosopa abô takatu ba yahanan. ¹⁶Ma tem yanŋ injik Wakamik liŋ ek nê anyô yan ek embatho môle loŋ. ¹⁷Ma anyô êŋ tem êmô imbiŋ môle êtôm wak nômbên intu sapên. Ôpên ma Lovak Matheŋ ba hathak hik Wapômbên thô. Ma tem êmô imbiŋ môle ba êmô môle kapôlômim ek noyala yani. Ma doŋtom avômalô pik miŋ êyê lo eyala ami. Ba intu tem miŋ neja ami. ¹⁸Tem yandealêm esak loŋbô ba miŋ hatôm yatak môle êtôm avômena bilak ami. ¹⁹Dokte ma avômalô pik tem nêsôn ya paliŋ. Ma doŋtom môle tem ôŋgô ya. Yahamô lôkmala. Ba intu tem môle nô môle lôkmala imbiŋ. ²⁰Wak êŋ ma tem môle noyala nena yahamô Wakamik kapô, ma môle ômô ya kapô, ma yahamô môle kapôlômim. ²¹Ma ôpatu ba halaŋ yenan abô balabuŋ ba hasopa, ôpên lahaviŋ ya. Ma ôpatu ba lahaviŋ ya ma Wakamik tem laimbiŋ yani. Ma aên iyom tem yalenimbiŋ yani ma tem yangik ya thô êndên yani.”

²²Êŋ ma Judas yan, miŋ Iskaliot ami, yani hanaŋ, “Anyô Bên, aisê ba lemhaviŋ nungwik oda thô êndên yêlô ma avômalô pik mi?”

²³Ma Yisu hanaŋ, “Ôpatu ba lahaviŋ ya tem esopa yenan abô. Ma Wakamik tem laimbiŋ ôpên, ma tem yai ana namô imbiŋ yani. ²⁴Ma ôpatu ba miŋ lahaviŋ ya ami tem miŋ esopa yenan abô ami. Abô êntêk ba môle olaŋô ma miŋ yenan abô ami. Mi. Abô takên ma Wakamik atu ba hêv ya ba yahalêm anên abô.

²⁵“Yahamô denan ma yahanan abô takên hadên môle. ²⁶Ma Wakamik tem nê anyô te ba êlêm esak yenan athên ek embatho môle loŋ. Ôpên ma Lovak Matheŋ ba tem êndôn môle esak nô môle takên sapên. Ma tem

^e 14:10 Jon 12:49 ^f 14:11 Jon 10:38 ^g 14:12 Mak 16:19-20 ^h 14:13 Mat 7:7;

Jon 15:16 ⁱ 14:15 Jon 15:10; 1Jon 5:3 ^j 14:16 Jon 14:26; 15:26; 16:7 ^k 14:17 Jon 16:13

^l 14:20 Jon 17:21-23 ^m 14:24 Jon 7:16

indum ba mólô lemimimbi abô taksêbôk ba yahanaj. ²⁷Yenaj labali yahêv lôk yahadô hamô haviñ mólô. Êñ ma yada yenaj. Miñ avômalô pik hatôm nêñem êndêñ mólô ami. Lemim êndôk biñ ma miñ nôkô ami.

²⁸ "Ma lêk olañô abô êntêk ba yahanaj hadêñ mólô, 'Yaha. Ma tem yandealetem esak lonbô.' Êñ ma mólô lemimmalaiñ. Wakamik ma bêñ ek ya. Ma mólô lemimimbiñ ya, ma tem mólô lemmimavi ek yaha hadêñ Wakamik. ²⁹ Nôm êñ miñ habitak ami denaj ma lêk yahanaj hadêñ mólô ek wak êñ hayô ma mólô nônemimbiñ. ³⁰ Dokte ma pik êntêk anêñ anyô bêñ tem êlêm ba intu miñ hatôm yanaj abô pôk bêñ anôñ ami. Ma miñ hatôm indum nômla esak ya ami. ³¹ Ma donjom yahadum ek avômalô pik neyala nena yaleñhaviñ Wakamik ba yahasopa nôm takatu ba yani hanaj hadêñ ya katô. Yôv ma nôlêm ek alôana i."

Yisu ma yak lokwañ ta anôñ

15 ¹ Yisu hanaj, "Ya ma yak lokwañ ta anôñ. Ma Wakamik ma ku kapô anêñ alañ. ² Yenaj thañaj sapêñ atu ba miñ hik anôñ ami ma Wakamik hathak halo vê. Ma thañaj sapêñ atu ba hik anôñ ma hêv katôñ vê ek injik limamôk. ³ Abô atu ba yahanaj hadum ba mólô ubitak mabuñ. ⁴ Mólô odahaliñ ya êñ ma tem yandahaliñ mólô. Yak thañaj da miñ hatôm injik anêñ anôñ ami. Thañaj hadahaliñ yak lokwañ ta ek injik limamôk. Aêñ ba mólô miñ odahaliñ ya ami, êñ ma tem miñ ungwik anôñ ami.

⁵ "Yada ma hatôm yak lokwañ ta. Ma mólô ma thañaj. Ôpatu ba hadahaliñ ya ma yahadahaliñ yani ba intu hik limamôk. Ma miñ yahêv mólô sa ami, ma mólô miñ hatôm nundum nômlate ami. ⁶ Ma anyô te miñ hadahaliñ ya ami ma hatôm thañaj atu ba ibi halôk pik ba hakapok ba isup ek nêmbôk esak atum. ⁷ Ma mólô odahaliñ ya ba yenaj abô hêk mólô kapô ba onañ hik ya liñ hathak malêla takatu ba mólô lemimhaviñ, êñ ma tem noja. ⁸ Ma avômalô takatu ba ethak ik anôñ limamôk intu tem nêgê i nena yenaj. Êñ ma uik Wakamik anêñ lôkmañgiñ thô.

⁹ "Yaleñhaviñ mólô hatôm atu ba Wakamik lahaviñ ya. Nômô yenaj yaleñhaviñ êñ kapô. ¹⁰ Mólô osopa yenaj abô ma tem mólô nômlô yenaj yaleñhaviñ kapô hatôm atu ba yahasopa Wakamik anêñ abô ba yahamô yani anêñ lahaviñ kapô. ¹¹ Yahanaj abô takêntêk ek yenaj yaleñmavi êmô imbiñ mólô lôk êmô mólô kapôlômim siñ. ¹² Yanaj abô balabuñ te êndêñ mólô nena mólô tomtom lemimimbiñ am êtôm atu ba bôk yaleñhaviñ mólô yôv. ¹³ Ma anyô te hatak anêñ lôkmala ek hêv anêñ anyô mólô bulubiñ, êñ ma lahaviñ êñ hamôñ ek leñiñhaviñ vi. ¹⁴ Mólô

ⁿ 14:28 Jon 20:17 ° 14:29 Jon 13:19 ₪ 15:2 Mat 3:10 º 15:6 Mat 7:19; 13:42

ˆ 15:8 Mat 5:16 º 15:10 Jon 14:15; 1Jon 2:5 ˆ 15:12 Jon 13:34 º 15:13 Jon 10:11; 1Jon 3:16 ˆ 15:14 Mat 12:50

udum aen̄ êṅ ma mōlō ma yenaṅ anyō mōlō. ¹⁵Sêbōk ma yahalam mōlō nena anyō ku. Anyō ku ma miṅ hayala anyō bēṅ anēṅ auk ami. Ma doṅtom lēk yahik auk nōmbēṅ atu ba Wakamik bōk hēv hadēṅ ya thō hadēṅ mōlō ba intu yahalam mōlō tomtom nena anyō mōlō. Ma miṅ ṅē ku hathak loṅbō ami. ¹⁶Mōlō miṅ bōk olam ya ami. Mi. Yahalam mōlō lōk yahatak yabaheṅ hayō hēk mōlō ba hathak yenaṅ athēṅ nonaṅ injik Wakamik liṅ esak unim lemimhaviṅ ma tem yanēm lemimhaviṅ takēṅ êndēṅ mōlō ek unu uṅgwik anōṅ atu ba tem êmō êtōm wak nōmbēṅ intu sapēṅ. ¹⁷Yenaṅ abō balabuṅ ma mōlō lemimimbiṅ am.”

Iḡe pik tem nêpōlik esak ṅē ku

¹⁸Yisu hanaṅ, “Avōmalō pik êpōlik ek mōlō, êṅ ma mōlō lemimimbi nena bōk êpōlik hathak ya aen̄ iyom. ¹⁹*Mōlō ma pik anēṅ ma tem avōmalō pik leṅiṅimbiṅ mōlō êtōm atu ba leṅiṅ haviṅ thêlōda iniṅ avōmalō. Ma doṅtom mōlō ma miṅ avōmalō pik êntēk ami. Bōk yahalam mōlō yōv ek notak avōmalō takēṅ ba intu êpōlik hathak mōlō. ²⁰†Mōlō lemimimbi abō êntēk ba yahanaṅ hadēṅ mōlō katō. ‘Anyō ku miṅ bēṅ ek anēṅ anyō bēṅ ami.’ Avōmalō pik êntēk bōk êv vovaṅ hadēṅ ya ba intu tem nindum aen̄ iyom êndēṅ mōlō. Ma aen̄ iyom doho bōk elan̄ḡ yenaṅ abō ba intu tem nedaṅḡ mōlōnim abō imbiṅ. ²¹Mōlō ma yenaṅ avōmalō. Ma avōmalō pik êthōṅ ôpatu ba hēv ya ba yahalēm paliṅ. Ba intu tem nēnēm vovaṅ êndēṅ mōlō. ²²Ma miṅ yahalēm ba yahēv abō hadēṅ avōmalō takēṅ ami, êṅ ma tem miṅ neja vuli esak iniṅ kambom ami. Ma doṅtom lēk miṅ hatōm nenaṅ abō te ami. ²³‡Ôpatu ba hapōlik hathak ya ma hapōlik hathak Wakamik aen̄ iyom. ²⁴Ma ya miṅ yahamō thêlō malêvōṅ ba yahadum ku atu ba miṅ bōk anyō te hadum ami êṅ ma thêlōniṅ kambom mi. Ma doṅtom bōk êyê yōv ma êdō yai lōk Wakamik. ²⁵“Aen̄ ba thêlōda iniṅ abō balabuṅ bute hik anōṅ aentēk,

‘Thêlō êdō ya oyaṅ.’

Kapya Yeṅ 35:19; 69:4

²⁶^b “Tem yanēm anyō te êlēm anēṅ Wakamik ek embatho mōlō loṅ. Ôpēṅ ma Lovak Matheṅ atu ba Wakamik tem nēm ek injik Wapōmbēṅ thō. Ma tem enaṅ yenaṅ abō bēṅ. ²⁷Ma yenaṅ ku anēṅ mōṅ ma mōlō sapēṅ bōk ômō haviṅ ya aleba lēk. Êṅ ma mōlō nonaṅ yenaṅ abō bēṅ imbiṅ.

16 ¹“Yahanaṅ abō takēṅ ek mōlō miṅ notak unim ôêvhaviṅ ami. ²⁻³†Êthōṅ yai lōk Wakamik paliṅ ba intu tem nēnēm mōlō vê lōk nijik mōlō vônō ba nesōṅ nena êṅ ma êv yeṅ hadēṅ Wapōmbēṅ. ⁴Lēk yahanaṅ abō takēṅ yōv hadēṅ mōlō ek waklavōṅ nôm takēṅ habitak, êṅ ma tem lemimimbi nena bōk yahanaṅ yōv. Sêbōk ma yada yahamō haviṅ mōlō ba intu miṅ yahanaṅ abō êṅ hadēṅ mōlō ami.

^w 15:17 Jon 13:34 ^x 15:19 Jon 17:14 ^y 15:20 Jon 13:16 ^z 15:23 Luk 10:16

^a 15:25 Jon 13:16 ^b 15:26 Jon 14:26 ^c 16:2-3 Mat 24:9; Luk 6:22; Jon 9:22; 15:21

5-6 “Ma doŋtom yaha ek yani atu ba hêv ya ba yahalêm. Ma yahanaj abô takêntêk hadêj môle ba intu hadum môle lemimmalaij kambom ba miŋ onaj hik ya liŋ nena ‘tem nu êsê’ ami e? 7^dYanaŋ avanôj êndêj môle nena yaha ek Wakamik ek nê môle sa. Yaha ami êj ma Lovak Matherj, ôpatu ba embatho môle loŋ tem miŋ êlêm ami. Ba intu tem yana ek yanêm yani ba êlêm êndêj môle. 8Yani tem êlêm ek enaj avômalô pik iniŋ kambom lokwaŋlô bêj aêntêk: iniŋ kambom atu idum bêj lôk auk atu elela auk thêthôn ma iniŋ auk lôkbaŋ hathak waklavôn idum abô. 9Ku môj ma tem enaj avômalô iniŋ kambom atu ba miŋ êvhaviŋ ya ami bêj. 10Ma ku yaŋ ma avômalô pik esoj nena ya miŋ anyô thêthôn ami. Ma doŋtom yaha ek Wakamik ba tem miŋ môle nôŋgô ya ami ba intu ya ma anyô thêthôn. Aêj ba tem êlêm ek injik auk thêthôn êj thô.^e 11^fMa ku te lô nena avômalô pik esopa anyô môj atu ba hayabiŋ pik êntêk ba esoj nena tem miŋ nindum abô ami. Ma doŋtom ôpêj bôk hamô loŋ idum abô yôv ek ema ba intu thêlô tem nindum abô imbiŋ. Aêj ba Lovak Matherj tem injik auk êj thô êndêj i imbiŋ.

12^g “Yalêhaviŋ yanêm abô bêj anôj imbiŋ êndêj môle ma môle miŋ hatôm nobaloŋ ami. 13Ma doŋtom Lovak Matherj ôpatu ba hik Wapômbêj thô tem êlêm ek eyabiŋ môle nim auk ek noyala Wapômbêj lôk enaj abô esak nô m takatu ba tem imbitak embej yam. Yani tem enaj abô atu ba halaŋô iyom ma tem miŋ enaj abô êtôm yanida anêj auk ami. 14Yani tem enja yenaŋ auk ba enaj bêj êndêj môle ma tem injik yenaŋ lôkmangij thô êndêj môle imbiŋ. 15Wakamik anêj auk ma hatôm yenaŋ. Ba intu yahanaj nena Lovak Matherj tem enja yenaŋ auk ba injik thô êndêj môle.”

Leŋmalaij tem imbitak leŋmavi anôj

16^hYisu hanaŋ, “Dokte ma tem môle nôsôn ya paliŋ. Ma vêm ka tem ôŋgô ya esak loŋbô.”

17Ma jê ku doho enaj hadêj thêlôda, “Aisê ka yani hanaŋ nena dokte ma tem alalô nasôn yani paliŋ? Ma vêm ka tem nagê yani esak loŋbô lôk ni ek Lambô? Alalô athôn abô takêj paliŋ.”

18Ma thêlô enaj lôbôlôn, “ ‘Dokte’ anêj ôdôn aisê? Alalô athôn abô êj paliŋ.”

19Yisu hayala nena idum ek nenaŋ injik yani liŋ esak abô êj. Aêj ba hanaŋ, “Yahanaj ‘Dokte ma tem nôsôn ya paliŋ. Ma vêm ka tem ôŋgô ya esak loŋbô.’ Ba intu môle onaj hik môlelôda liŋ hathak abô atu ba yahanaj anêj ôdôn e? 20Yanaŋ avanôj biŋ êndêj môle. Avômalô pik tem leŋj mavi. Ma doŋtom môle tem nodaj asêj malêj. Môle tem

^d 16:7 Jon 14:16 ^e 16:10 Abô êj anêj ôdôn ma miŋ hêk yaŋ ami. ^f 16:11 Jon 12:31

^g 16:12 1Ko 3:1-2 ^h 16:16 Jon 14:19

kapôlômmim malaiŋ. Ma doŋtom môlô lemimmalaiŋ êŋ tem imbitak lemimmavi anôŋ. ²¹Avi anêŋ waklavôŋ embathu hayô êŋ ma hawa vovaŋ ek embathu. Ma lêk havathu yôv ma miŋ lahabi vovaŋ êŋ hathak loŋbô ami. Amena lêk habitak yôv ba intu lamavi anôŋ. ²²Ma môlô aêŋ iyom. Lêk môlô kapôlômmim malaiŋ. Ma doŋtom tem yangê môlô esak loŋbô ba intu tem lemim mavi. Ma miŋ hatôm anyô la nêŋ lemim mavi êŋ vê ênjêk môlô ami. ²³ⁱYanaŋ avanôŋ biŋ êndêŋ môlô. Tem yana ba nôŋ takatu ba môlô onaŋ hik Wakamik liŋ hathak yenaŋ athêŋ ma tem yani nêŋ êndêŋ môlô. Ma môlô tem miŋ nonaŋ injik ya liŋ esak nômlate ami. ²⁴Ya ma Nakaduŋ ba intu nonaŋ injik yani liŋ esak yenaŋ athêŋ ek noja lemimmavi bêŋ anôŋ êmô môlô kapôlômmim siŋ. Sêbôk aleba lêk ma miŋ môlô onaŋ hik yani liŋ hathak nômlate hathak yenaŋ athêŋ ami.”

²⁵Yisu hanaŋ, “Bôk yahavuŋ abô ba yahanaŋ abô sapêŋ hatôm abô loŋ kapô hadêŋ môlô. Ma wak te am ka tem yanaŋ abô avanôŋ êndêŋ môlô esak Wakamik ba tem yanaŋ bêŋ. ²⁶Wak êŋ ma môlôda tem nodam yenaŋ athêŋ ba nonaŋ injik Wakamik liŋ. Ma miŋ yada yanja môlônim abô ba yanaŋ injik yani liŋ ami. ²⁷ⁱAvanôŋ! Môlô lemimhaviŋ ya lôk ôêvhaviŋ nena yahalêŋ anêŋ Wapômbêŋ. Aêŋ ba intu Wakamik da lahaviŋ môlô ba môlôda tem nonaŋ injik yani liŋ esak unim lemimhaviŋ. ²⁸Yahatak Wakamik ba yahalêŋ pik. Ma lêk yahatak pik ba yahavôha ek Wakamik.”

²⁹Êŋ ma Yisu anêŋ ŋê ku enaŋ, “Lêk honaŋ abô êŋ bêŋ ma miŋ huvuŋ ami. ³⁰Lêk yêlô ayala nena hoyala nômkama sapêŋ. Miŋ yêlô anaŋ hik o liŋ ami denaŋ ma hoyala yêlôaniŋ abô ba honaŋ bêŋ. Ba intu yêlô êvhaviŋ nena hôleŋ anêŋ Wapômbêŋ.”

³¹Yisu hanaŋ, “Lêk môlô ôêvhaviŋ e? ³²^kOdaŋô! Avômalô tem nidupunij môlô tomtom ba nôsôv mayaliv ba unu unim loŋ. Ma môlô tem notak ya ba yada tem yamô thiliv. Ma doŋtom Wakamik hamô haviŋ ya. Aêŋ ba tem miŋ yamô daluk ami. Wak te am ka nôŋ êŋ tem imbitak. Ma wak êŋ lêk habitak yôv.

³³^l“Lêk yahanaŋ abô takêŋ ek môlô nodahaliŋ ya ba nômô yaô. Môlô tem nôpôm malaiŋ êmô pik êntêk. Ma doŋtom numiŋ lôklokwaŋ! Ya bôk yahamô pik êntêk anêŋ lôklokwaŋ lu yôv.”

Yisu hateŋ mek ek yanida

17 ¹⁻²Yisu hanaŋ abô takêŋ yôv ma hêv ma hathak leŋ ma hateŋ mek nena, “Wakamik, wakma lêk hayô yôv. Bôk hotak ya yôv ek yayabiŋ avômalô takatu ba bôk hôêv hadêŋ ya ek yanêŋ lôkmala atu ba nêŋmô êtôm wak nômbêŋ intu sapêŋ êndêŋ i. Ba nuŋgwik Nalum anêŋ lôkmangiŋ thô

ⁱ 16:23 Mat 7:7 ^j 16:27 Jon 14:21,23 ^k 16:32 Mat 26:31,56 ^l 16:33 Jon 14:27; Lom 5:1; 1Jon 5:4

ek yanggik anêm lôkmangij thô aên iyom. ^{3m}Êntêk ma lôkmala atu ba tem nêôm êtôm wak nômbênj intu sapênj. Neyala nena O ma Wapômbênj avanônj biñ doñtom lôk ya ma Yisu Kilisi, ôpatu ba O Wapômbênj hôêv ba halêm. ⁴⁻⁵ⁿWakamik, lêk yahik anêm lôkmangij thô hamô pik êntêk hathak ku takatu ba hôêv hadênj ya aleba lêk anênj dañ. Ma nêôm mavi lôk athênj bênj êndênj ya esak loñbô êtôm sêbôk atu ba pik miñ habitak ami denañ ma yahawa athênj bênj êñ haviñ o ba yahamô mavi anônj.

Yisu hateñ mek ek ñê ku laumiñ ba lahavuju

⁶“Bôk yahik o thô hadênj avômalô pik takatu ba hôêv hadênj ya yôv. Sêbôk atu ba thêlô ma anêm avômalô ba hôêv hadênj ya ba lêk esopa anêm abô. ⁷⁻⁸Yahêv abô sapênj atu ba hôêv hadênj ya hadênj i ba esopa. Thêlô eyala katô nena yahatak o ba yahalêm pik lôk êvhaviñ nena hôêv ya ba yahalêm. Aênj ba lêk eyala nena nôôm takatu ba hôêv hadênj ya ma halêm anênj o iyom. ⁹Yahateñ ek avômalô takatu ba bôk hôêv hadênj ya yôv. Thêlô ma anêm avômalô ba intu yahateñ mek ek i. Ma miñ yahateñ mek ek avômalô pik ami. ¹⁰Avômalô takatu ba yenañ êñ ma anêm. Ma avômalô takatu ba anêm êñ ma yenañ. Ma thêlô êñ intu ik yenañ lôkmangij thô. ¹¹Tem yatak pik ba yana ma tem miñ yamô pik esak loñbô ami. Ma thêlô tem nêôm pik. Wakamik, o ma mathenj! Ba oyabiñ i esak anêm athênj atu ba bôk hôêv hadênj ya ek thêlô kapôlônjij doñtom êtôm alai kapôlônjij doñtom. ¹²“Bôk yahamô haviñ thêlô ba yahayabiñ i hathak athênj atu ba hôêv hadênj ya. Ma kambom te miñ habuliñ i ami lôk thêlô te miñ hatak o ami. Mi. Anyô te iyom intu tem ni loñ atum ek abô atu ba bôk hêk anêm kapyia tem injik anônj.

¹³“Ma doñtom yahamô pik denañ ba yahanañ abô êñ ek yenañ yalenmavi bênj anônj êmô thêlô kapôlônjij siñ ek malê nena tem yasôk. ¹⁴Bôk yahêv anêm abô yôv hadênj i. Ma ya miñ anyô pik êntêk ami. Ma thêlô aênj iyom. Ba intu avômalô êpôlik hathak i. ^{15p}Wakamik yahanañ hik o liñ nena umiñ anyô kambom loñ siñ ek thêlô ma miñ onja i vê ênjêk pik êntêk ami. ¹⁶Ya miñ anyô pik êntêk ami ma thêlô aênj iyom. ¹⁷Otak anêm abô êndôk thêlô kapôlônjij ba undum i ek nimbitak anêm avômalô ku mathenj. Anêm abô êñ ma avanônj. ¹⁸“Yahêv thêlô ba i pik êntêk hatôm atu ba hôêv ya ba yahalêm. ¹⁹Ma yahêv yada hadênj o ek thêlô nimbitak anêm avômalô ku mathenj anônj.

Yisu hateñ mek ek avômalô êvhaviñ sapênj

²⁰“Miñ yahateñ mek hathak ñê ku takênj iyom ami. Mi. Yahateñ mek hathak avômalô takatu ba tem nedañô ñê ku takênj iniñ abô ba

^m 17:3 1Jon 5:20 ⁿ 17:4-5 Jon 1:1-2; 4:34 ^o 17:12 Jon 6:39; 13:18 ^p 17:15 Mat 6:13; 2Te 3:3 ^q 17:18 Jon 20:21

nênêmimbiŋ ya ²¹ek thêlô sapêŋ nêmo kapôlônŋiŋ doŋtom êtôm atu ba hômo yakapô ma yahamô o kapô. Wakamik, thêlô tem nêmo alai kapô imbiŋ ek avômalô pik nêênêmimbiŋ nena hôêv ya ba yahalêm. ²²Bôk hôêv ya hatôm anyô lôkmaŋgiŋ ba lêk yahik lôkmaŋgiŋ êŋ thô hadêŋ thêlô ek thêlô kapôlônŋiŋ doŋtom êtôm alai kapôlônŋiŋ doŋtom. ²³Yahamô thêlô kapôlônŋiŋ ma hômo ya kapô. Undum ba thêlô lôkthô nimbitak kapôlônŋiŋ doŋtom ek avômalô pik neyala nena hôêv ya ba yahalêm lôk neyala nena lemhaŋiŋ thêlô hatôm atu ba lemhaŋiŋ ya.

²⁴“Wakamik, yalenŋhaŋiŋ avômalô takêntêk ba hôêv hadêŋ ya nêmo imbiŋ ya êmo loŋ atu ba yahamô ek nêgê yenaŋ lôkmaŋgiŋ. Pik miŋ habitak ami denaŋ ma lemhaŋiŋ ya ba intu hôêv lôkmaŋgiŋ êŋ hadêŋ ya.

²⁵“Wakamik, o ma thêthônŋ. Avômalô pik êthônŋ o paliŋ ma doŋtom ya ma yahayala o. Ma yenaŋ avômalô takêntêk eyala nena hôêv ya ba yahalêm. ²⁶Bôk yahik o thô hadêŋ thêlô. Ma tem miŋ yatak ku êŋ ami ek yada yamô thêlô kapôlônŋiŋ ek leŋiŋimbiŋ avômalô vi êtôm atu ba lemhaŋiŋ ya.”

Evalonŋ Yisu

(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53*)

18 ¹Yisu hateŋ mek yôv ma lôk anêŋ nê ku ibup êyô ŋaŋ Kidlon. Ŋaŋ êŋ vi ma ku alokwaŋ oliv te hêk ba thêlô i loŋ êŋ.

²Loŋ êŋ ma thêlô ethak i lôbôlônŋ. Ba intu Judas, ôpatu ba tem enaŋ Yisu bêŋ, hayala loŋ êŋ. ³Êŋ ma Judas halom nê vovak Lom dumte lôk Palisi lôk nê bêŋbêŋ êbôk da ma iniŋ nê bêŋbêŋ ba i loŋ êŋ. Thêlô ewa atum lam lôk atum abiŋ kapok ma nômkama nijik vovak.

⁴Yisu hayala nôm takatu ba tem êpôm yani ba hi yaŋiŋ ma hanaŋ, “Môlô ôbôlêm opalê?”

⁵Ma thêlô enaŋ, “Yisu anêŋ Nasalet.”

Ma yani hanaŋ, “Ya êŋ êntêk.” Judas, ôpatu ba tem enaŋ Yisu bêŋ intu hamiŋ haŋiŋ nê êŋ. ⁶Thêlô elanô Yisu hanaŋ, “Ya êŋ êntêk.” Êŋ ma ele i ma êv yak halôk pik.

⁷Ma yani hanaŋ hik thêlô liŋ hathak loŋbô, “Môlô ôbôlêm opalê?”

Ma thêlô enaŋ, “Yisu anêŋ Nasalet.”

⁸Ma hanaŋ, “Lêk yahanaŋ hadêŋ môlô yôv nena ya êŋ êntêk. Lêk ôpôm ya yôv ba notak nê êntêk ba ini.” ⁹Hanaŋ aêŋ ek abô bôsêbôk tem injik anônŋ nena miŋ hatôm etak avômalô takatu ba Lambô hêv hadêŋ yani te ami.

¹⁰Êŋ ma Saimon Pita hawa biŋ vovak ma hale anyô bêŋ habôk da anêŋ anyô ku te limbuk vianônŋ vê. Anyô ku êŋ anêŋ athêŋ nena Malukus.

† 17:22 Ap 4:32 § 18:9 Jon 6:39

¹¹Ma Yisu hanaŋ hadêŋ Pita, “Otak anêŋ biŋ êndôk anêŋ kupik esak loŋbô! Tem yandum ku malaiŋ atu ba Wakamik hêv hadêŋ ya.”

Ewa Yisu ba i hadêŋ Anas

(Mat 26:57)

¹²Êŋ ma Lom iniŋ gê vovak lôk anyô vovak laik lôk avômalô Isael iniŋ sôp bidonŋ evalonŋ Yisu ba ekak hathak yak. ¹³Thêlôninŋ ku mônŋ ma ewa yani ba i hadêŋ Anas, yani ma Kaiapas anêŋ yaŋmalô. Kaiapas ma anyô bêŋ habôk da hadêŋ sondabêŋ êŋ. ¹⁴Yani anyô sêbôk atu ba hik auk thô hadêŋ Isael iniŋ gê bêŋbêŋ nena, “Mavi ek anyô te iyom ema ek nêŋ avômalô Isael bêŋ anônŋ sa.”

Pita hanaŋ “Yahathônŋ Yisu”

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵Saimon Pita lôk anyô ku yaŋ esopa Yisu ba i. Anyô ku êŋ ma anyô bêŋ habôk da anêŋ anyô môlô te ba intu hasopa Yisu habitak hayô badêŋ abôlêk ba hi. ¹⁶Ma Pita hamiŋ badêŋ viyaiŋ. Ma anyô ku yaŋ atu ba anyô bêŋ habôk da anêŋ anyô môlô havôhi ma hanaŋ abô hadêŋ avi atu ba hayabiŋ badêŋ abôlêk ba hawa Pita hayô badêŋ kapô.

¹⁷Avi atu ba hayabiŋ unyak abôlêk hanaŋ hik Pita liŋ, “E! O ma ôpatu anêŋ anyô ku te e?”

Ma Pita hanaŋ, “Mi.”

¹⁸Loŋ lêk thilibuŋ. Ma gê ku lôk gê êbôk da iniŋ sôp bidonŋ ebanŋ atum ba ivuŋu imiŋ. Ma Pita hamiŋ haviŋ.

Anyô bêŋ habôk da hanaŋ hik Yisu liŋ

(Mat 26:59-68; Mak 14:55-65; Luk 22:66-71)

¹⁹Ma anyô bêŋ habôk da hanaŋ hik Yisu liŋ hathak anêŋ gê ku lôk abô takatu ba hanaŋ ba hadônŋ avômalô.

²⁰Ma Yisu hanaŋ, “Yahathak yahamiŋ piklêvônŋ ba yahananŋ abô hadêŋ avômalô. Ma yahadônŋ avômalô hamô unyak yeŋ lôk unyak mathenŋ ma loŋ atu ba avômalô Isael ethak donŋtom halôk. Ma miŋ yahavuŋ abô ami. ²¹Ma aisê ka honaŋ hik ya liŋ? Avômalô takatu ba elanô abô takatu ba yahananŋ, thêlô eyala abô êŋ katô. Ba intu onanŋ injik i liŋ.”

²²Hanaŋ aênŋ ma gê êbôk da iniŋ sôp bidonŋ atu ba hamiŋ habobo hapetav Yisu ba hanaŋ, “E! Honaŋ aênŋ hadêŋ anyô bêŋ habôk da eka?”

²³Ma Yisu hanaŋ, “Yahananŋ abô kambom, êŋ ma onanŋ abô êŋ bêŋ. Yahananŋ abô avanônŋ, ma aisê ka huik ya?” ²⁴Êŋ ma Anas hêv Yisu ba hi hadêŋ Kaiapas, anyô bêŋ habôk da. Ma yak atu ba ekak yani hamô denaŋ.

‘ 18:11 Mat 26:39 “ 18:14 Jon 11:49-51

Pita hanaŋ “Yahathônŋ Yisu” bôlôn yaŋ hathak loŋbô
(*Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62*)

²⁵ Saimon Pita havuŋu atum hamiŋ ma enaŋ hik yani liŋ, “O ma ôpêŋ anêŋ nê ku te e?”

Ma Pita hanaŋ, “Mi.”

²⁶ Êŋ ma anyô bêŋ habôk da anêŋ nê ku te hanaŋ, “Yahayê humiŋ alokwaŋ oliv kapô haviŋ yani.” Anyô ku êŋ ma ôpatu ba Pita hangasiv limbuk vê anêŋ thalalen te.

²⁷ Ma Pita hanaŋ hathak loŋbô, “Mi.” Kasana ma tale halaŋ.

Ewa Yisu hi hadêŋ Pailat
(*Mat 27:11-26; Mak 15:1-15; Luk 23:1-5,13-25*)

²⁸ Ewa Yisu hêk Kaiapas anêŋ unyak ba i anyô bêŋ Lom atu anêŋ unyak. Waklavônŋ Hale ba Hi anêŋ lôkbôk momaŋiniŋ lêk hayô ba Israel iniŋ nê bêŋbêŋ leŋiŋhaviŋ nêmo mabuŋ ênjêk Wapômbêŋ ma ek nêgê waklavônŋ êŋ. Ba intu êdô nimbitak nêyô anyô loŋ buyaŋ bêŋ êŋ anêŋ unyak. ²⁹ Ma Pailat hi viyaiŋ ma hanaŋ, “Ôpêŋ hadum malê ba môlô udum abô ek yani?”

³⁰ Ma enaŋ, “Aisé! Yani miŋ anyô kambom ami, êŋ ma tem miŋ yêlô naja yani êlêm êndêŋ o ami!”

³¹ Ma Pailat hanaŋ, “Yôv! Môlôda noja yani ba nundum abô esak môlôda unim abô balabuŋ.”

Ma enaŋ, “Môlô avômalô Lom unim abô balabuŋ hanaŋ nena yêlô avômalô Israel miŋ hatôm nangik ôpatu ba hadum kambom vônô ami.”

³² Enaŋ aêŋ ek abô sêbôk atu ba Yisu hanaŋ hathak loŋôndê atu ba tem ema esak tem injik anêŋ.

³³ Aêŋ ba Pailat hi unyak kapô hathak loŋbô ma halam Yisu halêm ma hanaŋ hik yani liŋ, “O ma avômalô Israel iniŋ kiŋ e?”

³⁴ Ma Yisu hanaŋ, “Oda anêŋ auk ba honaŋ abô êŋ mena anyôla hanaŋ hadêŋ o e?”

³⁵ Ma Pailat hanaŋ, “Hosoŋ nena ya anyô Israel e? Hudum malê ba oda anêŋ avômalô lôk nê bêŋbêŋ êbôk da ewa o ba êlêm hadêŋ ya?”

³⁶ Ma Yisu hanaŋ, “Loŋ lôkliŋyak atu ba yahayabiŋ ma miŋ anêŋ pik êntêk ami. Yayabiŋ loŋ lôkliŋyak pik êntêk ma yenaŋ nê ku tem nijik vovak ek miŋ anyô te etak ya êndôk Israel iniŋ nê bêŋbêŋ baheniŋ ami. Ba intu yenaŋ loŋ lôkliŋyak ma miŋ hamô pik êntêk ami.”

³⁷ Aêŋ ba Pailat hanaŋ, “O ma kiŋ!”

Ma Yisu hanaŋ “Intu êŋ. Ya ma kiŋ. Wakamik hêv ya ba yahalêm pik êntêk ma avi havathu ya ek yangik abô avanônŋ thô. Ma ôpatu ba hayala abô avanônŋ êŋ intu halaŋô yenaŋ abô.”

† 18:27 Jon 13:38 † 18:31 Jon 19:6-7 † 18:32 Jon 3:14; 12:33 † 18:35 Jon 1:11

³⁸Ma Pailat hanaŋ, “Abô avanôn, êŋ ma malê te?” Yôv ma hale unyak viyaŋ ba hi hadêŋ avômalô Israeŋ hathak loŋbô ma hanaŋ, “Lêk yahalaŋô abô ba ôpêntêk ma anêŋ kambom mi. ³⁹Ma yahathak yahasopa môlônim lemimhaviŋ nena sondabêŋ nômbêŋ intu anêŋ waklavôn Hale ba Hi ma yahatak anyô koladôn te ba hi hadêŋ môlô. Aêŋ ba lemimhaviŋ yatak môlô avômalô Israeŋ unim kiŋ êntêk e?”

⁴⁰Ma elam lôklala, “Yani mi. Otak Balabas!” Balabas ma anyô sêbôk atu ba hik vovak hadêŋ nê bêngbêŋ anêŋ Lom takatu ba eyabiŋ avômalô Israeŋ.

Pailat hanaŋ ek nijik Yisu vônô

(Mat 27:26-31; Mak 15:15-20)

19 ¹Yôv ma Pailat hanaŋ ba evali Yisu. ²Ma nê vovak ewa yak lôkmangiŋ atu ba epesaŋ hatôm kiŋ iniŋ kuluŋ ma ik halôk wakadôk. Ma ewa kiŋ anêŋ kwêv thalaleŋ daim te ma ik hathak yani. ³Ma i hadêŋ yani ma enaŋ mathalaleŋ, “Waklêvôn mavi, avômalô Israeŋ iniŋ kiŋ!” ma epetav yani.

⁴Ma Pailat hale yaŋ hathak loŋbô ma hanaŋ hadêŋ avômalô, “Odaŋô! Tem yanja yani ende yaŋ ek yaŋgik thô êndêŋ môlô nena lêk yahalaŋô abô yôv ba ôpêntêk ma anêŋ kambom mi.” ⁵Êŋ ma Yisu hale yaŋ ma kuluŋ yak lôkmangiŋ hamô wakadôk ma kwêv thalaleŋ atu hamô liŋkupik. Ma Pailat hanaŋ, “Ôŋgô yani atu êntêk!”

⁶Êŋ ma nê bêngbêŋ êbôk da lôk iniŋ sôp bidon êyê ma elam nena, “Nijik vônô esak a! Nijik vônô esak a!”

Ma Pailat hanaŋ, “Lêk yahalaŋô abô yôv ba ôpêntêk anêŋ kambom mi! Aêŋ ba môlôda noja ba uŋgwik vônô esak a!”

⁷Ma enaŋ viyaŋ, “Anyô êntêk hanaŋ nena yani ma Wapômbêŋ anêŋ Nakaduŋ. Ma yêlôaniŋ abô balabuŋ te hanaŋ nena naŋgik anyô anêŋ aêŋ vônô.”

⁸Pailat halaŋô abô êŋ ba liŋhaka. ⁹“Ma hi unyak kapô ma hanaŋ hik Yisu liŋ, “Hôlêm anêŋ êsê?” Ma doŋtom Yisu bônôn iyom. ¹⁰Ma Pailat hanaŋ, “Hôdô onaŋ yenaŋ abô viyaŋ e? Ondaŋô! Ya ma anyô lôk athêŋ ba ya hatôm yanaŋ ek nijik o vônô esak a mena yatak o ba nu la. Lêk halaŋô e?”

¹¹^bMa hanaŋ, “Wapômbêŋ miŋ hêv athêŋ bêŋ êŋ hadêŋ o ami êŋ ma miŋ hatôm undum nômlate êndêŋ ya ami. Ba intu ôpatu ba hatak ya halôk bahem hathak yanida anêŋ auk intu anêŋ kambom ma bêŋ anôn ek anêm.”

¹²^cPailat halaŋô abô êŋ ma habôlêm loŋôndê ek etak Yisu ba ni. Ma doŋtom Israeŋ iniŋ nê bêngbêŋ elam lôklala, “Hotak ôpêntu ba hi, o ma

^a 19:2 Luk 23:11 ^a 19:9 Mat 27:12 ^b 19:11 Jon 10:18; Ap 2:23; Lom 13:1

^c 19:12 Luk 23:2; Ap 17:7

miŋ kiŋ Lom iniŋ anyô te ami! Ôpatu ba hanaŋ nena yani kiŋ, êŋ ma hapôlik hathak Lom iniŋ kiŋ.”

¹³Pailat halanô abô êŋ ma hawa Yisu hale yaiŋ ma halôk hamô anêŋ loŋ idum abô. Loŋ êŋ elam nena Loŋ Valu. Ma avômalô Hiblu elam loŋ êŋ nena “Gabata”. ¹⁴Habobo waklêvônŋ biŋ hadêŋ wak atu ba avômalô ethak epeŋ i ek nêgê waklavônŋ Hale ba Hi.

Ma Pailat hawa Yisu hale yaiŋ ma hanaŋ hadêŋ avômalô Israel, “Ôŋgô, môlônim kiŋ êntêk.”

¹⁵Ma thêlô elam lôklala, “Nônêm yani vê ek nijik esak a!”

Ma Pailat hanaŋ, “Yangik môlônim kiŋ esak alovalanŋsiŋ e?”

Ma ŋê bêngbêng êbôk da enaŋ, “Yêlôaniŋ kiŋ intu Lom iniŋ kiŋ!”

¹⁶Êŋ ma Pailat hatak Yisu halôk ŋê vovak bahenŋ ek nijik vônô esak alovalanŋsiŋ ma ewa ba i.

Ik Yisu hathak alovalanŋsiŋ

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷Yisu da hawa anêŋ alovalanŋsiŋ ba hi malak viyaiŋ ba hayô loŋ te atu ba elam nena Lenkadôk Lokwaŋ. Ma avômalô Hiblu elam nena Golgota. ¹⁸Loŋ êŋ ma thêlô êthôkwênŋ Yisu lôk anyô lokwanju hathak alovalanŋsiŋ. Anyô yaŋ hamiŋ vi ma yaŋ hamiŋ vi ma Yisu hamiŋ malêvônŋ.

¹⁹Pailat hanaŋ ba eto abô te hathak aseleŋ te ba ik loŋ hathak alovalanŋsiŋ aêntêk,

YISU ANÊŊ NASALET, AVÔMALÔ ISRAEL INIŊ KIŊ

²⁰Eto abô êŋ hathak abô Hiblu lôk abô Lom, ma abô Glik ba intu avômalô bêng anônŋ êyê ba esam abô êŋ. Loŋ atu ba êthôkwênŋ Yisu ma habobo malak lôŋ. Ma loŋondê êŋ ma avômalô bêng anônŋ ethak elom ba intu esam. ²¹Israel iniŋ ŋê bêngbêng êbôk da êyê ma enaŋ hadêŋ Pailat, “Oto aêntêk, ‘Ôpêntêk hanaŋ nena yanida intu Israel iniŋ kiŋ.’ Ma miŋ oto nena, ‘Israel iniŋ kiŋ’ ami.”

²²Ma Pailat hanaŋ, “Dô, abô atu ba lêk yahato yôv ma ênjêk aêŋ.”

²³Ŋê vovak takatu ba ik Yisu hathak alovalanŋsiŋ ewa anêŋ kwêv lôk sôp ba ibi sam hi ôdônŋ ayova. Ma ŋê vovak ewa tomtom ma kwêv te hamô denaŋ. Kwêv êŋ ma idu hathak sôp doŋtom iyom ma miŋ idu hathak sôp doho haviŋ ami. ²⁴Ma ŋê vovak enaŋ, “Alalô nato athênŋ esak valu ba natak êndôk tase ma nayôkwîŋ ek nagê nena opalê enja kwêv êntêk. Ma miŋ nakakaviŋ ami.”

Thêlô idum aêŋ ek abô atu ba hêk Wapômbênŋ anêŋ kapya hik anônŋ nena,

“Thêlô ibi yenaŋ kwêv sam ba ewa,
ma ibi valu ek neja yenaŋ kwêv daim.”

Kapya Yer 22:18

Aêŋ ba intu ŋê vovak idum aêŋ.

25 ^dMa avi doho imiŋ habobo alovalaŋaŋsiŋ atu ba êthôkwêŋ Yisu hathak. Yisu anêŋ talêbô lôk talêbô yaô ma Malia Kelopas yanavi, ma Malia anêŋ Magadala. 26 ^eMa anyô ku atu ba Yisu lahaviŋ bêŋ anôŋ hamiŋ habobo. Ma hayê talêbô lo anyô ku êŋ ma hanaŋ, “Wakatik, ôpêntu ma nalum.” 27 Ma hanaŋ hadêŋ anyô ku atu nena, “Avi intu ma lemtambô.” Aêŋ ba ôpêŋ hayabiŋ Malia hatôm anêŋ thalaleŋ te hamô yanida anêŋ unyak.

Yisu hama

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 ^fMa Yisu hayala nena lêk hadum anêŋ ku yôv ma hanaŋ, “Yahathakmunij” ek abô atu ba hamô Wapômbêŋ anêŋ kapyia injik anôŋ. 29 ^gKolopak waiŋ maniŋ te hamô ba ewa nômlate hatôm kapôk ba esonj halôk waiŋ aleba lôthôk. Ma etak hathak alokwaŋ thaŋaŋ te anêŋ athêŋ nena “isop” ba êv halôk Yisu abôlêk. 30 Hanum vêm ma hanaŋ, “Ku lêk yôv.” Êŋ ma laselo haŋgôli ma hatak dahô ba hi ma hama.

31 ^hWak êŋ ma wak nêpôpêk nômkama ek nêgê Sabat. Ma Sabat êŋ ma waklavôn bêŋ te ba Israel iniŋ gê bêtêbêŋ êdô ek gê takatu iniŋ kupik imiŋ alovalaŋaŋsiŋ. Ba intu enaŋ hik Pailat liŋ nena nijik veŋiŋlokwaŋ lu ek nema ketheŋ ek nênêm iniŋ kupik vê. 32 Êŋ ma gê vovak i ma ik anyô yaŋ atu ba êthôkwêŋ haviŋ Yisu valokwaŋ lu. Yôv ma idum aêŋ hadêŋ anyô yaŋ. 33-34 Ma êyô ek Yisu ma êyê nena lêk hama yôv ba intu anyô vovak te habi bayavi hathak kôm ma ketheŋ oyaŋ ma thalaleŋ lôk ŋaŋ haŋgasô. Ma miŋ ik valokwaŋ lu ami. 35 ⁱÔpatu ba hayê nôm êŋ hanaŋ abô avanôn ba hayala nena anêŋ abô ma avanôn ba intu hanaŋ bêŋ ek môlô nônênimibiŋ. 36 Nôm takêŋ habitak ek abô te atu ba bôk hêk Wapômbêŋ anêŋ kapyia injik anôŋ nena,

“Tem miŋ nijik yani lokwaŋ te lu ami.”

Etak Ijip 12:46; Namba 9:12; Kapyia Yêŋ 34:20

37 ^jMa

“Tem thêlô nêgê anyô atu ba ibi.”

Sekalaia 12:10

Elav Yisu

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Josep anêŋ Alimatia bôk halaŋô Yisu anêŋ abô ba hasopa. Ma doŋtom hakô ek Israel iniŋ gê bêtêbêŋ ba intu havuŋ anêŋ hêvhaviŋ. Ik Yisu hathak alovalaŋaŋsiŋ yôv ma hi hanaŋ hik Pailat liŋ ek enja anêŋ liŋkupik. Ma Pailat halaŋô anêŋ abô ba halôk ma yani hi hawa. 39 ^kNikodimus hi haviŋ Josep. Yani ma anyô sêbôk atu ba hi hayê Yisu

^d 19:25 Mat 27:55-56 ^e 19:26 Jon 13:23 ^f 19:28 Sng 22:15 ^g 19:29 Sng 69:21

^h 19:31 Lo 21:22-23 ⁱ 19:35 Jon 21:24 ^j 19:37 ALK 1:7 ^k 19:39 Jon 3:1-2

hadênj bôlvônj. Yani hawa kamunj ôv mavi ju ba hatak hathak donjom ba anênj malainj hatôm 30 kilo la. ⁴⁰Thai epesanj nãma ênj ba esopa avômalô Israêl ininj kobom ba ewa Yisu linjkupik ba etak kamunj ôv mavi ênj hathak ma ivuliv sinj hathak sôp selej. ⁴¹Ku te hêk habobo lonj atu ba êthôkwênj Yisu hathak. Ku ênj ma valu abyanj lukmuk te hêk ba minj bôk êdô nãma la hêk ami. ⁴²Wak ênj ma waklavônj atu ba avômalô Israêl nêpôpêk i ek nêgê Sabat. Ma valu abyanj êdô nãma hêk habobo. Aênj ba thai ewa Yisu anênj kupik ba i êdô hêk valu abyanj ênj.

Yisu haviyô hathak lonjbô

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

20 ¹Sonda ênj anênj wak te mônj anênj lôkbôk momaninij ma Malia anênj Magadala hi siô ma hayê nena lêk ibubi valu atu ba hamô lôv abôlêk vê. ²Ma halanjinj ba hi hadênj Saimon Pita thai lôk anyô ku atu ba Yisu lahavinj bênj anônj ma hanañ, “Anyôla ewa Anyô Bênj anênj kupik vê hêk siô ba yêlô athônj nena êdô yani hêk êsê.”

³Ênj ma thai iviyô ba i siô. ⁴Thai luvi elanjinj ba i ma anyô ku yanj atu hamônj ek Pita ba hayô siô mônj. ⁵Yani hakôm ba hayê lôv kapô ma hayê sôp selej takatu ba ivuliv hathak iyom intu hamô. Ma minj habitak hayô valu abyanj kapô ami. ⁶Ma Saimon Pita havenj yam hayô ma habitak hayô valu abyanj kapô ba hi. Ma hayê sôp selej takatu ba ivuliv hathak ⁷lôk sôp ivuliv thohavloma sinj hathak intu hamô. Sôp ju ênj intu lêk epesanj ba êdô yanj hamô buyanj ma yanj hamô buyanj. ⁸Ênj ma anyô ku yanj atu ba hayô siô mônj hi kapô ma hayê ba hêvhavinj. ⁹Ma donjom thai êthônj abô atu ba bôk hanañ hêk Wapômbênj anênj kapya nena tem injik Yisu linj imbiyô ênjêk nãma esak lonjbô paliñ. ¹⁰Yôv ma nê ku ju ênj êvôi malak.

Yisu hik i thô hadênj Malia anênj Magadala

(Mat 28:9-10; Mak 16:9-11; Luk 24:10-11)

¹¹Malia halanj haminj valu abyanj viyaiñ ma hakôm ba hayê lôv kapô. ¹²Ma hayê anela ju ba ininj kwêv thapuk. Thai êmô lonj bu atu ba Yisu anênj kupik hêk. Yanj hamô wakadôk ma yanj hamô valuvi.

¹³Ma thai enanj hik Malia linj, “Livônj, holanj eka?”

Ma hanañ, “Anyôla hawa yenanj Anyô Bênj anênj kupik vê ba minj yahayala lonj atu ba êdô hêk ami.” ¹⁴“Hanañ aênj ma hik i liliñ ma hayê Yisu haminj ma donjom hathônj yani paliñ.

¹⁵Ma Yisu hanañ, “Livônj, holanj eka? Ma hôbôlêm opalê?”

Malia hasonj nena yani ma anyô hayabinj ku kapô ba hanañ, “Livônj, howa anênj kupik ba hôdô hêk êsê ma onanj ek yana yanja.”

¹⁶Ma Yisu hanañ, “Malia.”

¹ 20:9 Sng 16:10; Ap 2:24-32 ^m 20:14 Luk 24:16; Jon 21:4

Ma hasoŋ losauk ba hik i liliŋ ma hanaŋ hathak abô Hiblu nena, “Laboni!” Abô êŋ anêŋ ôdôŋ nena “Kêdôŋwaga.”

¹⁷Ma Yisu hanaŋ, “Miŋ yahavôha ek Wakamik ami denaŋ ba intu otak ya ma nu êndêŋ yenaŋ gê ku ma onaŋ êndêŋ i, ‘Yana ek Wakamik ma môlônim Lemambô. Ma yana ek yenaŋ Wapômbêŋ ma môlônim Wapômbêŋ.’”

¹⁸Yôv ma Malia anêŋ Magadala hi ma hanaŋ hadêŋ gê ku nena, “Lêk yahayê Anyô Bêŋ.” Ma abô takatu ba Yisu hanaŋ hadêŋ yani ma hanaŋ hadêŋ thêlô haviŋ.

Yisu hik i thô hadêŋ gê ku

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹Sonda êŋ anêŋ bôlôvôŋ ma gê ku ethak doŋtom. Thêlô êkô ek Israel iniŋ gê bêŋbêŋ ba intu ik unyak abôlêk siŋ. Ma Yisu halêm hamiŋ thêlô malêvôŋ ma hanaŋ, “Môlô kapôlômim ênjêk labali!” ²⁰Ma hik baŋ kapôlôk baya thô hadêŋ thêlô. Ijê ku êyê Anyô Bêŋ ba leŋiŋmavi anôŋ.

²¹Ma hanaŋ hathak loŋbô, “Môlô kapôlômim ênjêk labali! Yahêv môlô ba u hatôm atu ba Wakamik hêv ya ba yahalêm.” ²²Êŋ ma hayuv auk hathak thêlô ma hanaŋ, “Noja Lovak Matheŋ. ²³Ma môlô ôêv anyô iniŋ kambom vê êŋ ma iniŋ kambom tem nêŋ yak. Ma miŋ ôêv anyô iniŋ kambom vê ami êŋ ma iniŋ kambom tem êmô.”

Yisu hik i thô hadêŋ Tomas

²⁴Tomas ma gê ku laumiŋ ba lahavuŋu takatu te ba anêŋ athêŋ yaŋ nena Didimus. Yisu hayô ek gê ku vi ma yani miŋ hamô ami. ²⁵Êŋ ma gê ku vi atu enaŋ hadêŋ yani, “Yêlô lêk ayê Anyô Bêŋ yôv!”

Ma Tomas hanaŋ, “Miŋ yahayê anêŋ pôpô atu ba hamô baŋ lôk yahatak yabahengwasin halôk yani baya êŋ ami ma tem miŋ yanênimbiŋ ami ma milôk.”

²⁶Sonda te hale ba hi ma Yisu anêŋ gê ku ethak doŋtom hathak loŋbô ba êmô unyak kapô. Ma Tomas hamô haviŋ. Thêlô ik unyak abôlêk siŋ ma doŋtom Yisu halêm hamiŋ thêlô malêvôŋ ma hanaŋ, “Môlô kapôlômim ênjêk labali.” ²⁷Ma hanaŋ hadêŋ Tomas, “Nôŋgô yabaheŋ! Ma ôsôm pôpô êntêk! Ma otak bahemgwasin êndôk ya baya ek nôŋgô kôm lavôŋ. Otak auk thektheke lôk nôŋgô esak malem, ma nênimbiŋ iyom.”

²⁸Ma Tomas hanaŋ, “Yenaŋ Anyô Bêŋ lôk Wapômbêŋ!”

²⁹Ma Yisu hanaŋ, “Lêk hôyê ba intu hôêvhaviŋ e? Wapômbêŋ tem lamavi esak avômalô takatu ba miŋ êyê ami ma doŋtom êvhaviŋ.”

ⁿ 20:17 Lom 8:29; Hib 2:11-12 ^o 20:20 Jon 16:22; 1Jon 1:1 ^p 20:23 Mat 16:19

^q 20:29 1Pi 1:8

Kapya êntêk anêṅ ôdôn

³⁰Yisu hadum lavônṅiṅ bêtṅ anônṅ haviṅ ba anêṅ ṅê ku êyê. Ma donṅtom miṅ yahato abô takêṅ halôk kapya êntêk ami. ³¹Yahato abô takêntêk ek môle nônêmbimbiṅ nena Yisu ma Mesia atu lôk Wapômbêtṅ anêṅ Nakaduṅ. Lôk yahato ek môle nônêmbimbiṅ ba noja lôkmala esak anêṅ athênṅ.

Ṽê ku evov alim bêtṅ anônṅ

21 ¹Yôv ma ṅê ku êmô kasukthôm atu anêṅ athênṅ nena Taibelias ma Yisu hik i thô hadênṅ i hathak loṅbô.^s ²Saimon Pita lo Tomas, anêṅ athênṅ yaṅ nena Didimus, ma Nataniel anêṅ Kena hêk Galili, ma Sebedi anêṅ nakaduṅ luvî, ma Yisu anêṅ ṅê ku lokwaṅju, thêlô sapêṅ êmô loṅ êṅ. ³Ma Saimon Pita hanaṅ, “Yana yaṅgik alim.” Ma enaṅ, “Yêlô nasôk nambiṅ o.” Êṅ ma thêlô i ethak yeṅ te ma bôlvônṅ êṅ ma êvôn alim te ami.

⁴Wak hapup ma Yisu hamiṅ kasukthôm anêṅ daṅ. Ma anêṅ ṅê ku êyê yani ma donṅtom miṅ eyala ami.

⁵Ma Yisu halam, “Aiyaṅ thêlô! Môle alim mi, aêṅ e?”

Ma enaṅ, “Intu êṅ.”

⁶Ma hanaṅ, “Notak yakseṅ êndôk yeṅ vianônṅ ma tem môle noja alim doho.” Idum aêṅ ma ewa alim bêtṅ anônṅ ba intu miṅ hatôm nêbôn yakseṅ esak ami.

⁷Anyô ku atu ba Yisu lahaviṅ bêtṅ anônṅ hanaṅ hadênṅ Pita, “Intu ma Anyô Bêtṅ!” Pita êṅ intu bôk habi anêṅ kwêv thilibuṅ thô ek indum ku. Ma hanaṅ ôpêṅ anêṅ abô êṅ ma hik hathak loṅbô ma hasôv kisi halôk kasukthôm ba hayam ba hi. ⁸Thêlô ebobo kasukthôm daṅ hatôm 90 mita la ma ṅê ku vi êmô yeṅ ba êvôn yakseṅ haveṅ yam ma Pita hayam hamônṅ. ⁹Thêlô êlêm ethak liṅdaṅ ma êyê atum te hathaṅ hamô ma Yisu habôk alim lôk polom.

¹⁰Ma Yisu hanaṅ, “Alim doho êlêm!”

¹¹Ma Saimon Pita hayô hathak yeṅ ma havôn yakseṅ halêm hathak liṅdaṅ. Yakseṅ êṅ putup hathak alim daim lomalama hatôm 153. Ma yakseṅ miṅ hatip ami. ¹²Ma Yisu hanaṅ, “Nôleṅ oṅgwaṅ alim!” Thêlô lêk eyala nena yani ma Anyô Bêtṅ ba êkô ba te miṅ hanaṅ nena, “O ma opalê?” ami. ¹³Ma Yisu hawa polom ba hi hêv hadênṅ thêlô ma hadum aêṅ hathak alim. ¹⁴Êntêk ma bôlvônṅ te lô atu ba haviyô hathak loṅbô ba hik i thô hadênṅ anêṅ ṅê ku.

Yisu hapesaṅ abô haviṅ Pita

¹⁵Eyaṅ nôm yôv ma Yisu hanaṅ hadênṅ Saimon Pita, “Saimon, Jon anêṅ nakaduṅ, anêm lemhaviṅ ya ma bêtṅ hamônṅ ek ṅê ku vi mena mi e?”

^r 20:31 Jon 3:15; Lom 1:17; 1Jon 5:13 ^s 21:1 Kasuk Galili intu elam athênṅ yaṅ nena “Taibelias”. ^t 21:3-6 Luk 5:4-7 ^u 21:7 Mat 14:29; Jon 13:23 ^v 21:11 Luk 5:6

^w 21:14 Jon 20:19,26

Ma Pita hanaŋ, “Intu êŋ. Anyô Bêŋ, hoyala nena yalenhaviŋ o bêŋ anôŋ.”

Ma Yisu hanaŋ, “Ombakôŋ yenaŋ boksipsip nali sapêŋ.”

¹⁶Ma hanaŋ hathak loŋbô, “Saimon, Jon anêŋ nakaduŋ, lemhaviŋ ya e?”

Ma Pita hanaŋ, “Intu êŋ. Anyô Bêŋ, hoyala nena yalenhaviŋ o.”

Ma Yisu hanaŋ, “Oyabiŋ yenaŋ boksipsip.”

¹⁷Ma hanaŋ bôlôn te lô “Saimon, Jon anêŋ nakaduŋ, lemhaviŋ ya e?”

Yisu lêk hanaŋ hik Pita liŋ hatôm bôlôn lô nena “Lemhaviŋ ya e?” ba Pita kapô malaiŋ ma hanaŋ, “Anyô Bêŋ, o hoyala nômkama sapêŋ ba hoyala nena yalenhaviŋ o.”

Ma Yisu hanaŋ, “Ombakôŋ yenaŋ boksipsip. ¹⁸Yanaŋ avanôn biŋ êndêŋ o. Sêbôk ba hômô anyô muk denaŋ ma oda hothak huik kwêv ma hu hatôm odanêm lemhaviŋ. Ma doŋtom hoyalôv ma tem nêŋ bahem ek anyô yaŋ injik anêŋ kwêv ma endom o ek nu loŋ atu ba miŋ lemhaviŋ nu ami.” ¹⁹Yisu hanaŋ abô êŋ ek injik loŋôndê atu ba Pita tem ema esak ek nêŋ athêŋ lôkmaŋgiŋ êndêŋ Wapômbêŋ. Yôv ma Yisu hanaŋ hadêŋ Pita, “Osopa ya!”

²⁰Pita hik i liliŋ ma hayê anyô ku atu ba Yisu lahaviŋ bêŋ anôŋ hasopa thai. Ôpatu ba hayaŋ nôŋ hamô ma hakithiŋ Yisu ba hanaŋ, “Anyô Bêŋ, opalê intu tem enaŋ o bêŋ?”

²¹Ma Saimon Pita hayê ôpêŋ ma hanaŋ, “Anyô Bêŋ, anyô êntêk tem êpôm malê?”

²²Ma Yisu hanaŋ, “Yalenhaviŋ nena ôpêŋ tem êmô endeba yandealêm am, o Pita miŋ anêŋ nômlate ami. Mi. Osopa ya iyom.” ²³Ma abô êŋ hi mayaliv ba gê takatu ba esopa Yisu elanô haviŋ ba esoŋ nena anyô ku êŋ tem miŋ ema ami. Yisu hanaŋ nena êmô endeba yani endelêm am, ma miŋ Pita anêŋ nômla ami. Ma doŋtom miŋ hanaŋ hathak ôpêŋ anêŋ ŋama ami.

²⁴Anyô ku atu ba hanaŋ nôŋ takêŋ bêŋ ba hato halôk kapyâ êntêk intu yêlô ayala nena anêŋ abô ma avanôn.

²⁵Yisu hadum ku lomaloma bêŋ anôŋ haviŋ. Pik ma yaôna ba yakô miŋ hatôm nêndô kapyâ nômbêŋ atu ba eto lôkthô êmô ami.

^x 21:16 Ap 20:28 ^y 21:19 Mat 16:24-25; 2Pi 1:14 ^z 21:20 Jon 13:23-25

^a 21:24 Jon 19:35 ^b 21:25 Jon 20:30